

InclusiveFuture:

Model pedagogic incluziv pentru predarea, învățarea și evaluarea competențelor de sustenabilitate

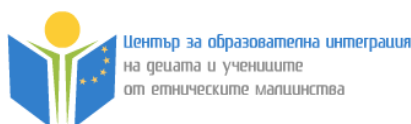
Octombrie 2025

Apoorwa Hooda

Orsolya Tuba

GLOCAL MINTA Oy

InclusiveFuture: Fostering Inclusion through Sustainable Education (POL-EXP)

Cuprins

Cuprins	3
Lista de tabele și figuri	5
Mulțumiri	6
Glosar	7
Rezumat	9
1. Introducere	13
2. Ghidul utilizatorului	14
2.1 Cui se adresează modelul pedagogic InclusiveFuture?	14
2.2 De ce să folosiți modelul pedagogic InclusiveFuture?	14
2.3 Cum se utilizează modelul?	14
3. Sustenabilitate și incluziune în educație	16
3.1 Definiții ale sustenabilității	16
Educație pentru dezvoltare durabilă (EDD)	16
Educație ecologică (EE)	16
Educația pentru cetățenie globală (GCE)	17
Bunăstarea planetară (PW)	17
3.2 Definiții ale incluziunii	18
Incluziunea ca integrare	18
Diversitate	18
Echitate și acces universal	
Abordare bazată pe capacități	19
Justiția climatică ca incluziune	20
Interpretări ale incluziunii	20
3.3 Legătura dintre incluziune și sustenabilitate	21
3.4 Regândirea incluziunii și sustenabilității	22
3.5 Medii de învățare durabile și incluzive	23
3.6 Realitățile actuale ale pregătirii profesorilor	23
4. Cadre, teorii și modele în domeniul educației durabile și incluzive	26
4.1 Cadrul GreenComp	26
4.2 Teorii legate de justiția socială și drepturile omului	27
4.3 Declarația de la Salamanca și cadrul de acțiune privind educația cu nevoi speciale	29
4.4 Teoria sistemelor într-o perspectivă socio-construcționistă	30
4.5 Teoria sistemelor ecologice	30
4.6 Design universal pentru învățare	32
4.7 Modelul de intersecționalitate al lui Crenshaw	32
4.8 Modele pedagogice în cadrul educației pentru dezvoltare durabilă și/sau incluziune	34
5.1 Justificare	36
5.2 Context	36
Informații din analiza curriculară	37

Informații din studiile de focus grup	38
Informații din bunele practici din țările partenere:	39
5.3 Scop și obiective	41
5.4 Caracteristicile modelului	42
6. Context și metodologie	44
7. Cadrul pentru viitorul incluziv	46
8. Model pedagogic InclusiveFuture pentru predarea, învățarea și evaluarea competențelor de sustenabilitate	48
8.1 Valori și principii	50
8.2 Abordări pedagogice	53
8.3 Procese și practici de predare	58
8.4 Aplicarea modelului pedagogic InclusiveFuture	64
8.5 Activități pentru școlile primare și secundare	67
Activități pentru școlile primare	67
Activități pentru gimnaziul gimnazial	73
9. Evaluarea competențelor favorabile incluziunii în materie de durabilitate	83
9.1 Abordări diferite	83
9.2 Exemple de instrumente și valori	87
Rubrica abilităților de sustenabilitate (clasele 2-4)	87
Sondaj de autoevaluare a elevilor (clasele 1-5)	90
Șablon de evaluare a portofoliului (clasele 6-8)	91
Călătoria mea în portofoliu	92
Sondaj elevilor de gimnaziu	94
10. Concluzie	97
Considerații și limitări viitoare	97
Referințe	99
Anexe (opțional)	102

Lista de tabele și figuri

Lista de tabele

Tabelul 1. Procese și practici de predare în cadrul modelului pedagogic InclusiveFuture

Tabelul 2: Îndrumări privind modul de utilizare a acestui document

Tabelul 3: Definițiile educației incluzive de Göransson și Nilholm (2014)

Tabelul 4: Rezumatul teoriilor cheie în domeniul drepturilor omului și justiției sociale

Tabelul 5: Recomandări cheie care evidențiază necesitatea modelului pedagogic InclusiveFuture

Tabelul 6: Dezvoltarea în trei faze a modelului pedagogic InclusiveFuture

Tabelul 7: Cadrul pentru viitorul incluziv

Tabelul 8: Procese, practici și resurse de predare pentru integrarea competențelor de sustenabilitate și incluziune

Tabelul 9: Aplicarea UDL la evaluare

Lista figurilor

Figura 1. Reprezentarea vizuală a modelului pedagogic InclusiveFuture

Figura 2. Teoria sistemelor ecologice de Bronfenbrenner. Sursa: Wikipedia.

Figura 3: Modelul de intersecționalitate al lui Crenshaw. Sursa: Hassler (2020) pe Medium

Figura 4: Modelul Burns pentru pedagogia sustenabilității. Sursa: Heather Burns

Figura 6: Valorile și principiile care stau la baza modelului pedagogic InclusiveFuture

Figura 7: Abordări pedagogice care promovează dezvoltarea competențelor de incluziune și durabilitate

Mulțumiri

Pregătirea și finalizarea modelului pedagogic InclusiveFuture a fost posibilă datorită eforturilor de colaborare ale partenerilor proiectului InclusiveFuture: the Center for Educational Integration of Children and Students from Ethnic Minorities (CEICSEM) and Law and Psychology (LP) din Bulgaria, Big Bang School (BBS) din Grecia, Óbuda University (OE), the Regional Centre for Information and Scientific Development (RCISD) and Vocational Training Centre of Vác - Petzelt József Technical School din Ungaria, Instituto Superior Técnico /Lisbon University Técnico Lisboa din Portugalia, Focus Eco Center din Romania, Open Europe and Escola Pia de Catalunya (EPC) din Spania și Konya Provincial National Education Directorate (Konya IL MEM) din Turcia.

În plus, am dori să ne extindem recunoștința față de toți profesorii, directorii de școli, educatorii și cercetătorii educaționali care au ajutat la îmbunătățirea modelului cu feedback-ul lor valoros și în timp util și și-au făcut timp să participe la focus grupuri.

Finanțarea din partea Uniunii Europene a fost esențială în sprijinirea acestui studiu și a obiectivelor mai largi ale proiectului InclusiveFuture.

Apelul: ERASMUS-EDU-2024-POL-EXP

Autoritatea care acordă sprijinul: European Education and Culture Executive Agency

Numărul proiectului: 101195868

Nume proiect: Inclusive Future: Fostering Inclusion through Sustainable Education

Acronimul proiectului: InclusiveFuture

Site-ul proiectului: <https://inclusive-future.eu/>

DISCLAIMER

Finanțat de Uniunea Europeană. Cu toate acestea, punctele de vedere și opiniile exprimate sunt doar cele ale autorului (autorilor) și nu le reflectă neapărat pe cele ale Uniunii Europene sau ale Agenției Executive Europene pentru Educație și Cultură (EACEA). Nici Uniunea Europeană, nici EACEA nu pot fi trase la răspundere pentru acestea.

Co-funded by
the European Union

Finanțat de Uniunea Europeană. Cu toate acestea, punctele de vedere și opiniile exprimate sunt doar cele ale autorului (autorilor) și nu le reflectă neapărat pe cele ale Uniunii Europene sau ale Agenției Executive Europene pentru Educație și Cultură (EACEA). Nici Uniunea Europeană, nici EACEA nu pot fi trase la răspundere pentru acestea.

Glosar

Termen	Definiție
Accesibilitate	Asigurarea faptului că mediile, materialele și oportunitățile de învățare sunt utilizabile și benefice pentru toți cursanții, indiferent de abilități sau medii.
Părtinire (implicită/explicită)	Prejudecăți sau presupuneri – conștiente sau inconștiente – care influențează înțelegerea, deciziile și comportamentul.
Justiție climatică	Un cadru etic și politic care abordează schimbările climatice prin sublinierea corectitudinii, a drepturilor omului și a protecției populațiilor vulnerabile.
Diversitate culturală	Coexistența și respectul pentru mai multe identități culturale, expresii și limbi într-un mediu de învățare.
Instruire diferențiată	Adaptarea metodelor de predare, materialelor și evaluărilor pentru a satisface nevoile și preferințele diverselor cursanți.
Discriminare	Tratament nedrept sau prejudiciabil bazat pe caracteristici precum sexul, etnia, dizabilitatea sau statutul socioeconomic.
Educație pentru dezvoltare durabilă (EDD)	Împuternicește cursanții cu cunoștințe, valori și abilități pentru a promova integritatea mediului, viabilitatea economică și justiția socială pentru generațiile prezente și viitoare.
Echitate	Oferirea diferitelor niveluri de sprijin în funcție de nevoile individuale ale elevilor pentru a obține rezultate corecte și incluzive.
Evaluare formativă	Proces de feedback continuu care vizează îmbunătățirea atât a predării, cât și a învățării elevilor în timpul instruirii.
Interdependență globală	Legătura dintre oameni, comunități și țări, în care acțiunile dintr-un loc îi afectează pe alții din întreaga lume. O secetă într-o țară poate crește prețurile la alimente la nivel mondial, afectând oamenii din alte țări.
Abilități verzi	Competențe care permit persoanelor să contribuie la societăți durabile din punctul de vedere al mediului și eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor.
Comp verde	Cadrlul european de competențe în materie de durabilitate : definește competențele de bază în materie de durabilitate (valori, atitudini și abilități) pentru învățarea pe tot parcursul vieții în UE.
Educație incluzivă	Asigură că toți cursanții, indiferent de circumstanțele personale sau sociale, participă, învață și se dezvoltă.

Intersecționalitate (Crenshaw)	O abordare analitică care evidențiază modul în care identitățile sociale suprapuse (de exemplu, gen, rasă, clasă) creează sisteme interdependente de discriminare sau privilegii.
Grupuri marginalizate	Oameni sau comunități care sunt excluse sistematic sau împinse la marginea societății sau a educației din cauza barierelor sociale, culturale sau structurale (de exemplu, minorități rasiale, persoane cu dizabilități sau minorități lingvistice).
Modelarea valorilor	Demonstrarea deliberată de către educatori a comportamentelor etice, durabile și incluzive ca parte a procesului de învățare.
Bunăstarea planetară (educație) (Kortetmäki, et al., 2023).	Înflorirea umană este inseparabilă de sănătatea sistemelor naturale și sociale. Încurajează elevii să gândească dincolo de bunăstarea centrată pe om și să acționeze ca parte a unei comunități globale și ecologice interdependente
Prejudecată	Atitudini sau opinii negative preformate despre o persoană sau un grup, bazate pe caracteristici precum rasa, sexul sau abilitățile, mai degrabă decât pe fapte.
Rezistența	Capacitatea indivizilor sau a sistemelor de a se adapta și de a se recupera în urma provocărilor sau perturbărilor.
Iustitie socială	Promovarea echității, corectitudinii și protecției drepturilor pentru a se asigura că toți indivizii au șanse egale.
Bariere structurale	Obstacole sociale, instituționale sau economice sistemice care restricționează participarea deplină și învățarea.
Dezvoltare durabilă	Dezvoltare care satisface nevoile prezente fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a le satisface pe ale lor. Viitorul nostru comun, UNWCED 1987
Gândire sistemică	Înțelegerea interconexiunilor și a buclelor de feedback în cadrul sistemelor complexe pentru a aborda problemele în mod holistic.
Design universal pentru învățare (UDL)	Cadru educațional pentru proiectarea unor medii flexibile care se adaptează diferențelor individuale de învățare.
Grupuri vulnerabile	Persoane sau comunități care prezintă un risc mai mare de prejudiciu, dezavantaj sau excludere din cauza unor circumstanțe specifice, cum ar fi sărăcia, problemele de sănătate sau strămutarea (de exemplu, refugiați, copii săraci sau populația vârstnică).
Abordare la nivelul întregii școli	Încorporarea sustenabilității, incluziunii și bunăstării în curriculumul, operațiunile și cultura comunității școlii.

Rezumat

Model pedagogic InclusiveFuture pentru predare, învățare și evaluare a competențelor de sustenabilitate

Modelul pedagogic InclusiveFuture, dezvoltat în cadrul proiectului InclusiveFuture, finanțat de Uniunea Europeană, abordează nevoia crucială de a integra sustenabilitatea și incluziunea în practicile educaționale din Europa și nu numai. Acest document oferă educatorilor – inclusiv profesorilor din școlile primare și secundare, liderilor educaționali și factorilor de decizie politică – un cadru structurat, un model pedagogic cu îndrumări pentru implementare, resurse adaptabile și instrumente practice. Scopul său principal este de a reduce practicile fragmentate existente și de a stabili o abordare consecventă și incluzivă a educației pentru sustenabilitate, promovând sustenabilitatea ecologică, socială, culturală și economică.

Modelul este construit pe o bază teoretică și conceptuală solidă care cuprinde diverse definiții ale sustenabilității (de mediu, socială, economică și culturală) și incluziune (ca integrare, diversitate, echitate, acces universal și abordarea capabilităților). În ceea ce privește sustenabilitatea, acesta se bazează pe cadrul european GreenComp, care prezintă 12 competențe de bază în materie de sustenabilitate în patru domenii: Întruchiparea valorilor de sustenabilitate, Îmbrățișarea complexității, Viziunea unui viitor durabil și Acționarea pentru sustenabilitate. GreenComp promovează gândirea sistemică, evaluarea critică și acțiunea etică. În ceea ce privește incluziunea, modelul trece dincolo de simpla integrare pentru a îmbrățișa transformarea sistemică, extragând perspective din Declarația Salamanca, Teoria sistemelor, Teoria sistemelor ecologice, Designul universal pentru învățare (UDL) și Modelul de intersecționalitate al lui Crenshaw. Aceste cadre subliniază în mod colectiv interconectarea tuturor cursanților în cadrul sistemelor sociale și ecologice mai largi, pledând pentru proiectarea proactivă și demontarea barierelor structurale în calea participării semnificative. Teoriile justiției sociale și ale drepturilor omului, inclusiv teoria justiției a lui Rawls și pedagogia critică a lui Freire, completează modelul prin accentuarea echității, a egalității și a împuternicirii vocilor marginalizate, poziționând educația incluzivă ca un drept fundamental al omului.

Metodologia de dezvoltare a acestui model a fost cuprinzătoare și iterativă. A implicat o analiză aprofundată a programelor de învățământ existente din țările partenere, discuții de grup cu o gamă diversă de educatori și colectarea de informații despre practicile de succes deja utilizate. Aceasta a fost completată de o revizuire critică a cadrelor teoretice relevante. Modelul a trecut printr-un proces iterativ de perfecționare bazat pe consultări ample cu partenerii de proiect și părțile interesate mai largi, asigurându-se că este atât bazat pe cercetare, cât și aplicabil practic în diverse medii școlare. Această abordare cuprinzătoare a avut ca scop înțelegerea realităților actuale, identificarea provocărilor existente în integrarea sustenabilității și incluziunii și, ulterior, crearea unui model receptiv și eficient.

Scopul principal al modelului pedagogic InclusiveFuture este de a împuternici profesorii să acționeze ca agenți ai sustenabilității ecologice, sociale, culturale și economice în școlile și sălile de clasă, promovând bunăstarea planetară. Acesta urmărește să ofere îndrumări clare și practice pentru proiectarea, evaluarea și adaptarea lecțiilor, inclusiv opțiuni de implementare cu resurse reduse pentru a asigura accesibilitatea pentru toate școlile. În plus, un obiectiv cheie este de a încuraja o colaborare care încurajează profesorii să împărtășească cele mai bune practici și să îmbunătățească în mod colectiv înțelegerea și aplicarea educației pentru sustenabilitate incluzivă.

La baza modelului se află un cadru teoretic pentru competențele educatorilor, adaptat din cadrul GreenComp, care a fost creat pentru a oferi o bază pentru partea mai aplicabilă a modelului.

Construit pe cadrul de competențe adaptat, modelul pedagogic InclusiveFuture în sine este structurat în patru părți interconectate. Prima parte definește **valorile și principiile de bază**, care reprezintă fundamentele etice ale educației pentru sustenabilitate definite de consorțiul proiectului și de părțile interesate. Modelul este construit pe următoarele valori de bază:

I. Participare și colaborare

II. Echitate și egalitate

III. Curiozitate și reflecție critică

IV. Bunăstare

V. Responsabilitate etică și acțiune

VI. Orientare spre viitor și adaptabilitate

Aceste valori pun accentul pe aspecte precum promovarea naturii, susținerea corectitudinii și prețuirea sustenabilității, formând convingerile de bază care ghidează întregul model.

A doua parte prezintă **abordările pedagogice relevante**, care sunt metodele și strategiile de predare existente identificate ca fiind cele mai potrivite pentru dezvoltarea competențelor de incluziune și durabilitate. Aceste abordări, compilate dintr-un compendiu de bune practici atât privind educația incluzivă, cât și în cea durabilă, sunt concepute pentru a se alinia cu valorile de bază ale modelului și pentru a sprijini procesele eficiente de predare și învățare:

1. Pedagogia centrată pe elev ca bază

2. Abordarea întregii școli pentru integrarea culturală

3. Pedagogie critică, pedagogie pozitivă și învățare transformativă

4. Învățare bazată pe cercetare/anchetă și pe rezolvarea problemelor

5. Învățare interdisciplinară și bazată pe fenomene pentru gândire complexă și sistemică

6. Învățarea bazată pe experiență și pe proiecte

7. Învățare colaborativă

8. Abordarea portofoliului

A treia componentă detaliază **procesele de predare** implicate în predarea, învățarea și evaluarea eficientă a competențelor de sustenabilitate incluzivă, făcând modelul mai direct aplicabil. Aceste procese oferă o foaie de parcurs pentru educatori pentru a traduce valorile de bază și abordările pedagogice în strategii de instruire concrete.

În cele din urmă, fiecare proces de predare este împărțit în practici **de predare corespunzătoare**. Această a patra parte oferă îndrumări practice și aplicabile privind implementarea acestor practici pentru profesori.

Pentru a îmbunătăți gradul de utilizare, consorțiul a adunat, de asemenea, exemple de activități și instrumente de evaluare concepute special pentru profesorii din învățământul primar și secundar, permițându-le să încorporeze cu ușurință educația incluzivă pentru sustenabilitate în activitatea lor zilnică. Aceste instrumente și activități oferă modalități tangibile pentru educatori de a aplica principiile modelului și de a promova medii de învățare atât incluzive, cât și durabile.

Procese și practici de predare în cadrul modelului pedagogic InclusiveFuture

1. Motivarea cursanților

- a. Înțelegerea și conectarea sustenabilității și incluziunii
- b. Prețuirea sustenabilității și incluziunii
- c. Modelarea valorilor
- d. Găsirea strategiilor de motivare adecvate pentru diferite identități și intersecționalități

2. Proiectarea în comun a unor medii de învățare durabile și incluzive

- a. Eliminarea barierelor din calea participării la școală și la clasă
- b. Îmbunătățirea sustenabilității în mediul fizic, social și digital al școlii
- c. Colaborarea în interiorul și dincolo de granițele școlii pentru planificare holistică

3. Încorporarea incluziunii și a sustenabilității în lecții

- a. Luarea în considerare a complexității problemelor de sustenabilitate în timp ce planificați lecțiile
- b. Pregătirea terenului pentru cercetare și reflecție critică
- c. Integrarea practicilor de incluziune și sustenabilitate în activitățile de zi cu zi
- d. Promovarea implicării și a opiniei elevilor

4. Evaluarea competențelor de sustenabilitate și incluziune

- a. Combinarea diferitelor strategii de evaluare
- b. Integrarea competențelor de sustenabilitate și incluziune în evaluările periodice
- c. Urmărirea progreselor și a nevoilor

5. Investiții în învățarea profesională pentru dezvoltarea competențelor de sustenabilitate și incluziune la toți cursanții

- a. Reflectarea asupra propriilor puncte forte și nevoi
- b. Consolidarea capacităților de utilizare a instrumentelor și resurselor digitale
- c. Îmbunătățirea competențelor de cercetare

d. Participarea la schimburi între școli

Tabelul 1. Procese și practici de predare în cadrul modelului pedagogic InclusiveFuture

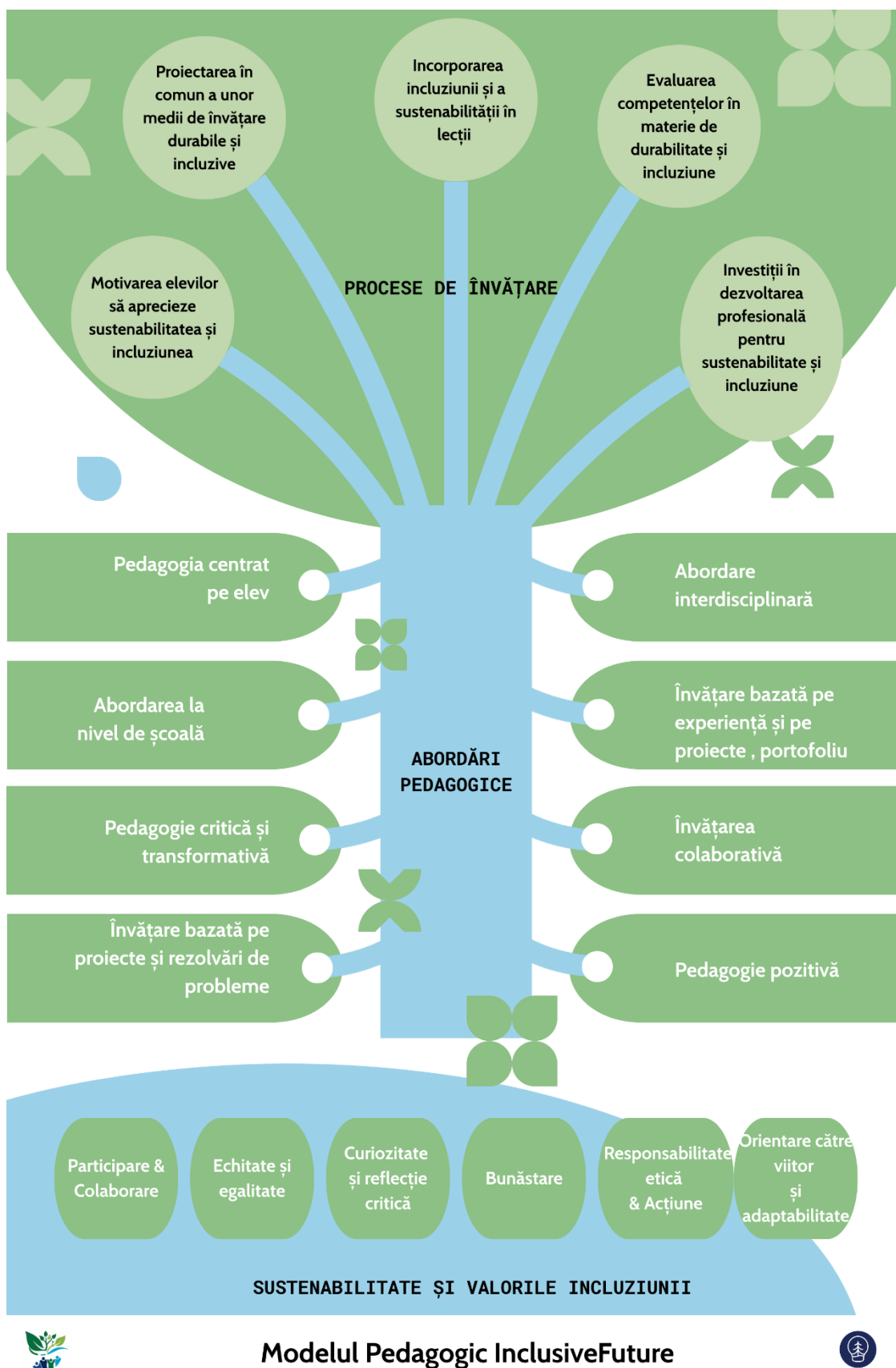

Figura 1. Reprezentarea vizuală a modelului pedagogic InclusiveFuture

1. Introducere

Pe măsură ce sistemele de învățământ se confruntă cu transformări sociale, de mediu și digitale rapide, există o nevoie tot mai mare de modele pedagogice care să abordeze atât incluziunea, cât și sustenabilitatea într-o manieră integrată. Modelul pedagogic InclusiveFuture pentru predarea, învățarea și evaluarea competențelor de sustenabilitate, dezvoltat în cadrul proiectului InclusiveFuture, abordează nevoia critică de integrare a sustenabilității și incluziunii în practicile educaționale din țările din Europa și nu numai. Proiectul InclusiveFuture, finanțat de Uniunea Europeană, își propune să sprijine integrarea competențelor de sustenabilitate în procesul educațional, ceea ce va duce la un mediu mai incluziv pentru profesori și cursanți și va împuternici tranziția școlilor către practici durabile și incluzive. Site-ul web: www.inclusive-future.eu; citiți mai multe în anexa 1 (disponibilă numai în limba engleză).

Modelul InclusiveFuture este conceput pentru a împuternici educatorii de la nivel primar și secundar și factorii de decizie politică și liderii educaționali să promoveze sustenabilitatea ecologică, socială, culturală și economică într-un mod incluziv. Acesta oferă un cadru structurat, îndrumări de implementare pentru profesori, resurse adaptabile și instrumente practice pentru a reduce decalajul dintre practicile existente, adesea fragmentate, și o abordare consecventă și incluzivă a educației pentru sustenabilitate. Acesta se bazează pe prioritățile Erasmus+ privind incluziunea, tranziția verde și transformarea digitală, propunând o abordare pedagogică structurată pentru educatori.

Modelul este construit pe o bază de teorii și concepte, inclusiv diverse definiții ale sustenabilității și incluziunii. În timp ce incluziunea se concentrează pe asigurarea accesului și participării echitabile pentru toți cursanții, sustenabilitatea pune accentul pe responsabilitatea ecologică și socială pe termen lung. În ceea ce privește sustenabilitatea, acesta este ancorat în cadrul european GreenComp pentru competențele de sustenabilitate. În plus, aprofundează complexitatea incluziunii, trecând dincolo de integrare pentru a îmbrățișa transformarea sistemică, așa cum este informată de multe cadre de incluziune existente care subliniază în mod colectiv interconectarea tuturor cursanților în cadrul sistemelor sociale și ecologice mai largi, pledând pentru proiectarea proactivă și eliminarea barierelor structurale în calea participării semnificative.

Metodologia de dezvoltare a acestui model a implicat o analiză cuprinzătoare a programelor existente, discuții de grup cu educatorii, colectarea de informații din bunele practici din țările partenere și o revizuire critică a cadrelor teoretice relevante. Modelul a fost creat după un proces iterativ de perfecționare, bazat pe consultări ample cu partenerii de proiect și părțile interesate mai largi. Această abordare a avut ca scop înțelegerea realităților actuale, identificarea provocărilor și crearea unui model bazat pe cercetare și aplicabil practic pentru diverse medii școlare. La baza modelului se află un cadru teoretic pentru competențele educatorilor, adaptat din cadrul GreenComp, care a fost creat pentru a oferi o bază pentru partea mai aplicabilă a modelului. Modelul în sine constă din valori de bază subiacente, abordări pedagogice relevante, procese de predare dezirabile și practici de predare corespunzătoare. Fiecare domeniu de practică include îndrumări de implementare pentru profesori.

Pentru a îmbunătăți gradul de utilizare, consorțiul a adunat, de asemenea, exemple de activități și instrumente de evaluare special concepute pentru ca profesorii din școlile primare și secundare să le încorporeze cu ușurință în munca lor.

2. Ghidul utilizatorului

2.1 Cui se adresează modelul pedagogic InclusiveFuture?

- **Educatori pasionați** (familii, părinți de asemenea!) care se văd ca factori de schimbare și formatori de mentalități
- **Profesori din învățământul primar și gimnazial** de toate disciplinele care doresc să devină agenți ai sustenabilității ecologice, sociale, culturale și economice în școlile lor
- **Cercetători și gânditori care gândesc la fel**, care înțeleg valoarea pedagogiei și a educației pentru bunăstarea planetară
- **Lideri educaționali, directori și formatori de profesori** care doresc să fie mai bine pregătiți pentru a furniza cunoștințe, competențe și instrumente de evaluare relevante
- **Factorii de decizie** politică să realizeze puterea și potențialul formării cadrelor didactice adecvate și aplicabile cu conținut pedagogic actualizat și seturi de instrumente

Am conceput modelul pedagogic InclusiveFuture pentru educatorii care sunt interesați să afle mai multe despre dimensiunile sustenabilitate, c

Concentrându-se pe sustenabilitatea socială, educația pentru dezvoltare durabilă, incluziune și pasiunea și curiozitatea de a-și extinde cunoștințele și de a dezvolta competențe pedagogice pentru a încuraja acțiunile pentru sustenabilitate și incluziune.

2.2 De ce să folosiți modelul pedagogic InclusiveFuture?

Deși în școlile din întreaga Europa sunt încurajate diferite abordări pedagogice pentru a consolida competențele în materie de durabilitate, punerea lor în aplicare poate fi inegală. Cercetările de fond din cadrul proiectului InclusiveFuture arată că, deși există exemple inspiratoare, acestea sunt adesea izolate, implementate inegal și dependente de inițiativa individuală sau locală și, **prin urmare, utilizarea unui model pedagogic structurat poate:**

- să consolideze strategiile dovedite într-un cadru coerent pentru utilizarea în școală și în clasă;
- să ofere instrumente adaptabile și incluzive pentru profesorii din diverse contexte;
- consolidarea domeniilor subdezvoltate de competență în materie de durabilitate în școli și
- sprijiniți învățarea și colaborarea continuă a profesorilor.

În acest fel, utilizarea modelului pedagogic InclusiveFuture poate reduce decalajul dintre practica existentă și o abordare consecventă și incluzivă a educației durabile, care este atât practică, cât și transformatoare la nivel de școală.

2.3 Cum se utilizează modelul?

Există multe moduri de a utiliza acest model și încurajăm cititorii să navigheze prin cuprins pentru a identifica resursele cele mai relevante pentru nevoile lor. De-a lungul

documentului, veți găsi, de asemenea, o serie de materiale suplimentare pentru explorare ulterioară.

Categorie	Conținut de citit	Numere de capitole	Timp estimat de citire
Context și concepte	Materiale de lectură necesare pentru a înțelege incluziunea și sustenabilitatea pentru educatori	Capitolele 3-4	20 minute
	Cercetare de fond pentru Metodologia modelului pedagogic InclusiveFuture a modelului	Capitolele 5-6	15 minute
Înțelegerea modelului	Cadrul și modelul InclusiveFuture - Cadrul de competențe de bază pentru educatori - Modelul pedagogic InclusiveFuture*	Capitolul 7-8 (8.1, 8.2, 8.3)	30 minute
Aplicarea modelului	- Exemple de activități în clasă - Metode și instrumente de evaluare	Capitolele 8.4 și 8.5	15-30 minute
Rezumat	Rezumat și principalele puncte de reținut	Capitol Rezumat	5 minute

Tabelul 2: Îndrumări privind modul de utilizare a acestui document

* **Modelul pedagogic InclusiveFuture** are patru părți:

1. **Valori și principii de bază:** Acestea reprezintă fundamentele etice comune ale educației pentru sustenabilitate deținute de consorțiul proiectului și de părțile interesate, formând nucleul modelului.
2. **Abordări pedagogice relevante:** Lista metodelor și strategiilor de predare existente cele mai potrivite pentru dezvoltarea competențelor de incluziune și durabilitate la cursanți. Aceste abordări pedagogice, extrase dintr-o compilație de bune practici în educația incluzivă și durabilă, urmează, de asemenea, valorile de bază și sprijină procesele și practicile de predare ale modelului.
3. **Procese de predare dezirabile:** Aici, modelul devine mai aplicabil, adică arată procesele implicate în predarea, învățarea și evaluarea eficientă a competențelor de sustenabilitate și cum acestea pot fi cel mai bine realizate în școli și săli de clasă.
4. Fiecare proces de predare este apoi împărțit în practici de predare corespunzătoare, fiecare însoțită de îndrumări practice privind implementarea lor pentru profesori.

3. Sustenabilitate și incluziune în educație

"Nu moștenim Pământul de la strămoșii noștri; o împrumutăm de la copiii noștri."

-Antoine de Saint-Exupéry

3.1 Definiții ale sustenabilității (durabilității)

Sustenabilitatea înseamnă utilizarea resurselor și luarea deciziilor astăzi în moduri care nu împiedică generațiile viitoare să își satisfacă nevoile. Include patru dimensiuni: **1. mediu** (protejarea ecosistemelor și a resurselor naturale), **2. social** (asigurarea echității, sănătății și bunăstării), **3. economic** (menținerea prosperității pe termen lung) și **4. cultural** (păstrarea tradițiilor, valorilor și diversității). Aceste dimensiuni sunt interconectate și esențiale pentru atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (Organizația Națiunilor Unite, 2015). Conceptele centrale în educația pentru durabilitate au fost colectate sub termenul umbrelă de educație pentru dezvoltare durabilă (EDD), inclusiv educația ecologică (EE) și educația privind schimbările climatice (CCE) și educația pentru cetățenie globală (GCE) (Blum et al., 2013; Andreotti, 2006).

Educație pentru dezvoltare durabilă (EDD)

Dezvoltarea durabilă își propune să abordeze probleme precum sărăcia, foametea și dezastrele naturale. Conform cadrului european GreenComp, sustenabilitatea implică dezvoltarea cunoștințelor, abilităților și atitudinilor necesare pentru a acționa responsabil și cu grijă față de planetă și sănătatea publică (Bianchi et al., 2022). De asemenea, înseamnă utilizarea corectă și eficientă a resurselor naturale pentru a satisface nevoile actuale și viitoare, promovând în același timp bunăstarea (Aithal și Aithal, 2021). Conceptele și pedagogiile educaționale concepute pentru a aborda provocările complicate ale dezvoltării durabile au crescut (Laurie et al., 2016; Bianchi, 2020). Educația pentru dezvoltare durabilă (EDD) le oferă cursanților cunoștințe, valori și abilități pentru a promova integritatea mediului, viabilitatea economică și justiția socială pentru generațiile prezente și viitoare. Prin predarea gândirii critice, empatiei și rezolvării problemelor, EDD ajută la construirea unor societăți care protejează mediul, susțin justiția și promovează bunăstarea de durată.

Unele forme de EDD sunt incluse în programele obligatorii din întreaga lume, dar au fost criticate pentru că se concentrează mai mult pe cunoașterea ecologică decât pe competențele de sustenabilitate și impactul transformator (Hungerford, 2009). Ca urmare, cercetătorii pun accentul pe competența de acțiune – dorința și capacitatea de a acționa și de a participa la procesele democratice (Jensen & Schnack, 1997; Schönstein și Budke, 2024; Sass et al., 2022; Oinonen et al., 2024; Mogensen și Schnack, 2010). De exemplu, Modelul de referință conceptual GreenComp al Comisiei Europene (2021) evidențiază "acționarea pentru sustenabilitate", iar inițiativa UNESCO Educație 2030 integrează competența de acțiune în mai multe subcompetențe ale EDD aliniate la Agenda 2030.

Educație ecologică (EE)

Educația ecologică (EE) este prezentă în programele de învățământ obligatoriu din întreaga lume și își propune să îmbunătățească înțelegerea de către cursanți a sistemelor

și provocărilor de mediu. Cu toate acestea, a atras critici din partea cercetătorilor care susțin că adesea acordă prioritate predării *despre* mediu, mai degrabă decât promovării abilităților, valorilor și dispozițiilor necesare pentru cetățenia responsabilă și luarea deciziilor în cunoștință de cauză (Hungerford, 2009). Criticii și-au exprimat îngrijorarea cu privire la faptul că educatorii posedă expertiza necesară pentru a aborda complexitățile științifice, economice, politice și sociale inerente problemelor de mediu – o dezbatere în curs de desfășurare care rămâne extrem de relevantă astăzi.

Educația ecologică (EE) are tendința de a se concentra prea mult pe fapte și cunoștințe ecologice, neglijând în același timp competența de acțiune – capacitatea de a înțelege problemele, de a-și imagina soluții și de a lua măsuri semnificative (Jensen, 2002). Fără aceasta, cursanții pot avea cunoștințe despre problemele de mediu, dar se simt neputincioși să acționeze. Cu toate acestea, abordările moderne de EE folosesc metode participative, interdisciplinare și practice, cum ar fi proiecte din lumea reală și activități comunitare, pentru a conecta cunoștințele cu acțiunea. Atunci când este bine făcută, EE le permite cursanților să devină contribuitoari activi la un viitor durabil, încurajând atât inițiativa personală, cât și responsabilitatea comună (Mogensen & Schnack, 2010).

Educația pentru cetățenie globală (GCE)

Educația pentru cetățenie globală (GCE) abordează inegalitățile structurale, disparitățile culturale și dezechilibrele de putere care modelează relațiile globale, precum și distribuția inegală a bogăției într-o lume din ce în ce mai interconectată, dar incertă (Andreotti, 2006). Scopul său este de a încuraja empatia, înțelegerea interculturală și simțul responsabilității elevilor de a se implica în provocările globale presante, de la reducerea sărăciei la protecția mediului. Esențial pentru GCE este recunoașterea faptului că acțiunile locale au consecințe globale de anvergură și că schimbarea durabilă necesită cooperare între culturi, granițe și sectoare (Goodale et al., 2024; Pashby et al., 2020; Gaudelli, 2009).

GCE încurajează studenții să-și examineze propria poziție în cadrul sistemelor globale, să interogheze critic procesele istorice și contemporane care conduc la inegalitate și să aprecieze diversitatea perspectivelor care pot contribui la soluții transformatoare. Prin combinarea angajamentului civic cu alfabetizarea culturală, aspiră să dezvolte cetățeni activi, capabili să navigheze în complexitate și să lucreze în colaborare pentru binele comun.

Bunăstarea planetară (PW)

Bunăstarea planetară (PW) întruchipează gândirea orientată spre sisteme, integrând atât bunăstarea umană, cât și cea non-umană într-un cadru unificat, încurajând acțiuni transformatoare pentru sustenabilitate prin reevaluarea activităților societale și a bunăstării (Kortetmäki et al., 2024). Educația pentru bunăstarea planetară (EfPW) susține o viziune "mai mult decât umană", sau o perspectivă planetară, caracterizată printr-o relație de dialog, interconectată între natură și locuitorii Pământului, punând accentul pe învățarea transformatoare și pe luarea deciziilor responsabile. EfPW se referă la "procesele de educație, predare și învățare care permit indivizilor și comunităților să promoveze bunăstarea planetei și a locuitorilor săi, la care ne referim ca viață pe Pământ" (Aaltonen et al., 2023). Trecerea la o abordare a bunăstării planetare este imperativă din cauza

disparității tot mai mari dintre provocările de mediu și direcția obiectivelor politice, evidențiind urgența de a muta atenția de la normele antropocentrice la considerații ecologice holistice pentru a aborda în mod eficient problemele presante de mediu, asigurând în același timp bunăstarea naturii non-umane (Matero și Arffman, 2024).

3.2 Definiții ale incluziunii

Incluziunea nu este un concept ușor. Chiar și atunci când este restrâns la contextul educației, acesta rămâne extrem de complex și fără o interpretare universală. Definițiile variază în funcție de fundamentele culturale, ideologice, politice și chiar spirituale (Ainscow, 2020). În ciuda acestor diferențe, incluziunea este recunoscută pe scară largă atât ca o nevoie de bază, cât și ca o provocare definitorie a timpului nostru. În ultimii ani, conceptul de incluziune a evoluat semnificativ, reflectând schimbările profunde aduse de crizele globale, transformarea digitală și urgența crescândă a provocărilor legate de sustenabilitate.

Astăzi, incluziunea nu se mai limitează la problemele de acces sau participare: este din ce în ce mai mult înțeleasă ca un proces multidimensional și transformator care integrează justiția socială, responsabilitatea de mediu și echitatea digitală. Perspectivile contemporane sunt de acord că incluziunea ar trebui văzută nu ca un scop final, ci ca un angajament etic și politic continuu (Crenshaw, 2020; Allan și Slee, 2023; Lotz-Sisitka et al., 2023; Fettes și Blenkinsop, 2023). Incluziunea presupune ca profesorii, factorii de decizie politică și comunitățile să construiască medii de învățare care nu sunt doar accesibile și echitabile, ci și receptive, durabile și profund umane.

Mai jos, prezentăm unele dintre cele mai relevante și provocatoare definiții și interpretări ale incluziunii în contextul școlilor și al predării, alături de concepte conexe, cum ar fi diversitatea și echitatea.

Incluziunea ca integrare

O revizuire a cercetărilor din 2012 a constatat că termenul de includere era încă în mare măsură legat de educația specială și dizabilitate (Norwich, 2014). Educația incluzivă a apărut parțial ca răspuns la limitările integrării, care a fost principala abordare în anii 1960. Integrarea a menținut o diviziune între educația de masă și cea specială și nu a reușit să prevină segregarea, marginalizarea sau discriminarea în școlile obișnuite (Vislie, 2003). S-a concentrat pe schimbarea plasamentului elevilor, presupunând că acest lucru ar îmbunătăți automat învățarea în clasă pentru cei integrați – dar nu a fost așa. În schimb, incluziunea a avut ca scop transformarea practicilor de predare, o schimbare care a început în SUA în anii 1970 și a ajuns în Europa mai târziu (Graham & Jahnukainen, 2011). În schimb, incluziunea a avut ca scop transformarea practicilor de predare și învățare pentru a satisface nevoile tuturor cursanților, nu numai ale celor cu dizabilități. Această schimbare pedagogică a început în Statele Unite în anii 1970 și a ajuns în Europa în deceniile următoare (Graham & Jahnukainen, 2011). Abordările contemporane pun accentul pe o regândire a curriculumului, a strategiilor de predare și a culturii școlare, mai degrabă decât simpla relocare a elevilor (Ainscow et al., 2006; Arduin, 2015).

Diversitate

Diversitatea în educație se referă la prezența și recunoașterea diferențelor dintre elevi în ceea ce privește cultura, limba, etnia, sexul, mediul socio-economic, abilitățile și stilurile de învățare. În timp ce diversitatea este o condiție reală în toate societățile, semnificația sa educațională constă în modul în care școlile răspund la ea. Numai recunoașterea lui este insuficientă; diversitatea trebuie să fie însoțită de pedagogii incluzive care prețuiesc perspective și experiențe variate (Banks, 2015). Abordarea diversității ca pe o resursă, mai degrabă decât ca pe o provocare, poate îmbogăți mediile de învățare, poate încuraja înțelegerea interculturală și poate consolida coeziunea socială (Gay, 2018). Acest lucru necesită ca profesorii să se angajeze într-o predare receptivă din punct de vedere cultural, să creeze spații de dialog între diferențe și să se asigure că programele reflectă mai multe voci și sisteme de cunoaștere. Dintr-o perspectivă critică a educației incluzive, diversitatea nu înseamnă doar recunoașterea diferențelor, ci și abordarea inegalităților structurale și a relațiilor de putere care modelează oportunitățile.

Echitate și acces universal

Educația este un drept fundamental al omului și fundamentul unei societăți mai drepte (Organizația Națiunilor Unite, 2015). Obiectivul de dezvoltare durabilă nr. 4 solicită o educație incluzivă și echitabilă de calitate pentru toți, subliniind că numai accesul la educație nu este suficient. Echitatea în educație implică o preocupare pentru echitate, ceea ce înseamnă abordarea activă a barierelor structurale și sistemice care împiedică anumite grupuri să beneficieze în mod egal de oportunitățile de învățare (OCDE, 2012). Slee (2011, 2018) susține că educația incluzivă trebuie înțeleasă ca un proiect politic care vizează demontarea barierelor sistemice și transformarea sistemelor școlare, astfel încât acestea să fie construite pe principiile democrației, participării și justiției sociale.

Definiția UNESCO a incluziunii bazată pe drepturi o încadrează atât ca un proces, cât și ca un principiu. Ea definește incluziunea ca „un proces de abordare și răspuns la diversitatea nevoilor tuturor elevilor prin creșterea participării la învățare, culturi și comunități și reducerea excluziunii în cadrul și din educație”. (UNESCO, 2009, p. 8). Această viziune poziționează incluziunea ca un motor al transformării educaționale și o leagă direct de drepturile omului și de imperativele justiției sociale. Din această perspectivă, educația echitabilă necesită schimbări ale abordărilor culturale, politicilor și practicilor, astfel încât toți elevii – indiferent de abilități, mediu sau identitate – să poată participa și să reușească. Politicile de educație incluzivă subliniază din ce în ce mai mult faptul că echitatea nu înseamnă să trateze pe toată lumea la fel, ci să se asigure că toți elevii au ceea ce au nevoie pentru a reuși (Loreman, 2017).

Abordarea bazată pe capacități

Abordarea bazată pe capacități, dezvoltată inițial de Amartya Sen (1999) și extinsă de Martha Nussbaum (2011), a fost aplicată din ce în ce mai mult educației incluzive (Norwich, 2014; Terzi, 2010). În cadrul educației, capacitățile se referă la ceea ce elevii sunt cu adevărat capabili să realizeze, atât academic, cât și social, având în vedere resursele, sprijinul și oportunitățile disponibile pentru ei. Această abordare evidențiază faptul că egalitatea inițială (cum ar fi resursele școlare) nu garantează egalitatea în rezultate dacă unii elevi se confruntă cu bariere suplimentare. Prin urmare, solicită

eliminarea proactivă a obstacolelor structurale și oferirea de oportunități personalizate care să permită fiecărui elev să-și dezvolte potențialul. Abordarea bazată pe capacități oferă astfel o bază etică puternică pentru incluziune, aliniind obiectivele educaționale cu principiile mai largi de justiție socială, asigurându-se că elevii nu sunt doar prezenți în sălile de clasă, ci au capacitatea să prospere.

Justiția climatică ca incluziune

Conceptul de justiție climatică atrage atenția asupra realității că Nordul Global este în mare parte responsabil pentru degradarea mediului care a avut loc în ultimul secol. Cu toate acestea, țările din Sudul Global – adesea cele cu mai puține resurse – sunt cele care suportă greul impactului. Aceste țări se confruntă cu cele mai grave consecințe ale schimbărilor climatice, cum ar fi creșterea nivelului mării, seceta și pierderea biodiversității. În multe cazuri, forța de muncă ieftină și practicile extractive au servit intereselor economice externe în detrimentul ecosistemelor și comunităților locale. Justiția climatică necesită nu numai conștientizare, ci și responsabilitate, echitate și acțiuni reparatorii. Solicită o trecere de la a privi sustenabilitatea printr-o lentilă pur tehnică la a o îmbrățișa ca o chestiune de corectitudine, incluziune și umanitate comună.

În contextul schimbărilor climatice și al justiției climatice, GCE se intersectează cu Climate Change Education (CCE) prin promovarea conștientizării critice a impactului disproporționat al perturbărilor climatice asupra populațiilor vulnerabile, în special în Sudul Global, și prin sublinierea responsabilităților etice ale societăților cu emisii ridicate (Favier et al., 2024). Încurajează elevii să evalueze dimensiunile socio-politice, să pună sub semnul întrebării narațiunile dominante și să participe la procesele democratice care influențează politica climatică. În acest sens, GCE încurajează nu numai luarea deciziilor informate și gândirea critică, ci și motivația și abilitățile necesare pentru acțiunea colectivă către un viitor just și durabil.

Interpretări ale incluziunii

Göransson și Nilholm (2014) au sintetizat patru definiții calitativ diferite ale educației incluzive care surprind diversitatea sa conceptuală. Indicele pentru incluziune este deosebit de valoros deoarece operaționalizează incluziunea, oferind școlilor un instrument practic de autoevaluare pentru îmbunătățirea continuă.

Interpretare	Descriere
Definiția plasării	incluziunea ca plasare a elevilor cu dizabilități sau care au nevoie de sprijin special în sălile de clasă de învățământ general
Definiție individualizată specificată	incluziunea ca satisfacere a nevoilor sociale și academice ale elevilor cu dizabilități sau care au nevoie de sprijin special
Definiție generală individualizată	incluziunea ca satisfacere a nevoilor sociale și academice ale tuturor studenților

Definiția comunității	incluziunea ca crearea de comunități de învățare cu caracteristici specifice, cum ar fi respectul, participarea și responsabilitatea comună
Un alt cadru utilizat pe scară largă este Index for Inclusion (Booth & Ainscow, 2011), care abordează incluziunea prin trei dimensiuni interconectate:	
Crearea de culturi incluzive	dezvoltarea unui etos școlar de respect și apartenență
Elaborarea de politici incluzive	asigurarea faptului că structurile, politicile și resursele școlare promovează participarea tuturor
Evoluția practicilor incluzive	adaptarea predării și învățării pentru a implica întreaga diversitate a cursanților

Tabelul 3: Definițiile educației incluzive de Göransson și Nilholm (2014)

3.3 Legătura dintre incluziune și sustenabilitate

Când vorbim despre incluziune și sustenabilitate în educație, trebuie să recunoaștem că sustenabilitatea nu poate exista fără incluziune socială, colaborare și sisteme de sprijin care să asigure că toți elevii (indiferent de sex, vârstă, rasă, mediu socio-economic sau abilități) au oportunități echitabile de a învăța, participa și prospera în comunitățile lor.

În timp ce sustenabilitatea mediului tinde să primească cea mai mare atenție, devine din ce în ce mai clar că dezvoltarea durabilă este incompletă fără dimensiunile sociale, culturale și economice. Adevărata sustenabilitate trebuie să fie holistică. Este nevoie de colaborare interdisciplinară și abordări participative care să promoveze inovația și să sprijine societățile reziliente care lucrează pentru bunăstarea planetei. Cultura, istoria și condițiile sociale au o influență semnificativă asupra modului în care se comportă indivizii și comunitățile. În ciuda conectivității digitale în creștere din lumea de astăzi, mulți oameni se simt deconectați - de rădăcinile lor, de natură și unii de alții. Experiențele de izolare și singurătate devin din ce în ce mai frecvente, subminând fundațiile comunităților de sprijin și incluzive. Agilitatea, competența de acțiune și o mentalitate bazată pe incluziune sunt esențiale pentru construirea unor comunități care nu sunt doar durabile, ci și adaptabile, pline de compasiune și reziliente. În acest context, sustenabilitatea nu se referă doar la indicatorii de mediu, cum ar fi reducerea emisiilor, ci și la capacitatea comunităților și ecosistemelor de a rămâne conectate, incluzive și de a sprijini toate formele de viață.

Educația joacă un rol vital în cultivarea acestei responsabilități. La intersecția dintre sustenabilitatea socială și incluziune, abordarea eco-socială a educației subliniază interconectarea profundă a ecosistemelor, societăților și lumii mai mult decât umane, recunoscând dezechilibrele de putere inerente sistemelor umane și datoria etică de a acționa în moduri care să protejeze bunăstarea planetară. Școlile servesc ca locuri critice pentru dezvoltarea competențelor de sustenabilitate, inclusiv gândirea sistemică, analiza critică și competența de acțiune, care încurajează schimbări pe termen lung în

comportament și mentalitate (Mestawot Beyene Tafese & Kopp, 2025). Aceste schimbări susțin crearea de comunități incluzive care prețuiesc atât viața umană, cât și cea non-umană, întărind principiul că sustenabilitatea începe cu relații etice și incluzive.

Mai mult, paradigmele emergente, cum ar fi schimbarea eco-socială în pedagogia socială, provoacă cadrele educaționale tradiționale, centrate pe om, pledând pentru o înțelegere mai largă și integrată a preocupărilor sociale și ecologice ca fiind inseparabile (Nivala și Ryyänen, 2025). Această paradigmă îi îndeamnă pe educatori să reconstruiască structuri pedagogice care îmbrățișează abordări holistice, relaționale și pun în prim-plan interdependența dintre oameni și mediul lor. Teoriile educației transformative consolidează și mai mult accentul eco-social, propunând ca educația pentru un viitor durabil să abordeze narațiunile culturale subiacente și sistemele dominante care contribuie la declinul ecologic. Fettes și Blenkinsop (2023) susțin că educatorii ar trebui să adopte poziții de design transformațional – critic, comunitar, schimbare și îngrijire ("cei patru C") – care sprijină schimbările către transformări eco-sociale-culturale și ajută la demontarea modelelor înrădăcinate care împiedică sustenabilitatea.

3.4 Regândirea incluziunii și sustenabilității

Definiția INCLUSIVE .FUTURE a incluziunii și sustenabilității:

"O abordare pedagogică critică, orientată spre justiție, care recunoaște diverse forme de învățare și creează continuu oportunități de incluziune, răspunzând nevoilor diferite ale indivizilor, comunităților și mediilor pentru a promova bunăstarea întregii școli."

Definiția noastră a incluziunii și sustenabilității oferă o înțelegere reînnoită a incluziunii ca motor nu numai pentru bunăstarea întregii școli, ci și pentru bunăstarea planetei, ținând cont de ecosistemele din care fac parte școlile și oamenii. Această abordare pedagogică critică și orientată spre justiție răspunde diverselor nevoi de învățare și solicită educatorilor să creeze în mod constant oportunități de incluziune semnificativă la nivel individual, comunitar și de mediu pentru a sprijini bunăstarea întregii comunități școlare în ecosistemul lor. Prin introducerea conceptului de ecosistem în educație, atragem atenția asupra faptului că școlile, elevii și comunitățile fac parte din ansamblul mai larg al planetei. Prin lărgirea înțelegerii noastre despre incluziune, ajutăm la re poziționarea acestora ca principiu central pentru obținerea prosperității atât umane, cât și planetare. Toți oamenii au o dorință fundamentală de a se simți auziți, apreciați și necesari. Când elevii își înțeleg rolul în cadrul comunității lor școlare și al ecosistemului mai larg, apare un sentiment mai profund de apartenență. Educația incluzivă creează condiții în care elevii se simt în siguranță să fie ei înșiși și pot crește în conformitate cu nevoile, abilitățile și identitățile lor individuale. Conștientizarea crescândă a crizei climatice a extins conceptul de incluziune pentru a cuprinde educația ecologică, o abordare care leagă justiția socială de justiția ecologică. Mai mulți autori susțin că educația incluzivă trebuie, de asemenea, să împuternicească elevii să abordeze provocările legate de sustenabilitate, abordând problemele de echitate de mediu și încurajând acțiunile colective pentru bunăstarea planetei (Lotz-Sisitka et al., 2023; Fettes și Blenkinsop, 2023). Dezvoltarea durabilă nu poate fi considerată semnificativă dacă exclude indivizii, comunitățile sau speciile sau dacă nu reușește să acorde prioritate bunăstării planetei și a sistemelor sale de viață. Raportul UNESCO: Reimaginarea viitorului nostru împreună, un nou contract social pentru educație

(2021) solicită o regândire a sistemelor educaționale dintr-o perspectivă de solidaritate, interdependență și responsabilitate colectivă. Acesta subliniază că educația incluzivă trebuie să pregătească elevii să navigheze în contexte de incertitudine, să coopereze dincolo de diferențe și să participe în mod semnificativ la construirea unor societăți echitabile și durabile.

Aceste provocări sunt complexe, iar profesorilor din întreaga lume li se cere să servească drept facilitatori ai schimbării. Se așteaptă ca aceștia să crească gradul de conștientizare cu privire la legăturile dintre acțiunile umane și crizele planetare, operând în cadrul unor sisteme care ar putea să nu le ofere sprijin sau influență adecvată. Din acest motiv, vocea profesorilor în politica educațională este, de asemenea, o chestiune de incluziune. La fel de importantă este întrebarea cui voci sunt amplificate în dialogurile globale privind incluziunea și sustenabilitatea. Dinamica puterii globale, cu rădăcini în istoria colonială și inegalitățile economice, continuă să determine ale cui cunoștințe sunt apreciate și ale cui experiențe sunt ascultate. Punerea sub semnul întrebării a surselor de cunoaștere și întrebarea dacă sunt incluse perspectivele locale, indigene și comunitare sunt practici esențiale pentru promovarea unor conversații mai incluzive.

3.5 Medii de învățare durabile și incluzive

Mediile de învățare durabile și incluzive sunt fundamentale pentru promovarea cetățenilor responsabili care pot aborda provocările globale complexe. Aceste medii depășesc simpla accesibilitate fizică; Acestea cuprind practici pedagogice, design curricular și cultură școlară care promovează în mod activ echitatea, diversitatea și conștientizarea ecologică. Principiile Universal Design for Learning (UDL) (consultați secțiunea 3.6) se extind dincolo de mediile fizice de clasă pentru a cuprinde spații de învățare sociale, culturale și digitale, asigurându-se că platformele online, proiectele de colaborare și conținutul cultural divers sunt accesibile și captivante pentru toți.

De exemplu, o școală durabilă și incluzivă ar putea integra proiecte practice care abordează problemele locale de mediu (Oinonen et al., 2024), asigurându-se în același timp că toți elevii, indiferent de mediul sau abilitățile lor, au sprijinul și resursele necesare pentru a participa în mod semnificativ (Loran, 2017). Această abordare integrată recunoaște că bunăstarea planetei este indisolubil legată de justiția socială și că împuternicirea tuturor cursanților este crucială pentru construirea unor comunități reziliente capabile să adopte schimbări pozitive (Mestawot Beyene Tafese și Kopp, 2025). Crearea unor astfel de medii necesită o "abordare holistică a întregii școli" (așa cum este definită în glosar), în care sustenabilitatea și incluziunea sunt încorporate în toate aspectele vieții școlare - de la conținutul lecțiilor și metodologiile de predare până la operațiunile zilnice și implicarea comunității. Aceasta include promovarea dialogului deschis, încurajarea gândirii critice cu privire la probleme globale precum justiția climatică și oferirea de oportunități studenților pentru a-și dezvolta abilități de acțiune colectivă și de inițiativă. (Bianchi et al., 2022). Prin prioritizarea acestor elemente, școlile primare și secundare pot înzestra elevii cu cunoștințele, valorile și competențele nu numai pentru a înțelege sustenabilitatea și incluziunea, ci și pentru a deveni contribuitori activi la un viitor mai drept și mai durabil.

3.6 Realitățile actuale ale pregătirii profesorilor

Pregătirea profesorilor este un pilon central pentru realizarea unor schimbări semnificative în sustenabilitate și incluziune în educație. După cum s-a subliniat în capitolul Incluziune, crearea unor medii de învățare echitabile și participative necesită o combinație de sprijin structural, abilități pedagogice și deschidere culturală. În mod similar, abordarea justiției de mediu (Banzhaf et al., 2019) evidențiază faptul că succesul educației durabile depinde nu numai de proiectarea curriculumului, ci și de capacitatea profesorilor de a promova dialogul democratic, gândirea critică și competența de acțiune în rândul diverșilor cursanți. Cu toate acestea, formarea și perfecționarea profesorilor rămân inegale la nivel global, multe țări neavând oportunități de dezvoltare profesională sistematică care să abordeze integrarea practicilor incluzive cu competențele de sustenabilitate (UNESCO, 2017).

Incluziunea nu poate funcționa fără o comunicare continuă și un limbaj comun între educatori și cursanți, precum și între educatori înșiși. Elementul uman este esențial, deoarece dinamica profesor-elev influențează modul în care elevii se simt capabili să-și exprime sentimentul de incluziune. Eforturile de colaborare între profesori sunt și ele vitale, permițându-le să împărtășească abordări și perspective, fie că încurajează participarea deplină la activități, fie că se asigură că elevii cu nevoi specifice, cum ar fi dislexia, pot contribui în mod egal. Deși toate aspectele incluziunii sunt importante, profesorii au timp și resurse limitate, deși în unele contexte, personalul de sprijin poate ajuta elevii cu nevoi suplimentare fără a-i scoate din mediul lor de învățare.

Provocări și oportunități

În multe sisteme școlare, integrarea sustenabilității și incluziunii este încă mai mult aspirațională decât realizată pe deplin. În timp ce cadrele politice și viziunile strategice iau adesea angajamente puternice, realitatea clasei este modelată de o combinație de constrângeri structurale, atitudini culturale și priorități locale (Florian și Pantić, 2017). Profesorii sunt în centrul acestui decalaj de implementare, navigând prin tensiunile dintre așteptările curriculumului, nevoile diverse ale cursanților, și propria lor capacitate profesională.

- Pregătire profesională insuficientă

Mulți profesori raportează că formarea lor inițială a oferit doar o expunere limitată la sustenabilitate și incluziune, aceste subiecte fiind adesea abordate în module izolate, și nu ca teme integrate și intercurriculare (UNESCO, 2020). Dezvoltarea profesională continuă în aceste domenii este, de asemenea, inegală, accesul depinzând în mare măsură de bugetele locale, prioritățile conducerilor școlare și stimulentele politice naționale (Ainscow, 2020).

- Constrângeri de resurse și infrastructură

colile adesea nu dispun de resursele necesare pentru a adapta mediile de învățare la diverse nevoi, sprijinind în același timp învățarea bazată pe proiecte sau cea experimentală (OCDE, 2012). Neajunsurile se manifestă prin lipsa de asistenți didactici, acces limitat la spații de învățare în aer liber, infrastructură digitală insuficientă și materiale didactice inadecvate care nu reflectă perspectivele de sustenabilitate și de diversitate.

- **Politici fragmentate și design curricular**

Educația durabilă și educația incluzivă sunt adesea abordate în direcții separate ale politicilor educaționale, ceea ce duce la inițiative paralele, dar deconectate. Această fragmentare înseamnă că profesorii primesc mesaje contradictorii despre priorități și oportunitățile de a încorpora abordări orientate spre justiție sunt ratate (Bianchi et al., 2022).

- **Presiunea timpului și a volumului de muncă**

Profesorii se confruntă cu cerințe mari de program, de evaluare și sarcini administrative care limitează timpul disponibil pentru planificare, reflecție și inovare (Hargreaves & Fullan, 2020). Provocarea este deosebit de acută pentru profesorii aflați la început de carieră, care încă dezvoltă abilități de management al clasei, alături de noi abordări pedagogice.

- **Bariere socioculturale**

În unele comunități, problemele de sustenabilitate pot fi contestate politic sau percepute ca fiind secundare față de subiectele academice "de bază", în timp ce practicile de incluziune pot fi împiedicate de gândirea deficitară înrădăcinată despre anumite grupuri de cursanți (Slee, 2011). Acești factori pot afecta motivația profesorilor, sprijinul comunității și implicarea elevilor.

- **Instrumente emergente de evaluare incluzivă**

După cum s-a discutat în secțiunea despre Modelul Pedagogic Durabil Incluziv, încep să apară instrumente mai prietenoase cu profesorii, care combină evaluarea competențelor de sustenabilitate cu monitorizarea incluziunii. Acestea oferă puncte de intrare practice pentru profesorii care doresc să-și adapteze practica fără a adopta metodologii complexe de cercetare.

- **Creșterea rețelelor de colaborare a profesorilor**

Comunitățile profesionale de învățare, atât în persoană, cât și online, permit profesorilor să împărtășească resurse de sustenabilitate incluzive, planuri de lecție și instrumente de evaluare. Astfel de rețele încurajează experimentarea, sprijinul reciproc și localizarea unor cadre globale precum [GreenComp](#) și obiectivele UNESCO pentru Educație 2030 (Hargreaves și O'Connor, 2018).

- **Implicarea condusă de elevi**

Învățarea sustenabilă participativă, bazată pe proiecte, tinde să genereze niveluri ridicate de motivație a elevilor, în special atunci când este legată de probleme din lumea reală din comunitatea locală (Oinonen et al., 2024). Această implicare poate avea un efect de undă, crescând entuziasmul profesorilor și implicarea comunității.

- **Impulsul politic**

Inițiativele internaționale, inclusiv [Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale ONU](#) și [Pactul Verde European](#), determină guvernele naționale să actualizeze programele de învățământ și să dezvolte cadre bazate pe competențe. Atunci când sunt bine aliniate, aceste cadre

oferă orientări mai clare pentru profesori și legitimează integrarea durabilității și incluziunii în învățământul de masă (Comisia Europeană, 2022).

4. Cadre, teorii și modele în domeniul educației durabile și incluzive

4.1 Cadrul GreenComp

Cadrul [GreenComp](#) (Bianchi, 2022), utilizat ca cadru de referință în acest studiu, este cadrul oficial al Uniunii Europene pentru dezvoltarea competențelor de sustenabilitate în toate domeniile educației și formării. Dezvoltat de Centrul Comun de Cercetare (JRC) ca parte a Pactului Verde European, GreenComp își propune să împuternicească persoanele de toate vârstele să trăiască, să învețe și să lucreze în moduri care să sprijine sustenabilitatea ecologică, socială și economică. Oferă o bază comună pentru promovarea unei mentalități de sustenabilitate în medii de învățare formale, non-formale și informale.

În centrul GreenComp se află convingerea că acțiunile semnificative pentru sustenabilitate necesită mai mult decât cunoștințe - necesită capacitatea de a gândi sistemic, de a imagina schimbarea și de a acționa etic. În acest scop, cadrul organizează 12 competențe-cheie în patru domenii interconectate:

1. **Adoptarea valorilor durabilității** – Acest domeniu se concentrează pe internalizarea valorilor care susțin sustenabilitatea și include:
 - Evaluarea **durabilității**: Reflectarea asupra valorilor personale și sociale în legătură cu viața durabilă.
 - Sprijinirea echității: promovarea echității sociale și intergeneraționale.
 - Promovarea naturii: Recunoașterea interdependenței om-natură și promovarea îngrijirii ecosistemelor.
2. **Acceptarea complexității în materie de durabilitate** – Acest domeniu cultivă abilitățile necesare pentru a înțelege și aborda provocările complexe și interconectate ale sustenabilității, și include:
 - Gândirea sistemică: Vederea imaginii de ansamblu și a interrelațiilor între sisteme.
 - Gândire critică: Evaluarea informațiilor, punerea la îndoială a ipotezelor și rezistența la greenwashing.
 - Identificarea problemelor: Înțelegerea problemelor de sustenabilitate din mai multe perspective și definirea lor adecvată.
3. **Conceperea de scenarii viitoare durabile** – Cursanții sunt încurajați să-și imagineze și să modeleze viitoruri posibile. Acest domeniu include:
 - Alfabetizarea în materie de scenarii viitoare: Anticiparea și planificarea viitorului alternativ.

- Adaptabilitatea: Navigarea schimbării și luarea deciziilor informate în condiții de incertitudine.
- Gândirea exploratorie: Utilizarea creativității și a abordărilor interdisciplinare pentru a genera noi soluții.

4. Luarea de masuripentru sustenabilitate – Acest domeniu pune accentul pe luarea inițiativei și influențarea schimbării. Acesta include:

Influența politică: Înțelegerea sistemelor de guvernare și susținerea schimbării politicilor.

- Acțiunea colectivă: Colaborarea cu alții pentru rezultate durabile.
- Inițiativa individuală: Identificarea și exercitarea propriei capacități de a contribui semnificativ.

GreenComp nu este un curriculum prescriptiv, ci un model de referință. Este conceput pentru a informa dezvoltarea curriculumului, formarea profesorilor, proiectarea politicilor educaționale și strategiilor de evaluare. Competențele sunt neierarhice și interconectate, menite să fie adaptate la diferite niveluri și contexte de învățare.

Dezvoltarea cadrului a fost ghidată de o metodologie participativă, care a atras informații de la educatori, cercetători, factori de decizie politică și organizații de tineret din întreaga Europă. Deși are un domeniu de aplicare larg și nu a fost încă testat în toate contextele, GreenComp este conceput ca un document viu - flexibil, evolutiv și adaptabil la noile provocări de sustenabilitate.

Dincolo de caracterul său cuprinzător și relevanța europeană, flexibilitatea GreenComp este un avantaj semnificativ pentru acest studiu. Structura bazată pe competențe permite identificarea diferitelor abordări pentru integrarea sustenabilității în diferite subiecte și niveluri educaționale, și nu este legată de un conținut specific. În plus, dezvoltarea cadrului printr-o metodologie participativă, implicând experți și părți interesate din diferite medii, asigură că acesta reprezintă o gamă largă de perspective asupra educației pentru durabilitate, făcându-l un punct de referință robust și larg acceptat pentru comparație între diferite contexte naționale. Acest proces de dezvoltare incluzivă îi sporește legitimitatea și aplicabilitatea pentru analiza diverselor programe de învățământ (Hooda & Tuba, 2025).

4.2 Teorii legate de justiția socială și drepturile omului

Teoriile justiției sociale și drepturilor omului oferă baze critice pentru înțelegerea și promovarea educației incluzive. În esență, ambele cadre subliniază demnitatea, egalitatea și dreptul fiecărui individ de a participa pe deplin în societate, inclusiv în cadrul sistemelor educaționale. Educația incluzivă, care își propune să asigure accesul, participarea și rezultate echitabile pentru toți elevii – în special pentru cei marginalizați – este în mod inherent un proiect de justiție socială. Teoriile justiției și drepturilor informează atât bazele filosofice, cât și implementarea practică a educației incluzive în diverse contexte.

O perspectivă fundamentală este Teoria Justiției a lui Rawls, care pune accentul pe corectitudine ca principiu călăuzitor al instituțiilor sociale. Rawls (1971) propune că dreptatea ar trebui înțeleasă ca corectitudine, determinată printr-un acord ipotetic făcut în

spatele unui "vâl al ignoranței", în care factorii de decizie nu sunt conștienți de propriile poziții sociale. În educație, această teorie cere structuri care nu avantajează niciun grup față de alții, și care asigură cel mai mare beneficiu elevilor cel mai puțin avantajați. Aplicarea principiilor lui Rawls înseamnă că școlile ar trebui să fie concepute pentru a sprijini nevoile celor care au fost excluși sau deserviți, cum ar fi, de exemplu, elevii de sex feminin, cu dizabilități, din grupuri etnice sau din familii cu venituri mici.

Pedagogia critică, promovată în special de Paulo Freire, joacă, de asemenea, un rol central în conectarea justiției sociale la educația incluzivă. Freire (1970) critică formele tradiționale de educație ca fiind opresive și cere un model dialogic în care elevii și profesorii se angajează într-o explorare reciprocă. În sălile de clasă incluzive, pedagogia critică încurajează recunoașterea experiențelor trăite de elevi și promovează metode de predare care împuternicesc vocile marginalizate. Acest lucru provoacă modelele bazate pe deficit care văd diferența ca pe o problemă și centrează în schimb educația incluzivă ca pe un proces transformator, eliberator.

Cadre ale drepturilor omului, cum ar fi Declarația Universală a **Drepturilor Omului** (Organizația Națiunilor Unite, 1948) și Convenția cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități (Organizația Națiunilor Unite, 2006), recunosc în mod explicit educația ca drept fundamental. Aceste documente afirmă că toate persoanele au dreptul la învățământul primar gratuit și obligatoriu și la învățământul secundar și superior pe bază de merit. Ei insistă în continuare că educația ar trebui să promoveze respectul pentru drepturile omului, demnitate și diversitate. Articolul 24 din Convenția cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități, în special, subliniază dreptul la educație incluzivă, subliniind că persoanele cu dizabilități nu ar trebui să fie excluse din sistemele de învățământ general pe motive de dizabilitate.

Teoriile cheie privind drepturile omului și justiția socială din această secțiune și legătura lor cu educația incluzivă sunt rezumate în tabelul de mai jos:

Teorie	Concepte de bază	Gânditori cheie	Contribuția la incluziune
Teoria justiției a lui Rawl	Justiția ca corectitudine; vâlul ignoranței	John Rawls	Susține structuri/soluții de care beneficiază cei mai puțin avantajați
Abordarea capacităților	Oportunități reale de a obține bunăstare	Amartya Sen, Martha Nussbaum	Se concentrează pe participare semnificativă și succes
Pedagogie critică	Dialog, împuternicire, eliberare	Paulo Freire	Încurajează vocea elevilor și provoacă opresiunea
Cadrele drepturilor omului	Educația ca drept pentru toți, indiferent de identități și medii	Organizația Națiunilor Unite, UNESCO	Servește drept bază legală pentru educația incluzivă

Tabelul 4: Rezumatul teoriilor cheie în domeniul drepturilor omului și justiției sociale

Integrarea acestor teorii în practica educațională este importantă, astfel încât trebuie să trecem dincolo de acces pentru a aborda participarea, reprezentarea și rezultatele. Educația incluzivă trebuie să se preocupe nu numai de plasarea elevilor în același spațiu, ci și de transformarea sistemelor pentru a sprijini diverse moduri de învățare și cunoaștere. Aceasta include formarea anti-prejudecăți pentru profesori, reforma curriculară pentru a reflecta perspective multiple și distribuția echitabilă a resurselor.

4.3 Declarația de la Salamanca și cadrul de acțiune privind educația cu nevoi speciale

[Declarația de la Salamanca și Cadrul de acțiune privind educația pentru nevoi speciale](#), adoptată în iunie 1994 la Conferința Mondială privind Educația pentru Nevoi Speciale din Salamanca, Spania, a fost o piatră de hotar transformatoare în discursul global privind educația incluzivă. Convocată de UNESCO și guvernul spaniol, conferința a adunat peste 300 de participanți din 92 de țări, inclusiv reprezentanți ai guvernelor, organizațiilor neguvernamentale și grupurilor de susținere. Scopul său principal a fost de a reafirma dreptul la educație pentru toți copiii, în special pentru cei cu dizabilități și nevoi educaționale speciale, și de a promova școlile incluzive ca cel mai eficient mijloc de atingere a acestui obiectiv (UNESCO, 1994).

În centrul Declarației de la Salamanca se află convingerea că "școlile ar trebui să găzduiască toți copiii, indiferent de condițiile lor fizice, intelectuale, sociale, emoționale, lingvistice sau de altă natură" (UNESCO, 1994, p. 6). Această poziție depășește abordările tradiționale de educație specială, pledând pentru sisteme educaționale incluzive care să servească toți elevii în săli de clasă obișnuite. Documentul afirmă că fiecare copil are un set unic de caracteristici, interese, abilități și nevoi de învățare și că sistemele educaționale ar trebui să fie concepute și implementate pentru a reflecta această diversitate.

Cadrul de acțiune: Cadrul de acțiune însoțitor oferă îndrumări practice pentru guverne, instituții de învățământ și organizații internaționale. Solicită reforme politice pentru a elimina barierele din calea incluziunii, inclusiv dezvoltarea de programe de învățământ incluzive, programe de formare a profesorilor și parteneriate comunitare (UNESCO, 1994). În mod crucial, cadrul promovează ideea că educația incluzivă este rentabilă, în special în țările cu venituri mici, deoarece utilizează școlile comunitare existente și se bazează pe resurse comune, mai degrabă decât să stabilească sisteme paralele pentru educația specială (Peters, 2003). Pregătirea profesorilor este o preocupare cheie în cadru. Pledează pentru reorientarea programelor de formare a profesorilor pentru a include formare privind practicile incluzive, predarea colaborativă și instruirea diferențiată. Acest accent pe consolidarea capacităților este esențial pentru sustenabilitatea sistemelor educaționale incluzive (Florian și Black-Hawkins, 2011).

În ciuda rezonanței sale globale, implementarea principiilor Salamanca a variat semnificativ de la o regiune la alta. În timp ce unele țări au făcut progrese substanțiale în transformarea sistemelor lor educaționale, altele continuă să se lupte cu resurse inadecvate, segregare înrădăcinată și sprijin insuficient pentru profesori (Miles și Singal, 2010). Cu toate acestea, Declarația de la Salamanca rămâne un document seminal, continuând să inspire susținerea și reforma politicilor pentru incluziunea educațională. Reprezintă o piatră de temelie în mișcarea către educația incluzivă. Prin articularea unei

viziuni clare a școlilor ca instituții care primesc și servesc toți elevii, documentul provoacă sistemele educaționale să reimagineze echitatea, diversitatea și participarea.

4.4 Teoria sistemelor cu o perspectivă socio-constructivistă

Teoria sistemelor, în special cu o viziune socio-constructivistă, oferă un cadru valoros pentru educația incluzivă. Evidențiază școlile ca părți dinamice ale sistemelor sociale, culturale și politice mai largi (Bertalanffy, 1968). Combinată cu socio-constructivismul, care pune accentul pe co-construcția cunoașterii prin interacțiune socială (Vygotsky, 1978), această teorie abordează complexitatea practicilor incluzive. Învățarea este co-construită într-un context social, aliniindu-se cu obiectivul educației incluzive de a prețui diversitatea și de a sprijini toți cursanții. Teoria sistemelor evidențiază influențe din mai multe surse, cum ar fi politicile, comunitatea și cultura instituțională, care modelează rezultatele educaționale (Bronfenbrenner, 1979).

O școală incluzivă este un sistem complex în care administrația, profesorii, elevii și familiile interacționează. Schimbările într-un domeniu, cum ar fi politicanățională, necesită sprijin din partea formării profesorilor și alocarea de resurse pentru a reuși (Ainscow și Sandill, 2010). Incluziunea, din această perspectivă, este o calitate emergentă a întregului sistem, nu doar a unei clase individuale. Principiile socio-constructiviste pun accentul pe agenția cursantului, în special pentru cursanții diverși. Sistemele incluzive trebuie să ofere mai multe căi către succes. Accentul teoriei sistemelor pe feedback și adaptabilitate susține practicile educaționale receptive care evoluează odată cu nevoile părților interesate (Senge et al., 2000).

Profesorii fac parte dintr-un sistem de învățare, angajându-se în dialog și dezvoltare profesională. Educația incluzivă necesită colaborare între profesori, educatori speciali, familii și elevi. Florian și Black-Hawkins (2011) pledează pentru "pedagogia incluzivă", proiectând oportunități de învățare flexibile pentru toți. Teoria sistemelor abordează și rezistența în educație. Implementarea incluziunii se confruntă adesea cu norme instituționale și limitări de resurse. O abordare sistemică identifică puncte de pârghie pentru îmbunătățiri semnificative (Meadows, 2008), punând accentul pe leadership, alinierea politicilor și o viziune comună pentru incluziunea durabilă.

Informată de socio-constructivism, teoria sistemelor oferă o înțelegere holistică a promovării educației incluzive. Încurajează eforturile la nivel de sistem în detrimentul intervențiilor izolate și trecerea de la modelele de deficit la recunoașterea cunoștințelor și diversității co-construite. Această perspectivă oferă o foaie de parcurs teoretică și practică pentru incluziune prin integrarea aspectelor structurale și relaționale.

4.5 Teoria sistemelor ecologice

Teoria sistemelor ecologice (1979) a lui Urie Bronfenbrenner oferă un cadru pentru înțelegerea modului în care factorii de mediu interconectați influențează dezvoltarea copilului. Acesta vede mediul ca sisteme cuprinse una în alta – microsistem, mezosistem, exosistem, macrosistem și cronosistem – pentru a explica modul în care contextele sociale și de mediu modelează experiențele educaționale, în special în educația incluzivă. Microsistemul trebuie să fie primitiv și să susțină diversitatea, profesorii promovând incluziunea. Mezosistemul (interconexiunile dintre aceste setări, de exemplu, colaborarea acasă și școală) este, de asemenea, vital pentru incluziunea de succes.

Exosistemul (influențe indirecte, cum ar fi consiliile școlare și politicile educaționale) poate ajuta sau împiedica educația incluzivă. Formarea profesorilor și resursele adecvate sunt esențiale pentru incluziunea durabilă. Macrosistemul (valorile culturale și ideologiile mai largi) influențează puternic atitudinile față de dizabilitate și incluziune. O schimbare către aprecierea diversității și echității este necesară pentru o adevărată incluziune, făcând din aceasta o preocupare politică și culturală. Cronosistemul (dimensiunea temporală) recunoaște că schimbările în timp (de exemplu, schimbările de politici și cele tehnologice) au un impact asupra oportunităților pentru elevii cu dizabilități, necesitând răspunsuri proactive din partea educatorilor și a factorilor de decizie.

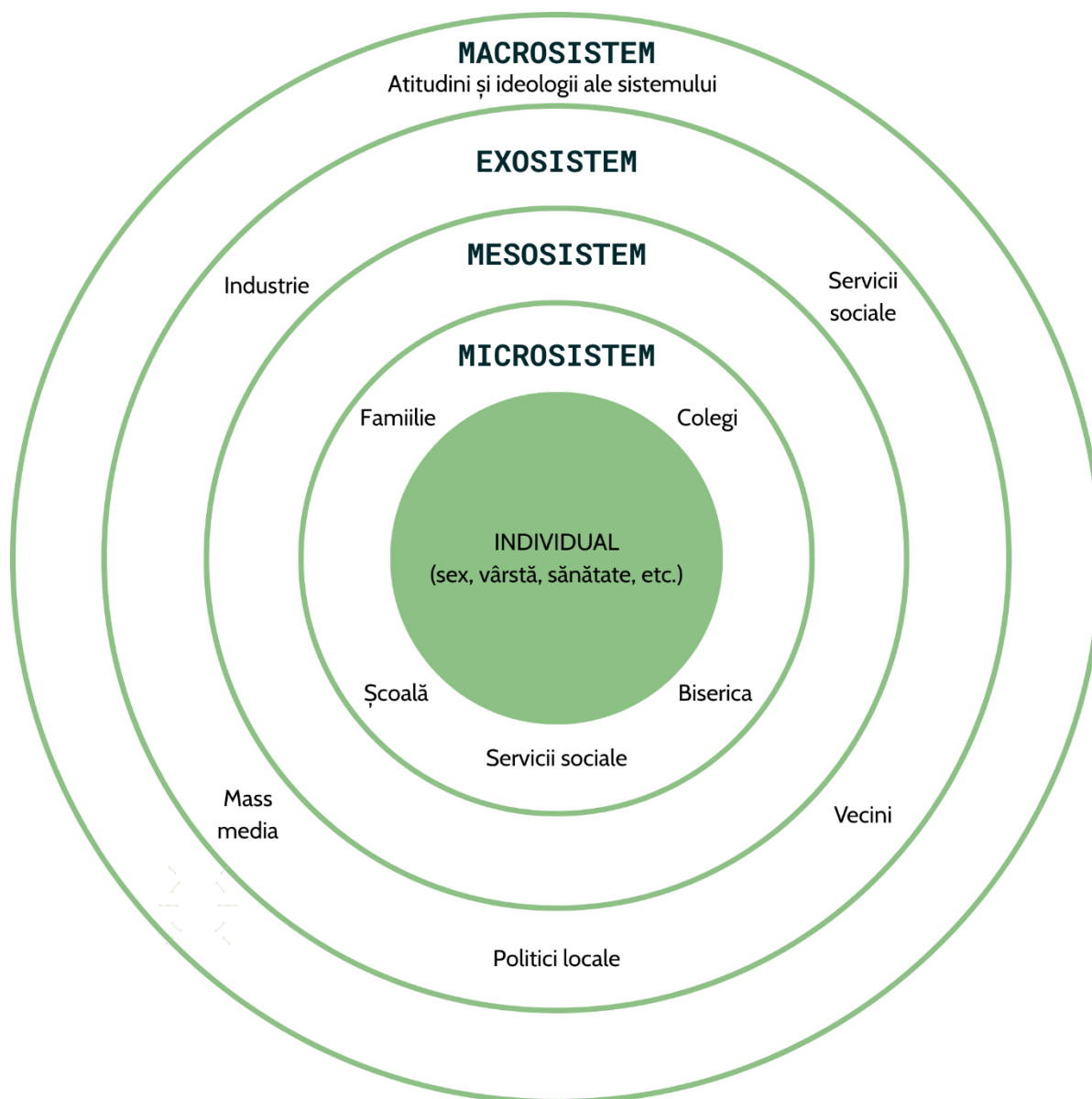

Figura 2. Teoria sistemelor ecologice de Bronfenbrenner. Sursa: Wikipedia.

Aplicarea acestei teorii la educația incluzivă evidențiază nevoia de coerență sistemică și responsabilitate comună. Incluziunea eficientă necesită ca toate nivelurile sistemului să se alinieze la participarea echitabilă. Această abordare ajută la identificarea barierelor

sistemice și promovează evaluarea și reforma continuă, recunoscând incluziunea ca un proces dinamic.

4.6 Design universal pentru învățare

Designul universal pentru învățare (UDL- Universal Design for Learning) se concentrează pe trei principii: mijloace multiple de implicare ("de ce"), reprezentare ("ce") și acțiune/exprimare ("cum"). Acestea țin cont de diverse motivații, înțelegere și demonstrare a cunoștințelor, permițând educatorilor să răspundă nevoilor variate. Educația incluzivă necesită eliminarea intenționată a barierelor. UDL susține acest lucru prin design proactiv, cum ar fi subtitrarea consecventă, care aduce beneficii nu numai studenților surzi, ci și cursanților cu limba maternă diferită de limba de predare și altora. UDL provoacă viziunile tradiționale ale abilității, oferind forme de implicare și evaluare variate, permițând studenților să valorifice punctele lor forte. Acest lucru reduce stigmatizarea și valorifică diversitatea, aliniindu-se cu învățarea socio-constructivistă. Punând accentul pe agenția cursantului, UDL oferă opțiuni care promovează autonomia și metacogniția. Acest lucru îi împuternicește pe studenți, în special pe cei care au experimentat marginalizarea, creând încredere și implicare. Implementarea eficientă a UDL necesită dezvoltare profesională și sprijin sistemic din partea conducerii instituțiilor de învățământ, a dezvoltatorilor de curriculum și a politicilor educaționale. Atunci când este încorporat la toate nivelurile, UDL mută accentul de la remedierea individuală la designul sistemic, consolidând educația incluzivă. UDL este un cadru robust care sprijină educația incluzivă prin proiectarea de medii de învățare flexibile, fără bariere. Anticipează diversitatea, promovează echitatea și accesul, și îndrumă profesorii în crearea de săli de clasă captivante și incluzive.

4.7 Modelul de intersecționalitate al lui Crenshaw

Modelul de intersecționalitate al lui Crenshaw, dezvoltat în 1989, dezvăluie modul în care sistemele interconectate de opresiune, cum ar fi rasa și genul, modelează experiențele de marginalizare. Concentrându-se inițial pe femeile de culoare, acum cuprinde clasa, dizabilitatea, sexualitatea, religia și statutul de imigrant. În educație, acest cadru ajută la abordarea inegalităților complexe care afectează accesul și experiențele elevilor. În timp ce incluziunea vizează adesea elevii cu dizabilități, intersecționalitatea evidențiază faptul că elevii se confruntă cu forme multiple de marginalizare. Ignorarea acestor identități care se intersectează simplifică provocările și limitează eficiența intervenției. Astfel, intersecționalitatea extinde incluziunea dincolo de categoriile cu o singură problemă. O contribuție cheie a intersecționalității este critica neutralității în educație. Programele și practicile reflectă adesea experiențele grupului dominant, marginalizându-i pe ceilalți. O abordare intersecțională contestă aceste ipoteze, pledând pentru valorificarea diverselor cunoștințe, voci și experiențe, îndreptându-se spre echitate și justiție.

Practic, intersecționalitatea îi îndeamnă pe educatori să recunoască modul în care politicile și dinamica clasei pot dezavantaja anumiți elevi. De exemplu, practicile disciplinare afectează în mod disproporționat studenții de culoare, iar studenții imigranți cu dizabilități se confruntă cu o dublă excluziune. Fără acest cadru, astfel de studenți sunt trecuți cu

vederea. Intersecționalitatea se aliniază și cu accentul pe care educația incluzivă pune pe vocea elevilor. Înțelegerea identităților complexe ale elevilor încurajează pedagogiile care susțin diversitatea culturală, conținutul divers și dialogul deschis despre putere și privilegii, în beneficiul tuturor elevilor prin empatie și gândire critică.

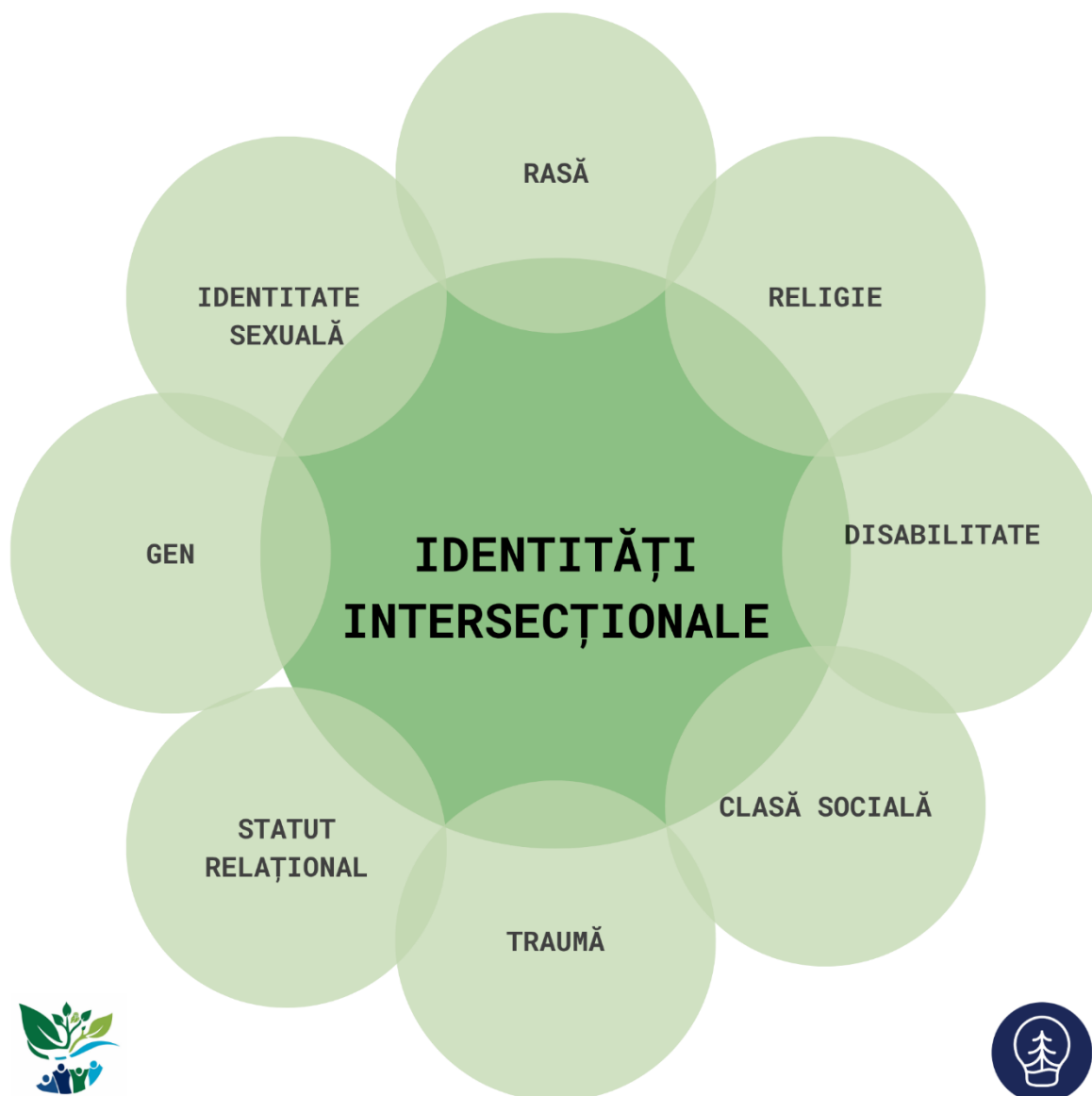

Figura 3: Modelul de intersecționalitate al lui Crenshaw. *Sursa: Hassler (2020) pe Medium*

Implementarea unei abordări intersecționale necesită angajament instituțional. Școlile trebuie să evalueze politicile și practicile de colectare a datelor (de exemplu, date dezagregate) pentru a dezvălui inegalitățile care apar din identitățile care se intersectează. Acest lucru duce la intervenții mai nuanțate și mai eficiente, asigurând o participare semnificativă și realizări pentru toți.

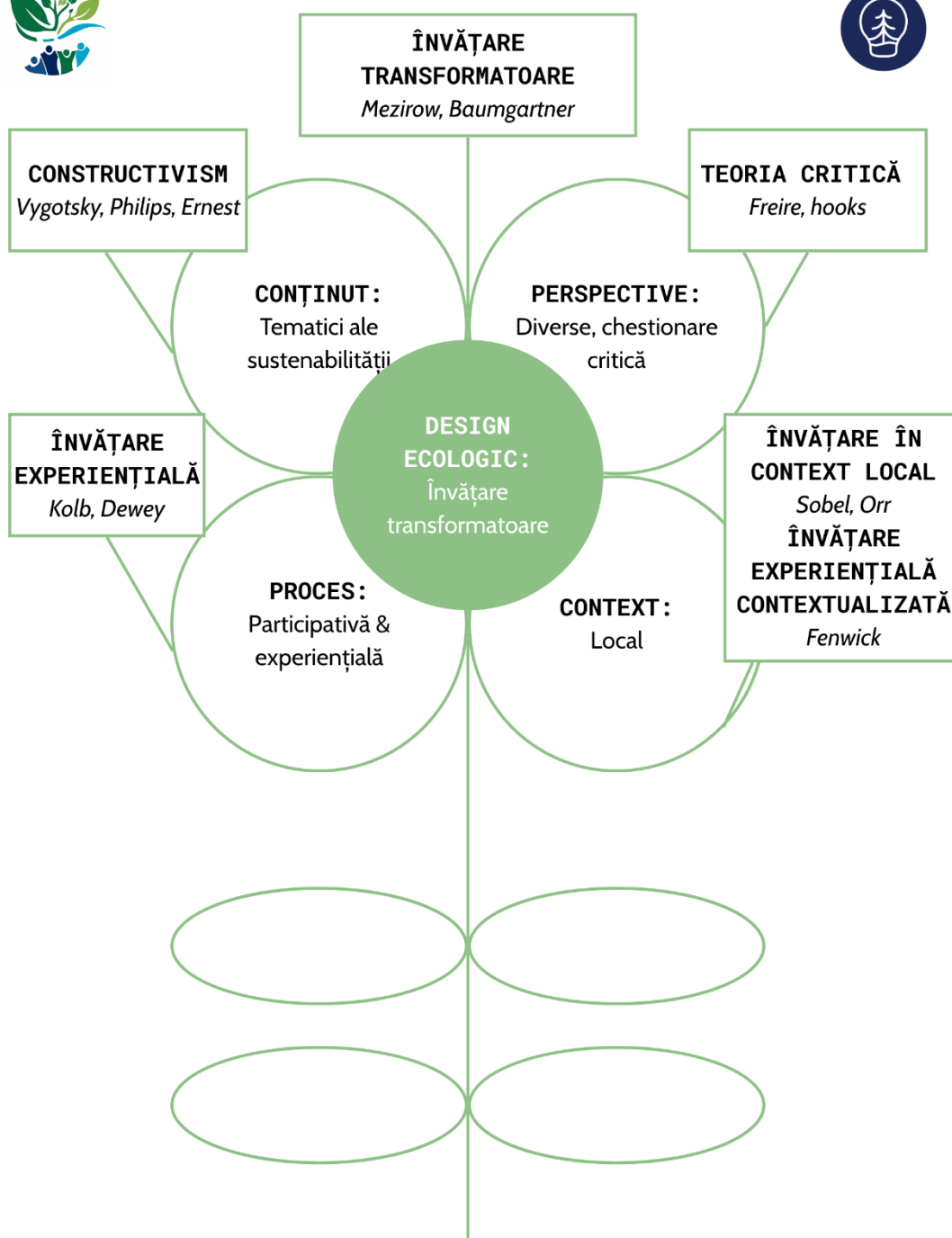

Modelul Crenshaw întărește incluziunea prin evidențierea sistemelor de putere interconectate. Încurajează educatorii să vadă elevii ca indivizi întregi în contexte sociale complexe, promovând medii de învățare echitabile și receptive în care toți elevii sunt cu adevărat apreciați și sprijiniți.

4.8 Modele pedagogice în cadrul educației pentru dezvoltare durabilă și/sau incluziune

Model pedagogic pentru predarea sustenabilității în învățământul superior: Implicarea capului, a mâinilor și a inimii: Acest model pedagogic, dezvoltat de Käpylä și Auvinen (2024), pune accentul pe învățarea durabilă transformatoare prin implicarea deliberată a tuturor celor trei dimensiuni ale experienței elevilor – "**cap**" (înțelegere cognitivă), "**mâini**" (activitate psihomotorie sau aplicare a abilităților) și "**inimă**" (motivație afectivă, bazată pe valori) – în activități de învățare coerente concepute pentru a promova competențele de sustenabilitate. Modelul integrează teorii ale învățării transformative, ale conducerii sustenabilității și ale educației bazate pe competențe pentru a proiecta experiențe curriculare care dezvoltă cunoștințele, identitatea și agenția cursanților. Datele empirice de implementare dintr-un curs la nivel de master (cu sondaje pre-/post-sondaje, n = 25 și feedback calitativ, n = 19), demonstrează schimbări semnificative în atitudini, capacități și motivație față de obiectivele de sustenabilitate.

Modelul Burns de pedagogie a sustenabilității se concentrează pe un design de învățare ecologică construit în jurul a cinci dimensiuni interdependente: **Conținut**, care este tematic, sistemic și co-creat cu cursanții; **Perspective**, invitând la examinarea critică a paradigmatelor dominante prin lentile diverse; **Proces**, punând accentul pe implicarea participativă, experiențială și relațională; **Contextul**, bazând învățarea în medii specifice, bazate pe loc; și **Design**, care, ca proces de integrare ecologică, le împletește pe celelalte patru pentru a încuraja învățarea transformațională (Burns, 2013).

NATURA ORGANICĂ A SĂLILOR DE CLASĂ, COMUNITĂȚILOR ȘI CAMPUSURILOR

Figura 4: Modelul Burns pentru pedagogia sustenabilității. *Sursa: Heather Burns*

Toate modelele prezentate mai sus promovează învățarea holistică, experiențială și transformatoare, conectând cunoștințe, abilități și valori. Aceste modele urmăresc să

dezvolte competențe pentru un comportament durabil și participarea activă la rezolvarea problemelor sociale și ecologice.

Teoriile GreenComp, justiția socială și drepturile omului evidențiază natura multifacetată a educației incluzive și durabile. Declarația Salamanca, Teoria sistemelor, Teoria sistemelor ecologice, Designul universal pentru învățare (UDL) și modelul de intersecționalitate al lui Crenshaw oferă baze cruciale pentru practici incluzive, subliniind coerența sistemică, designul proactiv și abordarea marginalizării complexe. Modelele pedagogice, precum "Cap, mâini, inimă" și Pedagogia sustenabilității lui Burns, pledează pentru învățarea holistică, experiențială și transformatoare pentru un comportament durabil. Oferind o sinteză a acestor teorii și modele, , modelul pedagogic InclusiveFuture oferă un cadru cuprinzător, acționabil și bazat pe etică, integrând competențele GreenComp, principiile justiției sociale, UDL și intersecționalității. Acest lucru asigură fundamentalitatea sustenabilității și incluziunii în asigurarea educației pentru toți.

5. Context și obiective

5.1 Justificare

Nu este o noutate că trăim într-o stare constantă de flux; lumea trece printr-o schimbare rapidă și continuă într-un mod în care rata schimbării este exponențială în timp ce privim din trecut spre prezent și apoi spre viitor. Provocările interconectate, cum ar fi schimbările climatice și inegalitățile sociale, par să necesite atenție imediată și totuși sunt rareori incluse în pedagogiile tradiționale. Ideile și practicile educaționale predominante în prezent , în special în învățământul școlar, deși valoroase, adesea nu reușesc să ne doteze cu înțelegerea holistică și abilitățile de adaptare necesare pentru a naviga aceste complexități.

Acest **model pedagogic incluziv pentru predarea, învățarea și evaluarea competențelor de sustenabilitate** își propune să contribuie la reducerea acestui decalaj prin propunerea de experiențe educaționale, abordări pedagogice și practici la clasă care sunt ferm înrădăcinate în realitățile planetare și educaționale actuale. Prin acest model pedagogic, ne propunem să pregătim educatorii, profesorii, directorii școlari și elevii nu doar pentru a supraviețui, ci și pentru a crea un viitor mai echitabil și mai prosper.

5.2 Context

Această secțiune detaliază activitatea de fundal desfășurată ca parte a proiectului InclusiveFuture în vederea promovării incluziunii prin educație durabilă. Ca parte a cercetării de fond a acestui model pedagogic, partenerii proiectului:

- (i) au analizat programele naționale de bază pentru învățământul primar, secundar și superior (clasele 1-12) ale țărilor partenere pentru a identifica dacă și cum competențele în materie de durabilitate sunt integrate în programele de învățământ, inclusiv dispozițiile de politică predominante și lacunele identificate;
- (ii) au desfășurat discuții de grup cu părțile interesate din școli, adică profesori, directori de școli, formatori de profesori, profesori și cercetători educaționali din 8 țări partenere

pentru a afla direct de la ei experiențele lor cu integrarea practicilor de incluziune și sustenabilitate în școli și săli de clasă și ce provocări rămân de abordat;

(iii) au colectat bune practici în domeniul educației favorabile incluziunii și durabile din țările partenere, care merită evidențiate pentru profesori; și servesc drept inspirație pentru abordările pedagogice, activitățile de clasă și instrumentele de evaluare create pentru a sprijini dezvoltarea și implementarea acestui model.

Informații din analiza curriculară

Hooda și Tuba (2025), împreună cu echipa InclusiveFuture, au analizat [programele naționale de bază \(învățământul primar și secundar\) din 8 țări partenere](#), pentru a identifica prevederile existente, precum și lacunele din programele de învățământ pentru îmbunătățirea competențelor de sustenabilitate ale elevilor. Cele mai importante informații din analiza curriculară sunt rezumate mai jos:

"În timp ce majoritatea țărilor UE sprijină educația de bază pentru durabilitate, competențele mai profunde, cum ar fi alfabetizarea în materie de scenarii viitoare și comportamentul proactiv sunt rareori subliniate, deși sunt importante pentru a transforma anxietatea sau pasivitatea în reziliență.. Predarea se concentrează adesea pe acțiuni simple, cu impact redus, cum ar fi sortarea deșeurilor (raportate de 83,9% dintre directorii de școli), mai degrabă decât pe abordarea provocărilor complexe de sustenabilitate. În ciuda pregătirii formale limitate, mulți profesori se simt încrezători în discutarea sustenabilității, dar metodele de predare transformatoare și orientate spre acțiune nu sunt încă practicate pe scară largă. Ca urmare, doar 42,1% dintre tineri consideră că au avut experiențe de învățare semnificative legate de sustenabilitatea în școală (Comisia Europeană. Direcția Generală Educație, Tineret, Sport și Cultură., 2024)"

Formarea profesorilor, evaluarea competențelor de sustenabilitate și implementarea practică a abordărilor interdisciplinare apar ca domenii recurente care necesită îmbunătățiri. Multe țări raportează că, deși profesorii recunosc importanța sustenabilității, adesea nu au încrederea sau instrumentele concrete pentru a o integra eficient în practicile lor de predare. În plus, cadrele de evaluare standardizate pentru competențele de sustenabilitate sunt adesea absente, împiedicând capacitatea de a urmări progresul și de a asigura responsabilitatea. Echilibrarea cerințelor educației formale cu învățarea experimentală rămâne o provocare larg răspândită, deoarece sistemele axate pe examene și constrângerile de timp pot împiedica aplicarea practică a principiilor de sustenabilitate. Prin urmare, este nevoie de **experiențe de învățare mai practice** atât pentru cursanți, cât și pentru educatori, inclusiv pentru elevi, profesori și directori de școli.

Iată ce recomandă raportul:

Integrarea explicită a competențelor de sustenabilitate

Integrați explicit competențele de sustenabilitate în cadrele curriculare naționale și regionale. Definiți ce înseamnă aceste competențe, cum ar trebui predate și cum ar trebui evaluate. Asigurați-vă că aceste definiții se aliniază cu cadrele globale precum GreenComp.

Dezvoltarea de instrumente practice de evaluare a competențelor de sustenabilitate	Dezvoltați instrumente naționale standardizate de evaluare special concepute pentru a evalua competențele în materie de durabilitate. Aceste instrumente ar trebui să fie integrate în practicile de evaluare existente și să ofere o imagine clară a dezvoltării elevilor în ceea ce privește abilitățile legate de sustenabilitate.
Promovarea colaborării interdisciplinare	Încurajați colaborările interdisciplinare la toate nivelurile de educație. Facilitați dezvoltarea de module de învățare și proiecte care integrează teme de sustenabilitate în diferite subiecte, promovând o înțelegere holistică a problemelor complexe.
Sprijinirea unei abordări la nivelul întregii școli	Liderii școlilor trebuie să fie capabili să creeze spațiu și să sprijine autonomia profesorilor în dezvoltarea și implementarea inițiativelor de educație durabilă, precum și să ofere resurse, îndrumare și flexibilitate profesorilor pentru a inova și a-și adapta practicile de predare pentru a aborda problemele de sustenabilitate.
Integrarea sustenabilității în practica de zi cu zi	Contradicția dintre viața noastră de zi cu zi și diferite politici trebuie evidențiată, iar elevii ar trebui să fie capabili să evalueze de jos în sus, spre vârful ierarhiei. Școlile, profesorii și politicile ar trebui să se concentreze la sprijinirea și recompensarea practicilor zilnice de sustenabilitate în loc de îndeplinirea unor cerințe externe.

Tabelul 5: Recomandări cheie care evidențiază necesitatea modelului pedagogic InclusiveFuture

Informații din studiile de focus grup

Studiile de focus grup (Vesely & Szövérfi, 2025) din opt țări partenere InclusiveFuture au identificat domenii cheie pentru îmbunătățirea educației pentru sustenabilitate în școli. Acestea includ:

- Accentul pe valori și orientarea spre viitor: Fundamentarea educației în valori precum dreptatea și empatia, promovarea participării echitabile pentru toți elevii și abordarea barierelor atitudinale în calea acțiunii individuale.
- Evaluarea rezultatelor non-academice: Dezvoltarea de cadre pentru a evalua munca în echipă, empatia și administrarea mediului, dincolo de performanța academică tradițională.
- Furnizarea de instrumente și resurse practice accesibile și gratuite: Furnizarea de materiale didactice ușor de adaptat, localizate și gata de utilizare.
- Inovație instrucțională: Integrarea sustenabilității în materii, dezvoltarea de cursuri de sine stătătoare, încurajarea învățării bazate pe proiecte și experiențiale, utilizarea datelor din lumea reală, utilizarea designului speculativ, promovarea abordărilor interdisciplinare la nivelul întregii școli, aliniate cu GreenComp, imersiunea în

natură care este crucială pentru promovarea înțelegerii și responsabilității ecologice.

- Abordarea multidimensionalității sustenabilității: Recunoașterea și integrarea dimensiunilor ecologice, sociale, economice și culturale în mod holistic.
- Dezvoltarea profesională în sustenabilitate și incluziune, consolidarea capacităților profesorilor și creșterea încrederii profesorilor: Oferirea de formare continuă în cunoștințe și instrumente pedagogice, abordarea unor subiecte interdisciplinare complexe și promovarea motivației intrinseci a profesorilor prin sprijin și autonomie, conform teoriei autodeterminării.
- Scalarea și schimbul de bune practici: Stabilirea mecanismelor de identificare, validare și diseminare a inițiativelor de sustenabilitate de succes.
- Abordarea inaccesibilității conținutului de sustenabilitate: Asigurarea faptului că conținutul este accesibil studenților din diverse medii lingvistice și culturale.
- Căutarea sprijinului societății: Sublinierea nevoii de implicare activă a familiilor, comunităților și a societății în general pentru a crea schimbări culturale de durată, deoarece eforturile școlare sunt subminate de risipa sau excluderea societății.

Informații din bunele practici din țările partenere:

Raportul [Bune practici de sustenabilitate și educație incluzivă](#) al lui Vesely et al. (2025), realizat în cadrul proiectului InclusiveFuture, reunește 55 de exemple de educație durabilă în diverse contexte europene. Multe dintre aceste cazuri oferă informații valoroase despre modul în care competențele de sustenabilitate pot fi dezvoltate în mod semnificativ în școli, promovând în același timp incluziunea pentru toți cursanții. Analiza evidențiază faptul că practicile eficiente există deja la nivel de școală și clasă, dar sunt adesea fragmentate, dependente de resurse sau depind de inițiativa individuală. Mai mult, există modele comune despre ceea ce funcționează și unde rămân lacune, oferind o bază pentru proiectarea modelului:

1. Abordări pedagogice variate ca catalizatori pentru implicare: Studiile de caz ilustrează faptul că abordările active, centrate pe elev – cum ar fi laboratoarele vii, învățarea bazată pe fenomene, învățarea experimentală, învățarea prin servicii, învățarea bazată pe probleme și proiecte – încurajează în mod constant un angajament mai profund cu subiectele de sustenabilitate. Aceste metode conectează învățarea la clasă cu contexte din viața reală, încurajând cursanții să aplice cunoștințele prin activități practice, proiecte comunitare și rezolvarea colaborativă a problemelor. Principalele concluzii includ:

- Activitățile de învățare ar trebui să fie autentice și legate de context, permițând elevilor să vadă relevanța sustenabilității în propriile lor vieți.
- Colaborarea – atât între elevi, cât și între școli și partenerii comunitari – sporește motivația și dezvoltarea abilităților.
- Îndrumarea profesorului este crucială pentru structurarea cercetării, sprijinirea reflecției și legarea experiențelor practice de înțelegerea conceptuală.

Deși aceste abordări sunt adaptabile la diferite niveluri școlare, implementarea lor poate fi inegală. Provocări precum cerințele ridicate de pregătire, dificultățile de aliniere la programele rigide și accesul limitat la spații sau materiale indică nevoia de instrumente de planificare susținute de modele, resurse adaptabile și exemple pentru diverse medii școlare.

2. Încorporarea sustenabilității în învățarea de zi cu zi: Cele mai bune practici legate de curriculum arată că educația pentru sustenabilitate funcționează cel mai bine atunci când este integrată în predarea obișnuită, mai degrabă decât tratată ca un proiect suplimentar sau unic. Exemple precum săptămânile tematice de sustenabilitate, proiectele intercurriculare sau adaptările specifice materiei demonstrează că chiar și intervențiile la scară mică pot schimba cultura școlară atunci când sunt repetate și încorporate. Prin urmare, este nevoie de:

- Furnizarea de activități modulare și planuri de lecție care pot fi încorporate în subiectele existente.
- Încurajarea conexiunilor interdisciplinare, conectând dimensiunile de mediu, sociale, culturale și economice ale sustenabilității.
- Oferirea de șabloane adaptabile, astfel încât profesorii din diferite contexte (urbane/rurale, bogate în resurse/cu resurse limitate) să poată implementa modelul fără a avea nevoie de sprijin extern extins.

3. Incluziunea ca motor al participării și apartenenței: Raportul privind bunele practici confirmă că incluziunea este esențială pentru ca învățarea sustenabilă să ajungă la toți elevii. Incluziunea la nivel de clasă implică adesea:

- Instruire diferențiată care ține cont de abilități, stiluri de învățare și medii variate.
- Principii de proiectare universală pentru învățare, oferind multiple mijloace de implicare, reprezentare și exprimare.
- Asigurarea faptului că materialele și exemplele sunt relevante din punct de vedere cultural și accesibile tuturor cursanților.

Unele practici arată, de asemenea, valoarea vocii și a leadership-ului studenților – de exemplu, atunci când studenții co-proiectează proiecte sau conduc inițiative de sustenabilitate, participarea se extinde și comunitatea de învățare devine mai coezivă.

4. Lacunele de capacitate și resurse ale profesorilor: Mai multe bune practici reușesc datorită entuziasmului și creativității profesorilor, dar aceste succese pot fi dificil de susținut atunci când resursele sunt limitate sau când profesorii nu au pregătire în metode interdisciplinare sau participative. Raportul notează că:

- Multe abordări eficiente se bazează pe adaptarea cadrelor sau resurselor externe conduse de profesori.
- Profesorii beneficiază de materiale concrete, gata de utilizare și exemple de bune practici din alte școli.
- Oportunitățile de învățare profesională – în special cele care includ schimbul de colegi – întăresc încrederea în aplicarea noilor pedagogii.

Acest lucru evidențiază importanța (i) oferirii de îndrumări și exemple clare și practice pentru proiectarea, evaluarea și adaptarea lecțiilor, (ii) includerea opțiunilor de implementare cu resurse reduse, astfel încât școlile cu infrastructură limitată să poată participa în continuare pe deplin și (iii) încorporarea unei componente de colaborare în care profesorii pot împărtăși experiențe și perfecționa practicile.

5. Lacune în competențele de sustenabilitate: În timp ce multe practici promovează valorile și acțiunile de sustenabilitate, raportul arată o acoperire mai slabă a două domenii GreenComp:

- Îmbrățișarea complexității (de exemplu, gândirea sistemică, analiza critică a provocărilor interconectate).
- Imaginarea unui viitor durabil (de exemplu, alfabetizarea în materie de scenarii viitoare, adaptabilitatea, gândirea exploratorie).

Acest model pedagogic încearcă să abordeze aceste lacune prin integrarea activităților care îi ajută pe elevi:

- Să cartografieze interconexiunile dintre problemele de mediu, sociale și economice.
- Să imagineze viitoruri alternative și să exploreze soluții creative.
- Să reflecte asupra compromisurilor și incertitudinilor inerente provocărilor de sustenabilitate.

Constatările raportului privind bunele practici evidențiază faptul că acest model pedagogic ar trebui să

- (i) Construiască incluziunea în fiecare etapă a planificării și implementării, nu să o trateze ca pe ceva suplimentar.
- (ii) Ofere îndrumări pentru adaptarea activităților la diferite nevoi de învățare, fără un volum excesiv de muncă pentru profesori.
- (iii) Promoveze agenția studenților, recunoscând cursanții ca contribuitori activi la soluțiile de sustenabilitate.

5.3 Scop și obiective

Dezvoltarea modelului pedagogic InclusiveFuture pentru predarea, învățarea și evaluarea competențelor de sustenabilitate este determinată de nevoia de a împuternici profesorii și directorii de școli să încorporeze sustenabilitatea și incluziunea în mod semnificativ în practica școlară de zi cu zi. Deși există deja numeroase inițiative inspiratoare, ele sunt adesea fragmentate, dependente de inițiativa individuală și nu au resurse accesibile și adaptabile. Acest model urmărește să consolideze abordările dovedite, să abordeze lacunele identificate și să ofere un cadru coerent și practic care sprijină educatorii în traducerea principiilor de sustenabilitate în acțiuni tangibile la nivel de clasă și școală.

Scop

Sprijinirea profesorilor și a directorilor de școli în integrarea competențelor de sustenabilitate și incluziune în predare, învățare și cultura școlară prin îndrumări și

instrumente pedagogice accesibile, incluzive și practice, cu un accent deosebit pe aplicarea la nivel de clasă.

Obiective

Modelul Pedagogic InclusivFuture va:

1. **Aborda lacunele pedagogice și nevoile identificate** în timpul analizelor de fond prin examinarea programelor de învățământ, colectarea perspectivelor părților interesate și identificarea celor mai bune practici în 8 țări
2. **Consolida capacitățile profesorilor și a liderilor școlari** de a proiecta, implementa și evalua activități de învățare care cultivă competențele de sustenabilitate în moduri care includ toți cursanții.
3. **Oferii resurse adaptabile, gata de utilizare**, care pot fi integrate în materiile, activitățile și inițiativele școlare existente, fără a necesita un volum de muncă sau resurse suplimentare substanțiale.
4. **Promova utilizarea abordărilor pedagogice incluzive** care asigură participarea, reprezentarea și oportunitățile echitabile de învățare pentru elevii din medii diverse și cu nevoi variate de învățare.
5. **Promova încrederea și agenția profesorilor** oferind îndrumări clare, exemple practice și instrumente de sprijin pentru a aduce valori, mentalități și practici de sustenabilitate în predarea de zi cu zi.
6. **Încuraja colaborările și a schimburilor de experiență** între educatori prin abordări care sunt adaptabile la diferite contexte școlare, inclusiv cele cu infrastructură sau resurse limitate.

5.4 Caracteristicile modelului

Modelul InclusiveFuture este conceput pentru a fi practic, adaptabil și un instrument incluziv pentru profesori și directori de școli. Modelul este :

Centrat pe profesor: Modelul este construit cu profesorii ca utilizatori principali. Oferă îndrumări concrete, exemple gata de utilizare și instrumente adaptabile care pot fi implementate fără o pregătire suplimentară extinsă.

Încorporat în învățarea de zi cu zi: În loc să trateze sustenabilitatea ca pe un subiect separat, modelul integrează sustenabilitatea în predarea de zi cu zi și în cultura școlii, folosind atât abordări specifice materiei, cât și abordări intercurriculare pentru a încorpora valorile sustenabilității în toate disciplinele și activitățile.

Incluziv: Modelul vizează incluziunea în toate activitățile, folosind designul universal pentru învățare și instruirea diferențiată pentru a le face accesibile, relevante și adaptabile, promovând în același timp o cultură de clasă de sprijin pentru participarea echitabilă.

Flexibil și adaptat contextului: Deși conceput pentru UE și țările partenere, modelul recunoaște diverse contexte școlare și oferă parcursuri flexibile, cu activități care pot fi adaptate în funcție de grupă de vârstă și curriculum.

Bazat pe competențe: Modelul se aliniază cu cadrele stabilite, în special GreenComp , abordând lacune precum gândirea sistemică, alfabetizarea în materie de scenarii viitoare și acceptarea complexității.

Colaborativ și orientat spre comunitate: Modelul promovează colaborarea între profesori, elevi și parteneri comunitari, încurajând responsabilitatea colectivă pentru sustenabilitate și incluziune prin învățare de la egal la egal și prin proiecte comune.

Informat de dovezi și acționabil: Informat de cercetări, feedback-ul părților interesate și informații din teren, modelul transformă teoria în pași practici, ajutând educatorii să aplice valorile de sustenabilitate cu încredere în școli și săli de clasă.

6. Context și metodologie

Procesul de dezvoltare a modelului se bazează pe cercetările existente, practicile documentate și expertiza colaborativă a partenerilor de proiect, asigurându-se în același timp că modelul este validat de cei care îl vor utiliza în cele din urmă. Metodologia urmează un proces în trei faze, asigurându-se că modelul este bazat pe dovezi, co-creat cu părțile interesate și rafinat prin feedback iterativ.

Faza 1 Cercetare și revizuire

Această fază stabilește baza de dovezi pentru model prin consolidarea informațiilor din mai multe surse:

- Analiza curriculară în țările partenere pentru a identifica oportunitățile de integrare a competențelor de sustenabilitate și a principiilor de incluziune în cadrele educaționale existente.
- Studii de focus grup cu educatori, profesori, cercetători și directori de școli pentru a aduna informații practice, provocări și nevoi direct din teren.
- Colecția bunelor practici din raportul Best Practices of Sustainability Education and Inclusiveness, care identifică abordările eficiente care pot fi adaptate și integrate în model.
- Revizuirea cercetărilor, teoriilor și cadrelor existente în cadrul educației pentru incluziune și sustenabilitate pentru a se asigura că modelul se aliniază cu structurile de competențe recunoscute, abordând în același timp lacunele actuale, în special în gândirea sistemică, alfabetizarea în materia de scenarii viitoare și navigarea complexității.

Această fază a dus la un set clar de valori, principii, conținut și considerații de design care ghidează următoarea etapă.

Faza 2 Proiectarea modelului

Faza de proiectare se concentrează pe traducerea dovezilor și principiilor într-un model practic și ușor de utilizat. Aceasta implică

- Convenirea valorilor și principiilor de bază cu partenerii de proiect pentru a asigura o viziune comună și alinierea la obiectivele generale de sustenabilitate și incluziune.
- Elaborarea cadrului inițial al modelului, inclusiv o structură propusă, domenii de conținut și exemple de aplicare la nivel de clasă și școală.
- Primul atelier de revizuire a proiectului prin mecanisme de feedback structurate, care duce la un atelier online al partenerilor. Acest atelier servește ca o platformă pentru brainstorming, rafinarea ideilor și identificarea întrebărilor cheie pentru a ghida consultarea părților interesate.
- Rafinarea proiectului pe baza contribuțiilor partenerilor, rezultând o a doua versiune a modelului care este gata pentru o validare mai largă.

Faza 3 Validare și testare prin consultări cu părțile interesate

Pentru a ne asigura că modelul este relevant, practic, adaptabil și utilizabil, am efectuat:

- Consultarea părților interesate prin sondaje calitative cu peste 130 de părți interesate, inclusiv profesori, directori de școli, cercetători în educație și studenți profesori. Aceste consultări oferă feedback detaliat cu privire la utilizarea, claritatea și aplicabilitatea modelului în diferite contexte școlare.
- Rafinarea iterativă a modelului pe baza contribuțiilor părților interesate, producând o a treia schiță care încorporează diverse perspective și recomandări practice.
- Revizuirea finală a partenerilor pentru a asigura consensul asupra conținutului, utilizabilității și alinierii cu obiectivele proiectului.
- Finalizare și traducere, inclusiv rezumate traduse pentru o diseminare mai largă.

Faza 1: Cercetare și revizuire >	Faza 2: Proiectare →	Faza 3: Validare și testare
Analiza curriculară	Valorile și principiile convenite	Consultarea părților interesate
Studii de focus grup	Proiect model inițial	Rafinament iterativ
Colaționarea bunelor practici	Atelier de evaluare cu partenerii de proiect	Evaluarea finală a partenerilor
Revizuirea cercetărilor și cadrelor existente	Rafinare la a 2-a schiță	Finalizare și traducere

Tabelul 6: Dezvoltarea în trei faze a modelului pedagogic InclusiveFuture

7. Cadrul InclusiveFuture

Cadrul InclusiveFuture (vezi Tabelul 7 de mai jos) pune bazele Modelului Pedagogic InclusiveFuture (Secțiunea 8). Se bazează pe cadrul de competențe de sustenabilitate GreenComp, introducând în același timp aspecte de incluziune în fiecare domeniu de competență. Cadrul a fost adaptat pentru profesori și educatori din mediile școlare, subliniind implementarea practică (competența generală a profesorilor) a ceea ce se așteaptă de la profesori pentru fiecare domeniu de competență.

Domeniul de competență	Competența generală a profesorului
1. Întruchiparea valorilor de sustenabilitate și incluziune	a. Promovarea egalității, justiției sociale și echității: Profesorii lucrează activ pentru a demonta barierele sistemice, pentru a combate prejudecățile și pentru a pleda pentru oportunități corecte și echitabile pentru toți elevii, în special pentru cei din grupuri marginalizate și vulnerabile.
	b. Prețuirea sustenabilității și incluziunii: Profesorii demonstrează un angajament personal și profesional profund față de valorile sustenabilității și incluziunii, integrându-le în mod activ în practicile lor pedagogice, cultura clasei și interacțiunile cu comunitatea școlară mai largă.
	c. Promovarea interdependenței om-natură: Profesorii cultivă o înțelegere a legăturii dintre bunăstarea umană și bunăstarea naturii, a ecosistemelor, promovând un sentiment de responsabilitate etică și grijă atât pentru oameni, cât și pentru planetă.
2. Îmbrățișarea complexității	a. Gândirea sistemică în educație: Profesorii aplică o perspectivă sistemică pentru a înțelege conexiunile complexe ale provocărilor sociale, ecologice și economice, recunoscând modul în care practicile educaționale influențează și sunt influențate de sistemele societale mai largi.
	b. Reflecție critică asupra normelor și practicilor: Profesorii încurajează elevii și pe ei înșiși să examineze critic ipotezele dominante, structurile de putere și normele stabilite în educație și societate care pot permite practici nesustenabile sau de excludere.
	c. Navigarea dilemelor și compromisurilor: Profesorii îi îndrumă pe elevi să înțeleagă că sustenabilitatea și incluziunea implică adesea dileme (valori și realități conflictuale) și compromisuri (echilibrarea nevoilor concurente). Elevii dezvoltă gândirea critică și luarea deciziilor etice în loc să caute răspunsuri simple.
3. Imaginarea unui viitor durabil și incluziv	a. Gândirea despre viitor și previziunea viitorului: Profesorii îi ghidează pe elevi în vizuirea unor viitoruri posibile diverse către sustenabilitate și incluziune, încurajând gândirea critică cu privire la consecințele pe termen lung și împuternicindu-i să modeleze schimbări pozitive.
	b. Adaptabilitatea și reziliență: Profesorii cultivă capacitatea elevilor de a se adapta la schimbare, de a naviga incertitudinea și de a manifesta reziliență în fața provocărilor sociale și de mediu, promovând abilități critice de rezolvare a problemelor.

	c. Rezolvarea creativă a problemelor pentru transformare: Profesorii încurajează elevii să abordeze provocările sistemice prin generarea de noi soluții creative care promovează sustenabilitatea și incluziunea.
4. Acțiuni pentru sustenabilitate și incluziune	a Acțiune și participare: Profesorii creează oportunități participative pentru ca toți elevii să exerseze luarea de decizii informate și de măsuri semnificative cu privire la problemele de sustenabilitate și incluziune în sălile de clasă, școli și comunitățile locale.
	b. Facilitarea acțiunii de colaborare: Profesorii proiectează experiențe de învățare care încurajează colaborarea, munca în echipă și responsabilitatea colectivă între elevi, permițându-le să lucreze împreună în mod eficient pentru a atinge obiective comune de sustenabilitate și incluziune.
	c. Promovarea cetățeniei participative: Profesorii implică elevii în înțelegerea proceselor democratice și a angajamentului civic legat de sustenabilitate și incluziune, încurajând participarea activă la advocacy, inițiative comunitare și luarea deciziilor responsabile.

Tabelul 7: Cadrul pentru InclusiveFuture

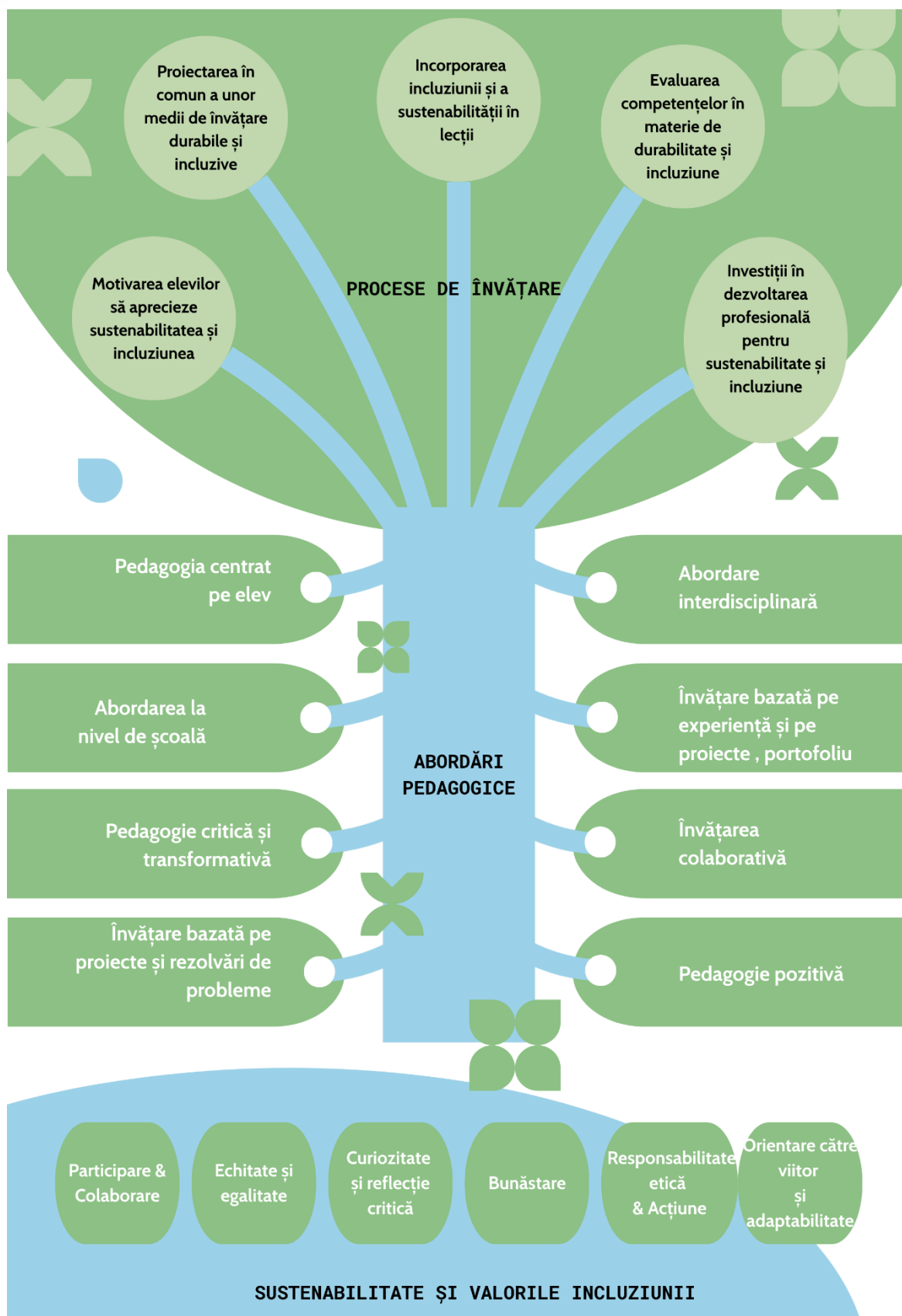
8. Model pedagogic InclusiveFuture pentru predarea, învățarea și evaluarea competențelor de sustenabilitate

Modelul pedagogic InclusiveFuture oferă un cadru holistic care integrează incluziunea și sustenabilitatea în procesele zilnice de predare și învățare. Acesta cuprinde următoarele părți:

1. **Valori și principii de bază:** Acestea sunt convingerile care stau la baza consorțiului de proiect, precum și a părților interesate ale proiectului – ceea ce considerăm important ca fiind fundamentele etice ale educației pentru sustenabilitate. Aceste valori formează nucleul modelului.
2. **Abordări pedagogice relevante:** Aici am adunat o listă de metode și strategii de predare existente cele mai potrivite pentru dezvoltarea competențelor de incluziune și sustenabilitate la cursanți. Aceste abordări pedagogice, extrase dintr-o compilație de bune practici în educația incluzivă și durabilă, urmează, de asemenea, valorile de bază și sprijină procesele și practicile de predare ale modelului.
3. **Procese de predare dezirabile:** Aici, modelul devine mai aplicabil, adică arată procesele implicate în predarea, învățarea și evaluarea eficientă a competențelor de sustenabilitate și modul în care acestea pot fi cel mai bine realizate în școli și săli de clasă.
4. Fiecare proces de predare este apoi împărțit în practici de predare corespunzătoare, fiecare însoțită de îndrumări practice privind implementarea lor pentru profesori.

Componentele menționate mai sus sunt interconectate, sprijinind profesorii să proiecteze experiențe de învățare care dezvoltă competențe cheie de sustenabilitate, cum ar fi gândirea critică, colaborarea și responsabilitatea etică. Componentele sunt detaliate în următoarele subsecțiuni: 8.1, 8.2 și 8.3.

Figura 5 ilustrează modelul pedagogic general InclusiveFuture, care se bazează pe valorile fundamentale de sustenabilitate și incluziune, cuprinde diferitele abordări pedagogice relevante pentru dezvoltarea inclusivă a competențelor de sustenabilitate în rândul cursanților și prezintă procesele de predare necesare pentru a integra aceste competențe în școli și săli de clasă.

Modelul Pedagogic InclusiveFuture

Figura 1. Reprezentarea vizuală a modelului pedagogic InclusiveFuture

8.1 Valori și principii

Valorile sunt credințe adânc înrădăcinate care reflectă ceea ce indivizii sau societățile consideră important, cum ar fi dreptatea, respectul pentru natură sau bunăstarea (Tilbury & Wortman, 2004). Ele oferă baza etică pentru educația pentru sustenabilitate prin modelarea atitudinilor, motivațiilor și angajamentelor cursanților. Principiile, în schimb, sunt linii directoare generale sau reguli derivate din aceste valori care informează luarea deciziilor și acțiunile consecvente - cum ar fi participarea, echitatea sau gândirea sistemică (UNESCO, 2017; Sterling, 2010). În timp ce valorile oferă "de ce", principiile oferă "cum" în practica educațională. Cercetările evidențiază faptul că clarificarea și încorporarea atât a valorilor, cât și a principiilor sporește relevanța, coerența și potențialul transformator al educației pentru sustenabilitate (Barth et al., 2007; Walls, 2011). În acest context, profesorii joacă un rol cheie în traducerea valorilor abstracte în acțiuni concrete în clasă prin dialog, reflecție și învățare colaborativă. Rolul lor este esențial în proiectarea experiențelor de învățare care sunt atât bazate pe etică, cât și eficiente din punct de vedere practic.

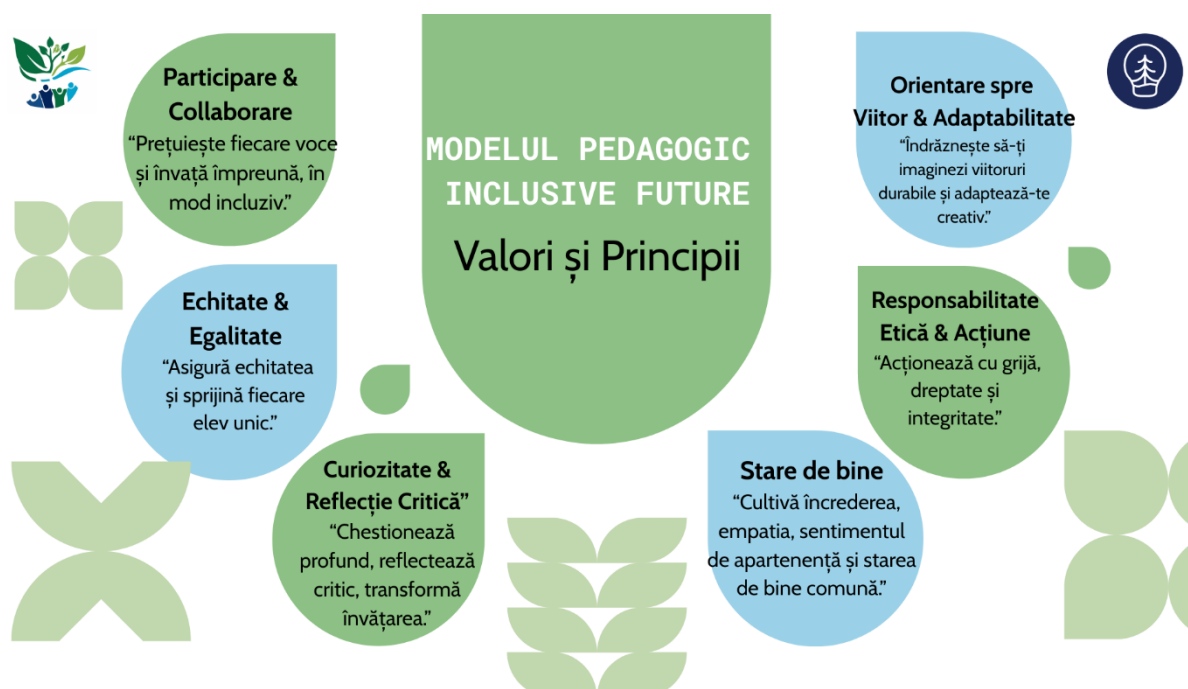

Figura 6: Valorile și principiile care stau la baza modelului pedagogic InclusiveFuture

Pregătirea acestui model pedagogic se bazează pe următoarele valori de bază convenite de consorțiul proiectului. În plus, peste 130 de profesioniști din educație din 9 țări și-au dat feedback-ul cu privire la valorile pe care le consideră cele mai importante. Aceste valori sunt în concordanță cu viziunea proiectului InclusiveFuture de a promova practici educaționale incluzive și durabile în școli:

I. Participare și colaborare

Învățarea este văzută ca un proces social și participativ. Educația incluzivă pentru sustenabilitate necesită ca toți elevii să fie implicați activ în luarea deciziilor, dialog și construcția în comun a cunoștințelor. Colaborarea între elevi, profesori, familii și

comunitatea mai largă permite împărtășirea diferitelor perspective și încurajează asumarea colectivă a învățării.

Valorile participării și colaborării pot fi încurajate într-un cadru școlar și de clasă prin modelarea de către directorii școlari și profesori, precum și prin crearea de spații pentru ca elevii să lucreze împreună. Pe măsură ce profesorii și directorii de școală lucrează împreună, elevii pot observa și experimenta un mediu de colaborare. Cu toate acestea, simpla modelare și crearea de spații ar putea să nu asigure participarea tuturor, cu excepția cazului în care vocile celor adesea tăcuți sau reduși la tăcere de factori individuali sau sistemici sunt încurajate în mod conștient. De exemplu, profesorii pot implica elevii în proiectarea proiectelor de clasă privind sustenabilitatea comunității, asigurându-se că fiecare voce este auzită și apreciată.

II. Echitate și egalitate

Modelul acordă prioritate echității în ceea ce privește accesul, participarea și rezultatele. Acesta urmărește să elimine barierele sistemice care împiedică învățarea și bunăstarea grupurilor marginalizate. Echitatea necesită sprijin diferențiat în funcție de nevoile cursanților, în timp ce egalitatea asigură că fiecare elev este respectat și apreciat în unicitatea sa.

Sprijinul diferențiat pentru învățare pentru indivizi sau grupuri mai mici din clasă, în funcție de nivelul și ritmul lor de învățare, asigură corectitudinea accesului și participării. De asemenea, este important ca elevii să înțeleagă și să-și formeze opinii despre conceptele de "echitate" și "egalitate" prin discuții deschise explicite și să cadă de acord asupra normelor de clasă despre tratarea colegilor lor, precum și a celorlalți din școală și societate cu respect și asigurarea corectitudinii în timpul sarcinilor de zi cu zi în interiorul și în afara școlii. Profesorii pot integra, de asemenea, activități scurte de reflecție în care elevii identifică exemple de corectitudine și incluziune în viața lor de zi cu zi, gândindu-se la echitatea socială la justiția de mediu.

III. Curiozitate și reflecție critică

Curiozitatea naturală a elevilor poate fi stimulată pe termen lung prin încurajare și recompense din partea profesorilor. În plus, elevii și educatorii sunt încurajați să examineze critic presupunerile, structurile și practicile dominante – atât în educație, cât și în societate mai largă. Reflecția și cercetarea servesc ca instrumente pentru a pune sub semnul întrebării normele nesustenabile și excluzive, promovând o mentalitate deschisă transformării și învățării mai profunde.

Când elevii primesc informații noi, profesorii îi pot încuraja nu numai să le înțeleagă și să le aplice în contextele lor, ci și să pună la îndoială validitatea lor, făcând diferența între informații, cunoștințe și cercetare. Discuțiile și dezbaterile deschise pe o varietate de subiecte pot fi încurajate în clasă, unde elevii sunt încurajați să pună la îndoială presupunerile și să folosească o lentilă critică pentru a analiza noile cunoștințe, indiferent de sursa lor. Este important ca subiectul discuției sau dezbaterii să fie într-un fel relevant și semnificativ pentru toți participanții. Pentru a încuraja cercetarea critică, profesorii ar putea folosi dilemele de sustenabilitate din lumea reală, cum ar fi gestionarea deșeurilor locale sau consumul de energie, ca subiecte de dezbateri.

IV. **Bunăstare**

Asigurarea bunăstării fiecărui individ (inclusiv a non-oamenilor) este în centrul cultivării valorilor și practicilor incluzive. Include bunăstarea fizică, mentală și emoțională, precum și bunăstarea socială. La nivel de școală, asigurarea bunăstării personalului, elevilor și directorilor școlari face loc unei comunități școlare înfloritoare care se simte motivată să lucreze pentru schimbări durabile. Chiar dacă fiecare individ are nevoi unice pentru bunăstarea sa, bunăstarea colectivă a comunității școlare contribuie semnificativ la cea a indivizilor. Construirea comunității implică cultivarea încrederii, empatiei și a sentimentului de apartenență.

Școlile și sălile de clasă devin spații în care elevii se simt recunoscuți, sprijiniți și conectați unii cu alții și cu lumea din jurul lor. Poate fi util să conectați bunăstarea cu sustenabilitatea, de exemplu prin învățare bazată pe natură, cursuri în aer liber sau activități de mindfulness care cresc conștientizarea mediului și empatia.

V. **Responsabilitate etică și acțiune**

Educația nu este neutră din punct de vedere al valorilor; Are puterea de a modela atitudini, decizii și acțiuni. Responsabilitatea etică în cadrul acestui model înseamnă îndrumarea cursanților să ia în considerare impactul alegerilor lor asupra altora, asupra ecosistemelor și asupra generațiilor viitoare. De asemenea, face apel la educatori să acționeze cu integritate, grijă și dreptate în rolurile lor profesionale.

Responsabilitatea etică nu poate fi predată sau învățată direct, ci poate fi încorporată încet în activitățile și lecțiile zilnice în care profesorii și elevii reflectă împreună asupra propriilor acțiuni și practici și asupra impactului lor asupra oamenilor și naturii. Responsabilitatea este construită pe conștientizarea nevoilor și acțiunilor proprii și ale altora și este asigurată prin alegeri și decizii conștiente cu privire la modul în care cineva conduce diferitele aspecte ale vieții sale. Prin urmare, această conștiință despre natura interconectată a oamenilor, mediul și natura lor trebuie să fie înrădăcinată prin conștientizare, cercetare critică și reflecție. Profesorii ar putea integra sarcini de reflecție etică în lecții, cerând elevilor să analizeze consecințele sociale sau ecologice ale alegerilor lor zilnice.

VI. **Orientare către viitor și adaptabilitate**

Cursanții trebuie să fie echipați cu capacitatea de a-și imagina viitorul durabil, de a anticipa schimbările și de a răspunde creativ provocărilor emergente. Aceasta implică planificarea scenariilor, previziunea, gândirea flexibilă și reziliența în fața incertitudinii. Adaptabilitatea necesită îmbrățișarea schimbării nu ca pe o perturbare, ci ca pe o oportunitate de a inova, colabora și învăța. Practicând orientarea spre viitor, cursanții pot modela în mod activ căile către societăți juste și durabile, mai degrabă decât să reacționeze pasiv la crize. Școlile joacă un rol vital în pregătirea elevilor pentru a prospera în condiții de incertitudine, cultivând imaginația, curajul și încrederea pentru a naviga în complexitate. Învățarea bazată pe scenarii și exercițiile de construire a viziunii pot ajuta elevii să-și imagineze viitorul durabil și să exploreze soluții creative la provocări globale complexe.

Principii

Modelul pedagogic incluziv se bazează pe ideea de bază de **a asigura participarea, corectitudinea, bunăstarea, respectul și responsabilitatea pentru toți oamenii și natura în prezent și în viitor**. Aceste principii oferă profesorilor îndrumări clare despre cum să transforme valorile în practică la clasă și să se alinieze la cadrul UNESCO pentru Educație pentru Dezvoltare Durabilă. Aceste idei de bază și valorile enumerate mai sus sunt susținute și operaționalizate de următoarele principii:

- I. Promovarea învățării incluzive prin valorificarea fiecărei voci, încurajarea participării active și co-crearea de cunoștințe prin colaborare, încurajându-i în mod activ pe cei adesea reduși la tăcere de factori individuali sau sistemici. Profesorii ar putea folosi munca de grup colaborativă sau mentoratul de la egal la egal pentru a asigura participarea activă a elevilor mai tăcuți.
- II. Susținerea corectitudinii prin practicarea dialogului și a reflecției, respectând în același timp diversitatea și oferind sprijin diferențiat, astfel încât toți elevii să poată prospera. Sarcini diferențiate sau strategii flexibile de grupare ar putea fi descrise aici pentru a arăta cum se practică corectitudinea în clasă.
- III. Hrănirea curiozității și împuternicirea elevilor să pună întrebări, să reflecteze asupra surselor de informații și să investigheze critic, deschizând calea către învățarea transformatoare și profundă. De exemplu, implementarea proiectelor bazate pe anchetă în care studenții cercetează subiecte de sustenabilitate în comunitatea lor.
- IV. Cultivarea bunăstării individuale și colective (umane și nu numai) prin promovarea încrederii, empatiei și apartenenței la comunitățile școlare înfloritoare și oferirea de sprijin suplimentar celor cu acces și oportunități limitate.
- V. Cultivarea conștientizării etice și a acțiunii conștiente, îndrumându-i pe elevi să trăiască cu grijă, integritate și responsabilitate față de oameni, ecosisteme și generațiile viitoare.
- VI. Pregătirea cursanților pentru a avea reziliență, a-și imagina viitorul durabil, a îmbrățișa incertitudinea și a se adapta creativ, transformând provocările în oportunități de reînnoire. Încurajarea elevilor să proiecteze în comun regulile de sustenabilitate a clasei sau eco-codurile școlare pot demonstra conștientizarea etică în acțiune.

8.2 Abordări pedagogice

Acest model se bazează pe o serie de abordări pedagogice interconectate, selectate pe baza caracteristicilor abordărilor (centrate pe elev, critice, pozitive, transformatoare, colaborative, experiențiale) și a accentului lor (ca un continuum de la elev individual la echipe, de la clasă la întreaga școală și la comunitatea mai largă). Abordări cu diferite "baze" (bazate pe fenomene, bazate pe proiecte etc.) care sunt relevante pentru promovarea competențelor de incluziune și sustenabilitate au fost extrase din colecția de bune practici de educație incluzivă și durabilă (Vesely et al., 2025). Aceste abordări nu sunt destinate să fie aplicate izolat; mai degrabă, se întăresc reciproc, creând un mediu de învățare coerent care susține competențele de sustenabilitate, incluziunea și implicarea semnificativă. Acestea operaționalizează domeniile cheie ale GreenComp (de exemplu, gândirea sistemică, alfabetizarea viitorului, agenția) și, de asemenea, integrează competențele de sustenabilitate și incluziune ale educatorilor din cadrul InclusiveFuture

(secțiunea 7). Modelul recunoaște că educația eficientă pentru sustenabilitate necesită un design universal pentru învățare, metode centrate pe cursant, integrare interdisciplinară, conexiuni autentice din lumea reală și oportunități de participare activă și reflecție.

1. Pedagogia centrată pe elev ca bază

În centrul modelului se află pedagogia centrată pe cursant, care poziționează elevii ca participanți activi la propria lor învățare. Această abordare pune accentul pe vocea, alegerea și agenția elevilor, asigurându-se că activitățile de învățare sunt relevante pentru interesele, experiențele și aspirațiile elevilor. Pedagogia centrată pe elev se aliniază în mod natural cu principiile incluzive, recunoscând și apreciind diversitatea în abilități, medii și perspective. De asemenea, susține alte abordări promovate în acest model, cum ar fi învățarea bazată pe cercetare, învățarea bazată pe proiecte și învățarea experiențială prin încurajarea responsabilității asupra procesului de învățare și încurajarea motivației intrinseci.

2. Abordarea întregii școli pentru integrarea culturală

Abordarea întregii școli extinde principiile centrate pe elev dincolo de clasă, încorporând competențe de sustenabilitate în cultura, politicile și relațiile comunitare ale școlii. Încurajează toți membrii școlii - profesori, elevi, lideri și personal de sprijin - să se implice în colaborare în crearea unei viziuni comune pentru sustenabilitate și incluziune. Această abordare se conectează direct la învățarea colaborativă și la învățarea prin servicii prin promovarea parteneriatelor dintre școală și comunitatea mai largă, sprijinind inițiativele care extind învățarea în contexte din lumea reală. De asemenea, oferă o structură de sprijin pentru implementarea pedagogiei pozitive la scară largă, asigurându-se că valorile respectului, echității și grijii pătrund în mediul școlar.

3. Pedagogie critică, pozitivă și învățare transformativă

Modelul se bazează, de asemenea, pe principiile pedagogiei critice, care încurajează elevii să pună la îndoială narațiunile dominante, să recunoască structurile de putere și să analizeze contextele sociale, culturale și politice care modelează provocările de sustenabilitate. În clasă, acest lucru înseamnă crearea unui spațiu pentru dialog, încurajarea perspectivelor multiple și conectarea problemelor locale la sistemele globale de inegalitate. Pedagogia critică completează învățarea transformativă prin împuternicirea elevilor nu numai să înțeleagă cauzele profunde ale problemelor sociale și de mediu, ci și să imagineze și să pună în aplicare viitoruri alternative. Acesta întărește angajamentul modelului față de incluziune, asigurându-se că educația pentru sustenabilitate abordează atât dimensiunea ecologică, cât și cea socială a justiției. Pedagogia pozitivă se concentrează pe construirea punctelor forte ale elevilor, promovarea bunăstării și crearea unui climat de învățare sigur și de susținere. Această abordare împărtășește sinergii puternice cu pedagogia transformativă, care urmărește să conteste ipotezele existente, să inspire gândirea critică și să împuternicească cursanții să acționeze pentru schimbare. Când sunt combinate, aceste abordări îi ajută pe elevi să dezvolte rezistența și agenția necesare pentru provocările de sustenabilitate. Ele încurajează reflecția asupra valorilor și atitudinilor, legând angajamentul emoțional de schimbarea comportamentală. Accentul

pus pe încredere, respect reciproc și împuternicire sprijină, de asemenea, abordările de portofoliu, în care studenții își documentează călătoria de învățare și reflectă asupra creșterii personale în timp.

4. Învățare bazată pe anchetă și pe probleme

Învățarea bazată pe cercetare și învățarea bazată pe probleme îi implică pe elevi în explorarea întrebărilor și provocărilor autentice. În educația pentru sustenabilitate, acestea pot implica investigarea problemelor locale de mediu, proiectarea de soluții pentru problemele școlare sau explorarea dilemelor globale de sustenabilitate. Aceste abordări dezvoltă gândirea critică, gândirea sistemică și abilitățile de rezolvare colaborativă a problemelor, oferind în același timp o punte către învățarea interdisciplinară. Pentru profesori, ar putea ajuta la definirea criteriilor de succes pentru testarea consecventă a calității anchetei.

5. Învățare interdisciplinară și bazată pe fenomene pentru gândire complexă și sistemică

Învățarea bazată pe fenomene – strâns legată de cercetare și interdisciplinaritate – integrează mai multe domenii pentru a explora o singură temă sau fenomen complex. De exemplu, un proiect de sustenabilitate asupra grădinilor urbane ar putea încorpora știință (biologia plantelor, ecosisteme), matematică (măsurarea ratelor de creștere), studii sociale (beneficii pentru comunitate) și artă (design și promovare). Fiecare unitate interdisciplinară poate fi corelată în mod explicit cu domeniile Green Comp, ceea ce ar ajuta profesorii să evalueze rezultatele elevilor relevante pentru dezvoltarea competențelor de sustenabilitate.

Învățarea interdisciplinară este esențială pentru abordarea complexității problemelor de sustenabilitate. Încurajează studenții să facă conexiuni între discipline, să identifice modele și să ia în considerare perspective multiple. Când este implementată prin abordări de laborator viu și învățare prin servicii, învățarea interdisciplinară devine un proces activ, implicat în comunitate. Pentru a integra o abordare incluzivă în cadrul interdisciplinarității, profesorii ar putea urma principiul Universal Design Learning, oferind mai multe mijloace de implicare/exprimare (de exemplu, hărți vizuale ale conceptelor, briefing-uri orale, demonstrații practice) pentru a include diverși cursanți.

6. Învățare experiențială și bazată pe proiecte

Învățarea experimentală pune accentul pe învățarea prin fapt, reflecție și aplicare. În model, este adesea operaționalizat prin învățarea bazată pe proiecte, în care elevii proiectează, planifică și realizează proiecte care au rezultate tangibile. Acestea pot varia de la proiectarea campaniilor de reducere a deșeurilor până la refacerea habitatelor locale. Abordarea laboratorului viu este o formă de învățare experimentală în care școala sau comunitatea devine un loc pentru experimentare, colectare de date și inovare. Acest lucru ar putea implica utilizarea grădinii școlii pentru a preda despre biodiversitate, sisteme energetice sau practici alimentare durabile. Învățarea experimentală și bazată pe proiecte consolidează competențele de sustenabilitate prin concretizarea conceptelor abstracte și oferind oportunități repetate de practică, reflecție și adaptare. Este important să se asigure echitatea participării prin rotația rolurilor, protocoalele de feedback de la egal la egal etc. și,

de asemenea, să avem un calendar și un domeniu de aplicare realist al proiectelor pentru a evita supraîncărcarea elevilor și a familiilor.

7. Învățare colaborativă

Învățarea colaborativă este încorporată în toate abordările din model. Provocările de sustenabilitate sunt în mod inerent colective, necesitând cooperare, negociere și responsabilitate comună. Prin munca în grup, feedback-ul colegilor și proiectele co-create, elevii învață să prețuiască perspective diverse și să dezvolte abilități interpersonale și de comunicare. Profesorii ar putea lua în considerare atribuirea elevilor a unor roluri diferite în discuțiile și proiectele din clasă, să includă valori de colaborare în normele clasei și să folosească strategii precum "gândește-discuți în perechi-împărtășește".

8. Abordarea portofoliului

Abordarea portofoliului completează învățarea colaborativă, permițând elevilor să-și documenteze contribuțiile individuale, reflecțiile și dezvoltarea abilităților în timp. Portofoliile pot fi fizice sau digitale și pot include artefacte de proiect, scriere reflexivă, autoevaluări și feedback de la colegi. Ele servesc ca instrument pentru evaluarea formativă și urmărirea dezvoltării personale, întărind ciclurile de reflecție esențiale pentru învățarea transformatoare și experimentală. Portofoliul funcționează cel mai bine ca instrument de învățare și evaluare atunci când există un cadru clar de competențe care ghidează atât elevii, cât și profesorii, inclusiv numărul de puncte de control într-un an (de exemplu, 3 puncte de control) și un acord privind normele de protecție a confidențialității, clic și partajare a fotografiilor etc.

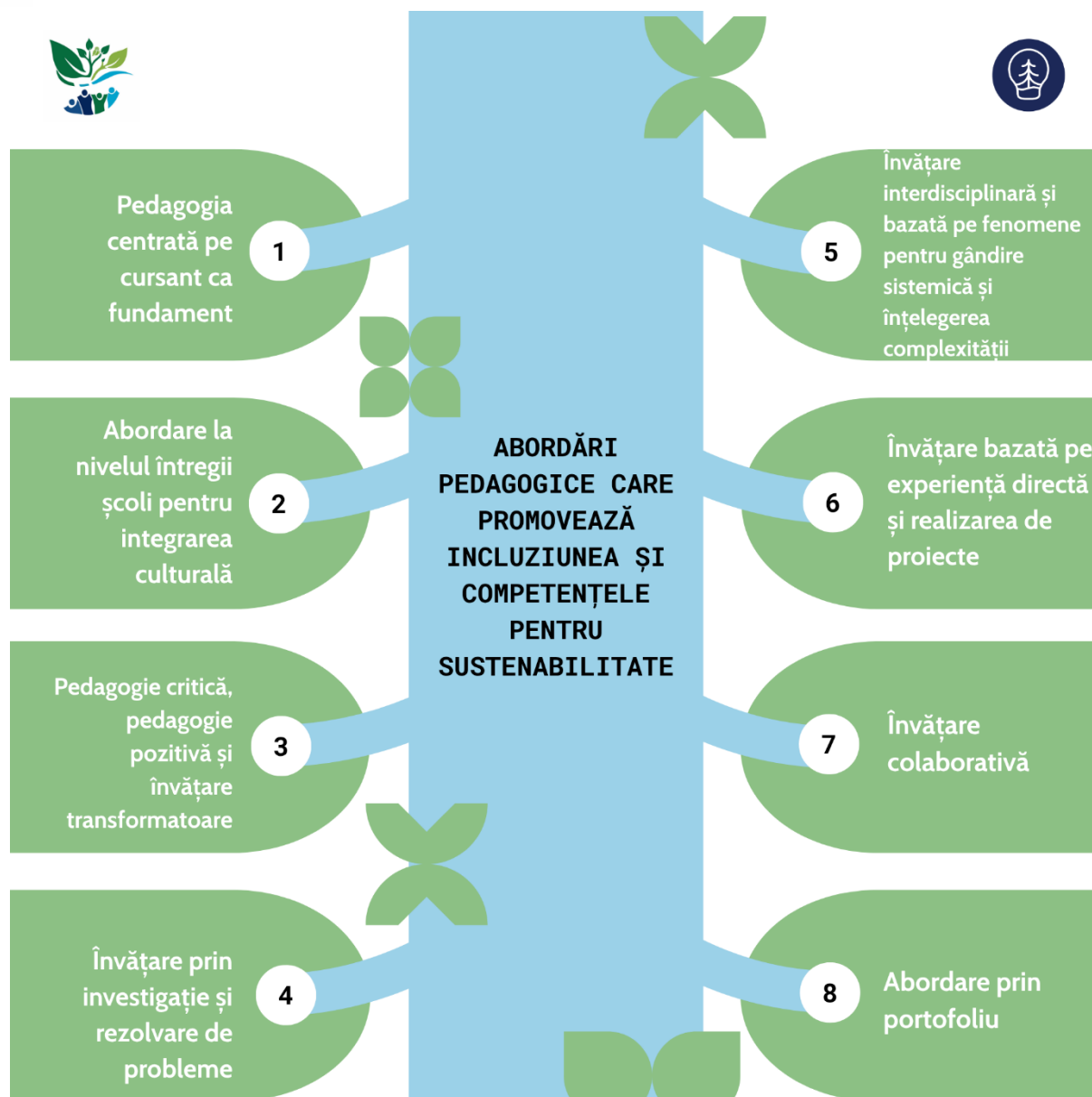

Figura 7: Abordări pedagogice care promovează dezvoltarea competențelor de incluziune și durabilitate

8.3 Procese și practici de predare

Această secțiune prezintă procesele și practicile de predare pe care profesorii le pot urma pentru a integra cu succes competențele de sustenabilitate în școli și săli de clasă într-un mod incluziv.

Procese = pași mari implicați în predare și învățare

Practici = acțiuni concrete ale profesorilor

Îndrumare/resurse = sprijin gata de utilizare pentru profesori

Practicile didactice sunt organizate în următoarele procese:

1. Motivarea elevilor
2. Proiectarea în comun a unor medii de învățare durabile și incluzive
3. Încorporarea sustenabilității și incluziunii în lecții
4. Evaluarea competențelor de incluziune și sustenabilitate
5. Investiții în dezvoltarea profesională a profesorilor

Tabelul 8 prezintă partea aplicabilă a modelului pedagogic InclusiveFuture. Include procese și practici de predare, îndrumări pentru profesori și resurse disponibile.

Modelul pedagogic InclusivFuture pentru predarea, învățarea și evaluarea competențelor în domeniul de sustenabilitate

Procese și practici de predare	Îndrumare pentru profesori	Resurse disponibile
1. Motivarea cursanților		
1 a. Înțelegerea și conectarea sustenabilității și a incluziunii	- Dezvoltați un limbaj comun pentru sustenabilitate cu colegii și elevii dvs., inclusiv diferitele dimensiuni ale sustenabilității și modul în care acestea se conectează între ele (consultați secțiunea 3.1 pentru definiții și dimensiuni ale sustenabilității, secțiunea 4.1 pentru cadrul GreenComp) - Înțelegeți diferitele abordări ale diversității incluziunii, echității și abordării capabilităților - și, de asemenea, familiarizați-vă cu indicele pentru incluziune (secțiunea 3.2). - Reflectați asupra modului în care puteți lega incluziunea de sustenabilitate, climă și justiție socială (secțiunea 3.3)	Fișă Cunoașterea sustenabilității și a incluziunii pentru profesori (Anexa 2.1)
1 b. Valorizarea sustenabilității și incluziunii	- Gândește-te și scrie în mod regulat ceea ce este important pentru tine ca profesor și om. Ce prețuiești în viața ta profesională și personală? După ce principii vrei să trăiești? - Încercați să vă comparați valorile și principiile cu cele din secțiunea 8.1. Luați notițe despre: - Cum vă raportați la valorile InclusiveFuture? - Ce părere ai despre cei cu care nu te raportezi? - Ce valori ați adăuga sau șterge după ce ați reflecta asupra semnificației sustenabilității și incluziunii? - Revizuiți-vă notițele despre valorile și principiile personale de câteva ori în timpul anului școlar. Adăugați o rutină de "verificare a valorilor" de 10 minute (de trei ori pe trimestru) pentru a revizui valorile personale și normele din clasă.	Fișa de valori proprii ale profesorului (Anexa 2.2 + Chestionar/index de auto-reflecție (Anexa 2.3)

1 c. Modelarea valorilor	- Planificați în mod activ să vă integrați valorile și principiile în predare, cultura clasei și comunitatea școlară mai largă - Pentru fiecare valoare, gândiți-vă la modul în care doriți să o arătați și să o modelați în clasă și în viața de zi cu zi la școală. - Reflecțați la ce valori sunt mai dificile decât altele de modelat pentru elevi și de ce?	Fișa de modelare a valorilor (oferă exemple despre modul în care fiecare valoare/principiu poate fi modelat în clasă, precum și în comunitatea școlară mai largă (Anexa 2.4)
1 d. Găsirea strategiilor de motivare adecvate pentru diferite identități și intersecționalități	- Aflați despre diferitele intersecționalități ale elevilor din clasa dvs. Creați o roată de intersecționalitate pentru grupul de cursanți (consultați secțiunea 4.7 pentru intersecționalitate). Asigurarea partajării voluntare și a protecției atunci când se discută despre factorii de identitate; Evitați dezvăluirea sub presiune. - Observați și notați modul în care trecutul fiecărui elev îi influențează motivația de a învăța și de a internaliza valorile. - Reflecțați la modul în care puteți folosi diferite strategii pentru a motiva diferiți cursanți. Luați notițe despre ce funcționează și ce nu, astfel încât dvs., precum și alți profesori, să vă puteți referi la ele.	Fișă de orientare pentru profesori (Anexa 2.5)
2. Proiectarea în comun a unor medii de învățare durabile și incluzive		
2 a. Eliminarea barierelor din calea participării la școală și la clasă	- Discutați cu conducerea școlii și colegii despre modul în care mediul școlar și al clasei (fizic, social și digital - consultați secțiunea 3.5) sprijină sau împiedică în prezent învățarea și participarea diferiților elevi - Împreună cu unul sau mai mulți colegi educatori, notați ce schimbări trebuie să aduceți în mediul și cultura clasei pentru a satisface nevoile diverse ale elevilor - Creați un plan concret care să includă: - Ce acțiuni trebuie să întreprindeți pentru a aduce aceste schimbări? A cui participare este necesară? Care sunt posibilele provocări în aducerea acestor schimbări? - Luați în considerare adăugarea unei liste de verificare simple (iluminat, zgomot, semnalizare, dimensiunea fontului, acces la dispozitiv, colțuri liniștite, conținut media subtitrat) pentru a face barierele vizibile și reparabile	Fișă de proiectare a mediilor de învățare incluzive pentru profesori (Anexa 2.6)

2 b. Îmbunătățirea sustenabilității în mediul fizic, social și digital al școlii	• Împreună cu colegii și conducerea școlii, întrebați despre modul în care diferitele medii de învățare (fizice, digitale, sociale) (consultați secțiunea 3.5 pentru medii de învățare) susțin sustenabilitatea în școală și în clasă • Identificați bunele practici existente în alte săli de clasă sau în propria clasă (consultați documentul de bune practici despre cum să colectați și să organizați bunele practici) • Utilizați Ghidul de sustenabilitate a școlilor WWF pentru a crea un plan de acțiune pentru a îmbunătăți amprenta de mediu a școlii. Acordați atenție diferitelor aspecte ale sustenabilității în școală, de exemplu, consumul de alimente și apă, generarea și reciclarea deșeurilor, biodiversitatea, energia, călătoriile, hârtia și tipărirea.	Ghidul de sustenabilitate a școlilor WWF. Raportul InclusiveFuture privind bunele practici în domeniul educației durabile și incluzive
2 c. Colaborarea în interiorul și dincolo de granițele școlii pentru planificare holistică	• Luați în considerare diferitele cooperări intersectoriale necesare pentru realizarea planurilor, de exemplu: ○ Departamentul de urbanism ○ Sectorul energetic ○ Sectorul social (ONG-uri, organizații ale societății civile) ○ Sectorul tehnologic • Formalizarea parteneriatelor prin puncte de contact, roluri convenite, calendar și un memorandum de înțelegere / acord ușor pentru a susține colaborarea.	Consultați raportul de bune practici și consultați următoarele practici: 1. <i>Grădinari tineri și bătrâni</i> – Grecia 2. <i>O viață bună într-un cartier durabil</i> - Spania 3. <i>Programul Eco-Școli</i> – Portugalia / România 4. <i>Escoles Verdes</i> – Spania
3. Încorporarea incluziunii și a sustenabilității în lecții		
3 a. Luarea în considerare a complexității în timpul planificării lecțiilor	• Gândiți dincolo de granițele materiilor și curriculumul prescris • Identificați interconectarea între concepte și conexiunile lor cu viața de zi cu zi a elevilor • Gândiți-vă la modul în care provocările de mediu și cele sociale de zi cu zi sunt interconectate și pot fi încadrate ca probleme de sustenabilitate • Creați un șablon de "hartă a sistemelor" de o pagină pentru ca elevii să conecteze cauzele, părțile interesate și buclele de feedback	Consultați raportul de bune practici și consultați următoarele practici: 1. <i>Prelucrarea și reciclarea deșeurilor în școlile finlandeze</i> – Finlanda 2. <i>Brigada #MARVIVO</i> – Portugalia

		3. <i>Lumea pe care ne-o dorim</i> – Spania 4. <i>Următoarea oprire ODD 2030: o cale foarte reală</i> – Spania
3 b. Pregătirea terenului pentru cercetare și reflecție critică	• Planificați modul în care îi veți încuraja pe elevi să reflecteze critic asupra informațiilor și cunoștințelor prezentate în clasă • Încurajați elevii să vadă diferite probleme ca probleme de sustenabilitate • Exersați cu elevii pentru a diferenția practicile de sustenabilitate dovedite și eficiente de "greenwashing" (afirmații de sustenabilitate fără dovezi solide)	Vezi instrumentul multifuncțional MAPPA pentru profesori
3 c. Integrarea practicilor de incluziune și sustenabilitate în activitățile de zi cu zi	• Normalizarea rutinelor durabile în clasă, inclusiv ○ Utilizarea materialelor durabile ○ Consum responsabil de energie și apă ○ Reducerea consumului, îngrijirea lucrurilor și practicarea reciclării • Dezvoltați norme de clasă incluzive cu elevii, ca în următoarele exemple: ○ Tratatment egal și respectuos al colegilor ○ A nu face presupuneri despre identitățile rasiale, de gen, regionale, sexuale, economice sau sociale ale altora ○ Recunoașterea factorilor de vulnerabilitate și încurajarea vocii celor aflați în poziții vulnerabile ○ Înțelegerea, respectarea și sprijinirea diferitelor nevoi ale colegilor care decurg din trecutul, identitatea, capacitatea sau orice alți factori ○ Creați 3-5 norme ecologice de clasă cu elevii și monitorizați-le săptămânal cu o listă simplă de verificare	Consultați raportul de bune practici și consultați următoarele practici: 1. <i>Provocarea găleții de compost</i> – Ungaria 2. <i>Semănatul semințelor într-un mediu eco-durabil</i> – Spania (Insulele Baleare) 3. <i>Diferit împreună</i> – Bulgaria
3 d. Promovarea agenției și a vocii studenților	• Structurarea dialogului, a deciziei în comun și a învățării reciproce • Ridicați vocile reduse la tăcere în mod tradițional • Construiți apartenența și agenția • Oferiți o alegere pentru mediul de exprimare (oral, scris, desenat, digital etc.) și schimbați rolurile de facilitare pentru a ridica vocile tradițional mai liniștite	<i>PAL-TIN: Consiliile de Participare a Tinerilor pentru Comunități Durabile și Incluzive</i> – România <i>Diferit împreună</i> – Bulgaria <i>Următoarea oprire ODD 2030: o cale foarte reală</i> – Spania

4. Evaluarea competențelor de sustenabilitate și incluziune

4 a. Combinarea diferitelor strategii de evaluare	• Utilizați strategii formative, precum și sumative care evaluează diferite abilități, cum ar fi exprimarea verbală, scrierea, crearea etc. (Vezi secțiunea 9.1 despre strategiile de evaluare.) • Colectați o varietate de dovezi (observații, conversații, produse).	A se vedea secțiunea 8.1 privind strategiile de evaluare
4 b. Integrarea competențelor de sustenabilitate și incluziune în evaluările periodice	• Integrarea GreenComp și a indicatorilor de incluziune în criteriile de evaluare continuă, precum și în rubricile (a se vedea secțiunea 9.2 pentru a vedea rubrici și instrumente) • Încorporarea competențelor de sustenabilitate și incluziune în portofoliile studenților (a se vedea secțiunea 9.1 pentru evaluările portofoliului)	Sondaj de autoevaluare a elevilor
4 c. Urmărirea progreselor și a nevoilor	• Oferiți feedback în timp util, dialogic, bazat pe putere; • Încurajați elevii să se autoevalueze folosind diferite modalități de accesibilitate • Revizuirea dovezilor pentru a ajusta strategiile de predare și grupare și sprijinul necesar • Documentați pașii următori cu cursanții și familiile	Portofolii care documentează acțiunea, reflecția și progresul în timp. Orientări privind modul de utilizare a portofoliilor (secțiunea 9.2).

5. Investiții în învățarea profesională pentru dezvoltarea competențelor de sustenabilitate și incluziune la toți cursanții

5 a. Reflectarea asupra propriilor puncte forte și nevoi	• Utilizați auto-auditul în funcție de model pentru a stabili obiective de creștere • Notați sprijinul de care aveți nevoie în munca dumneavoastră pentru a vă face predarea mai durabilă și mai incluzivă • Planificați întâlniri ale comunității de învățare profesională (de exemplu, o dată pe lună) și observații de la egal la egal (de exemplu, o dată pe lună sau orice frecvență care se potrivește programului dvs.)	Sondaj de autorefecție în rândul profesorilor (Anexa 2)
5 b. Consolidarea capacităților de utilizare a instrumentelor și	• Selectați unelte accesibile, cu bariere reduse • Utilizați resurse și date deschise pentru a sprijini cercetarea și incluziunea	Consultați raportul de bune practici și consultați următoarele practici: 1. <i>GreenMaker</i> – Ungaria

resurselor digitale	Să se ocupe de echitatea digitală (disponibilitatea dispozitivelor pentru toți, conectivitate, formate accesibile și să ia în considerare căi alternative, dacă este necesar)	2. <i>Laboratorul profesorilor eSustainability</i> – Spania
5 c. Îmbunătățirea competențelor de cercetare	- Citiți și aplicați practici bazate pe cercetare; - colectarea și interpretarea datelor din clasă în mod etic pentru a informa practica	<u>Instruire bazată pe cercetarea în clasă: Strategia de dezvoltare profesională durabilă a profesorilor</u>
5 d. Participarea la schimburi între școli	Găsiți oportunități de a observa și de a lucra în diferite medii școlare și de clasă (inclusiv schimburi internaționale) pentru a extinde perspectivele de sustenabilitate dincolo de propria școală	<i>Programul Internațional Eco-Școli</i> – Global (implementat în Portugalia, România, Spania etc.)

Tabelul 8: Procese, practici și resurse de predare pentru integrarea competențelor de sustenabilitate și incluziune

8.4 Aplicarea modelului pedagogic InclusiveFuture

Această secțiune oferă o colecție de activități inspirate de cele mai bune practici colectate de consorțiul proiectului. Activitățile servesc drept exemple ale modului în care modelul poate fi aplicat în practică. Fiecare activitate este corelată cu competențele relevante GreenComp și competențele pedagogice necesare, precum și abordările pedagogice evidențiate în model.

1. Întruchiparea valorilor de sustenabilitate și incluziune	
Rezultatele dorite ale învățării pentru elevi/cursanți	Activități școlare sau de clasă (Consultați secțiunea 8.4.1 pentru activități complete.)
Valorile sustenabilității și incluziunii: elevii înțeleg de ce sustenabilitatea și incluziunea contează pentru oameni și planetă. Ei reflectă asupra propriilor valori și acțiuni pentru a construi o lume mai echitabilă și mai durabilă.	Activitatea 3 (clasele 1-3) Activitatea 4 (clasele 1-3)
Sprijiniți corectitudinea și echitatea: elevii identifică nedreptatea în școala sau comunitatea lor. Ei arată empatie pentru ceilalți și lucrează pentru a crea șanse egale pentru toată lumea, indiferent de mediu.	Activitatea 8 (clasele 6-8)
Promovarea naturii și a interdependenței: elevii văd valoarea naturii și modul în care oamenii depind de ea. Ei au grijă de mediu, ajută la protejarea ecosistemelor și apreciază viața diversă.	Activitatea 1 (clasele 4-6) Activitatea 2 (clasele 1-3)

2. Îmbrățișarea complexității	
Rezultatele dorite ale învățării pentru elevi	Activități școlare sau de clasă (Consultați secțiunea 7.4 pentru activități complete.)
Gândirea sistemică: elevii pot identifica și descrie interconexiunile dintre diferite elemente dintr-un sistem (de exemplu, modul în care managementul local al deșeurilor se conectează la	Activitatea 6 (clasele 6-8) Activitatea 9 (clasele 6-8) Activitatea 13 (clasele 9-12)

schimbările climatice globale) și pot recunoaște că acțiunile dintr-o parte a unui sistem pot avea efecte de undă asupra altora.	
Gândire critică: elevii pot evalua informații din diverse surse, pot pune la îndoială ipoteze și pot identifica prejudecăți (de exemplu, distincția între afirmații credibile de mediu și "greenwashing"). Ei pot formula argumente bine argumentate bazate pe dovezi.	Activitatea 6 (clasele 6-8) Activitatea 8 (clasele 6-8) Activitatea 11 (clasele 9-11)
Încadrarea problemelor: elevii pot explora și defini probleme complexe de sustenabilitate din mai multe perspective, recunoscând că problemele au adesea cauze diverse și nu o soluție unică și simplă. Ei pot articula diferite puncte de vedere asupra unei probleme și pot identifica părțile interesate cheie	Activitatea 9 (clasele 6-8) Activitatea 13 (clasele 9-12) Activitatea 15 (clasele 9-12)

3. Imaginarea unui viitor durabil și incluziv	
Rezultatele dorite ale învățării pentru elevi	Activități școlare sau de clasă (Consultați secțiunea 7.4 pentru activități complete.)
Promovarea alfabetizării și adaptabilității viitorului: Profesorii echipează elevii cu abilitățile necesare pentru a anticipa schimbarea, pentru a imagina un viitor durabil divers și pentru a se adapta creativ la incertitudine și provocări emergente, promovând reziliența și implicarea proactivă.	Activitatea 7 (clasele 6-8) Activitatea 12 (clasele 9-12)
Încurajarea gândirii exploratorii și inovatoare: Profesorii promovează o cultură a clasei care prețuiește curiozitatea, creativitatea și abordările care depășesc granițele subiectelor pentru a genera soluții noi pentru provocările de sustenabilitate și incluziune, încurajând experimentarea și încadrarea problemelor.	Activitatea 7 (clasele 6-8) Activitatea 12 (clasele 9-12)

4. Acționând pentru sustenabilitate și incluziune

Rezultatele dorite ale învățării pentru elevi	Activități școlare sau de clasă (Consultați secțiunea 7.4 pentru activități complete.)
Susținerea practicilor durabile și incluzive: elevii participă activ la discuții și inițiative care promovează sustenabilitatea și incluziunea în cadrul școlii și al comunității mai largi, înțelegând cum să-și exprime perspectivele și să influențeze schimbările pozitive.	Activitatea 8 (clasele 6-8) Activitatea 11 (clasele 9-11)
Colaborarea pentru impact colectiv: elevii se angajează în proiecte și activități de colaborare, demonstrând muncă în echipă, empatie și respect pentru diverse puncte de vedere atunci când lucrează pentru obiective comune de sustenabilitate și incluziune.	Activitatea 6 (clasele 6-8) Activitatea 9 (clasele 6-8) Activitatea 10 (clasele 6-8)
Acțiuni individuale și colective: elevii identifică și implementează acțiuni personale și colective care contribuie la o lume mai durabilă și mai incluzivă, demonstrând un sentiment de agenție și responsabilitate pentru alegerile lor și impactul lor asupra celorlalți și a mediului înconjurător	Activitatea 11 (clasele 9-11) Activitatea 13 (clasele 9-12) Activitatea 15 (clasele 9-12)

8.5 Activități pentru școlile primare și gimnaziale

Poate părea copleșitor pentru un profesor să implementeze noi metode pedagogice în practica de zi cu zi. În acest capitol prezentăm diverse activități care utilizează abordări pedagogice menționate anterior pentru diferite grupe de vârstă. Fiecare activitate vine cu o explicație a structurii, obiectivelor și pregătirii necesare (materiale necesare etc.) pentru a face aceste activități cât mai ușor de utilizat posibil, fără a adăuga prea multă muncă suplimentară pentru profesori.

Activități pentru școlile primare

Activitatea 1 (clasele 1-3) Supereroii/Eroinele naturii

Competența/competențele Greencomp

Prețuirea sustenabilității
Promovarea naturii

Abordare pedagogică

Învățare bazată pe joc
Învățare experiențială

Scopul / Rezultatul învățării dorite:

Elevii identifică și apreciază modalități simple prin care pot ajuta natura și înțeleg rolul lor de "supereroi ai naturii".

Cum se pregătește:

Numărul orelor: 1

Element motivațional: "Cine vrea să fie un erou/eroină pentru natură?" Elevii își pot da seama prin joc că acțiunile lor, oricât de mici, pot avea un impact extraordinar în jurul lor.

Norme de clasă / Să fim de acord cu:

- Ascultați ideile prietenilor noștri.
- Fii bun cu toată lumea și cu mediul.

Sfaturi de incluziune: Dacă unii elevi se simt timizi, lăsați-i să participe la grupuri mici de sprijin sau să se exprime prin desene.

Material util:

- Imagini cu animale și plante
- Materiale de artizanat (hârtie, creioane colorate, lipici, materiale reciclate)
- Opțional: pelerine sau măști "Nature's Superhero" pentru joacă imaginativă
- Pian sau alt instrument dacă profesorul este o persoană talentată din punct de vedere muzical

Întrebări călăuzitoare pentru lecție:

- "Ce faci care ajută/salvează natura?"
- "Ce animale sau plante îți plac și cum le putem ajuta?"
- "Ce te face să te simți ca un supererou al naturii?"

"Cine vrea să fie un super-erou/eroină al naturii?" – Începeți cu o povestire scurtă, o experiență personală sau un cântec despre a ajuta natura. De exemplu, puteți cânta următorul cântec pe melodia "Dacă ești fericit și știi asta..."

Dacă vedeți puțin gunoi, ridicați-l - *ridicați-l!*
Dacă vedeți puțin gunoi, ridicați-l - *ridicați-l!*
Puneți-l în cel mai apropiat coș, păstrați parcul nostru curat și tuns,
dacă vedeți puțin gunoi, ridicați-l - *ridicați-l!*

Dacă robinetul de apă funcționează, opriți-l - *opriți-l!*
Dacă robinetul de apă funcționează, opriți-l - *opriți-l!*
Păstrați apa în fiecare zi; nu lăsați nicio picurare să dispară.
Dacă robinetul de apă funcționează, opriți-l - *opriți-l!*

Dacă luminile dormitorului sunt aprinse, stingeți-le - *opriți-le!*
Dacă luminile dormitorului sunt aprinse, stingeți-le - *opriți-le!*
Folosiți soarele; acesta este prietenul nostru, energie pe care nu o vom cheltui niciodată, dacă luminile sunt aprinse, stingeți-le - *opriți-le!*

Când plantați o sămânță în creștere, mângâiați pământul - *mângâiați pământul!*

Când plantați o sămânță în creștere, mângâiați pământul - *mângâiați pământul!*

Dați-i apă, dați-i grijă; copacii ne curăță aerul minunat. Când plantați o sămânță, atunci mângâiați pământul - *mângâiați pământul!*

Profesorii sunt încurajați să aleagă sau să inventeze o melodie în limba locală sau inspirată de contextul local

Sarcini / teme ale elevilor:

1. Desenați sau creați un costum "Supereroină sau supererou al naturii" și explicați cum îi ajută să protejeze natura.
2. Faceți brainstorming și desenați acțiuni simple care ajută natura (de exemplu, udarea plantelor, reciclarea, stingerea luminilor).
3. Împărtășește-le ideile și acțiunile de "supererou/ine" în timp de cerc.

Evaluare / Discuție de încheiere:

- În clasă, numiți diferite moduri în care putem fi supereroi ai naturii.
- Elevii completează o propoziție: "Sunt un supererou al naturii pentru că..."
- Profesorul observă înțelegerea de către elevi a acțiunilor de bază de mediu.

Activitatea 2 (clasele 1-3)

Sunetele și priveliștile naturii

Competența/competențele Greencomp

Prețuirea sustenabilității
Promovarea naturii

Abordare pedagogică

Explorare senzorială
Învățare bazată pe cercetare

Scopul / Rezultatul învățării dorite:

Elevii își folosesc simțurile pentru a observa și aprecia elementele naturii, promovând un sentiment de conexiune și uimire.

Cum se pregătește:

Opțional: înregistrare despre sunetele naturii (locale)

Numărul orelor: 1 sau mai multe

Element motivațional: "Ce putem auzi și vedea când suntem afară?" – Elevii pot găsi noi aspirații din natură găsim lucruri noi și diverse din ea

Norme de clasă / Să fim de acord cu:

- Folosește-ne urechile ascultătoare și ochii care privesc în natură.
- Fii blând și respectuos față de lucrurile vii.

Sfaturi de includere:

Unii elevi pot simți disconfort pentru că se află într-un mediu nou (pădure, plajă etc.) sau pot suferi de alergii. Luați în considerare acestea dacă intenționați să ieșiți afară din sala de clasă tradițională. Oferiți alternative (de exemplu, sunete înregistrate sau plante de interior) pentru elevii cu probleme de mobilitate sau alergii.

Material util:

- Caiete și creioane pentru observații de desen/notare
- Opțional: dispozitiv de înregistrare a sunetului sau telefon (pentru înregistrarea sunetelor naturii)
- Opțional: Lupe (pentru investigarea insectelor etc.)

Întrebări directoare:

- "Ce sunete auzi în natură?"
- "Ce culori și forme vezi la plante și animale?"
- "Cum te face natura să te simți când îți folosești simțurile?"

Sarcini / teme ale elevilor:

1. Mergeți într-o "vânătoare de comori în natură" pentru a găsi culori, texturi sau sunete specifice.
2. Desenați sau scrieți despre ceva ce au observat folosind simțurile lor (de exemplu, "Am văzut scoarță de copac aspră" sau "Am auzit păsări cântând").
3. Împărtășiți imaginea sau sunetul preferat din natură cu un partener sau un grup mic.

Evaluare / Discuție de încheiere:

- Discuție în clasă: "Ce lucruri noi am descoperit astăzi despre natură?"
- Elevii împărtășesc un lucru pe care l-au găsit interesant folosind simțurile lor.
- Profesorul observă implicarea elevilor în explorarea senzorială și capacitatea lor de a descrie observațiile. Încurajați elevii să exprime cum se simt diferite sunete naturale.

Activitatea 3 (clasele 4-5) Explorarea relației cu natura

Competența/competențele Greencomp
Prețuirea sustenabilității
Promovarea naturii

Abordare pedagogică
Pedagogie critică
Învățare incluzivă

Cum se pregătește: Imprimați o hartă (a lumii) pentru marcaje. Pregătiți întrebări de îndrumare în avans pentru a ajuta cursanții să conecteze poveștile de familie la obiceiurile durabile.

Numărul orelor: 2

Rezultatele învățării dorite: Elevii reflectează asupra relațiilor lor personale și familiale cu natura și sustenabilitatea pentru a înțelege și aprecia diverse perspective și practici culturale legate de mediu.

Element motivațional: "Unde sunt rădăcinile tale?" – Elevii marchează pe o hartă a lumii de unde provin familia sau strămoșii lor. Acest lucru creează o imagine a diversității clasei și dă tonul incluziunii și diversității.

Reguli de clasă:

- tratați pe toată lumea în mod egal și respectuos
- Nu judecați și nu batjocoriți cultura sau tradițiile prietenilor sau colegilor de clasă
- să nu facă presupuneri despre sexul, sexualitatea, naționalitatea, religia, limba etc.

Sfaturi de includere:

S-ar putea să existe copii care nu sunt încrezători în a vorbi despre rădăcinile lor familiale. Încearcă tot posibilul să-i faci să se simtă în siguranță și nu-i forta prea mult.

Materiale utile:

- Hârtie de desen și creioane colorate (arbore genealogic de desen)
- Harta lumii tipărită sau harta clasei Opțional: aparat de înregistrare audio sau telefon (pentru ca elevii să înregistreze interviuri scurte cu familia)

Întrebări de ghidare pentru lecții:

- "Ce face familia ta care ajută sau dăunează naturii?"
- "Există povești, obiceiuri sau tradiții în familia sau cultura ta legate de mediu?" "Natura a jucat vreodată un rol în poveștile sau amintirile familiei tale?"
- "Poți desena un arbore genealogic?" Explicați cum funcționează arborele genealogic și cum puteți desena unul al vostru. Cum s-au schimbat obiceiurile familiilor în timp în ceea ce privește mediul?

Sarcini / teme ale elevilor:

1. Intervievați un membru al familiei (sau amintiți-vă povești) despre practicile de mediu de acasă sau cultură.
2. Creați o scurtă "poveste ecologică" (desen + poveste de 3-5 propoziții) care să reprezinte ceva ce prețuiesc în natură sau sustenabilitate. Împărtășiți poveștile în grupuri mici, observând asemănări și diferențe.
3. Dacă elevii nu știu unde se află rădăcinile familiei lor, să-și dea seama poate face parte din teme, iar punerea marcajelor pe hartă poate fi făcută ca parte a celei de-a doua lecții

Evaluare / Discuție de încheiere:

- Reflectați în clasă: "Ce am învățat din poveștile celui alt?"
- Elevii completează o propoziție: "Pentru mine, natura înseamnă..." sau "Prețuiesc natura pentru că..."
- Profesorul observă înțelegerea modului în care elevii înțeleg relația lor și a celorlalți cu natura.

Activitatea 4 (clasele 4-6)

Povestea mediului nostru local

Competența/competențele Greencomp

Înțelegerea sustenabilității
Promovarea naturii

Abordare pedagogică

Învățare bazată pe comunitate
Învățare bazată pe proiecte

Scopul / Rezultatul învățării dorite:

Elevii investighează problemele sau inițiativele locale de mediu și creează o prezentare pentru a crește gradul de conștientizare și a propune soluții.

Cum să vă pregătiți: Câteva exemple pentru a arăta posibile probleme de mediu (cum ar fi un articol de știri) din știrile locale și/sau știrile globale

Numărul orelor: 3-5 (introducere, lucru la proiect, prezentare)

Element motivațional: "Ce se întâmplă cu natura chiar aici, în cartierul nostru?" – Discutați despre știrile locale actuale de mediu sau o problemă locală vizibilă (de exemplu, gunoi, o grădină comunitară) și elevul poate găsi o nouă motivație pentru a respecta mediul local. Încurajați elevii să conecteze problemele locale (de exemplu, deșeuri, zone verzi) cu teme de mediu globale.

Norme de clasă / Să fim de acord cu:

- Lucrați împreună ca o echipă.
- Respectați opinii și idei diferite.
- Fii creativ și atent în prezentările noastre.

Sfaturi de includere:

Aceasta poate fi o sarcină dificilă pentru cei care nu sunt obișnuiți să urmărească știrile sau să se gândească la mediul înconjurător. Este recomandat să oferiți exemple pentru o mai bună înțelegere înainte de a trece la acțiune. De asemenea, munca în echipă poate necesita un start din partea profesorului! Asociați elevi cu diferite niveluri de calificare pentru a sprijini colaborarea.

Material util:

- Acces la resursele bibliotecii sau la internet pentru cercetare
- Tablouri, markere, rechizite de artă pentru prezentări
- Opțional: cameră sau telefon pentru fotografierea mediului local

Întrebări directoare:

- "Care sunt unele preocupări de mediu sau inițiative pozitive în zona noastră locală?"
- "Cum afectează aceste probleme comunitatea și natura noastră?"
- "Ce putem face pentru a ajuta la îmbunătățirea sau susținerea mediului nostru local?"

Sarcini / teme ale elevilor:

1. În grupuri mici, cercetați un subiect local de mediu (de exemplu, programul local de reciclare, eforturile de curățare a parcului, conservarea apei).
2. Creați o scurtă prezentare (poster, scenetă sau prezentare digitală) pentru a împărtăși ceea ce au învățat și pentru a sugera soluții sau modalități de a se implica.
3. Prezentați clasei "Povestea mediului local".

Evaluare / Discuție de încheiere:

- Discuție în clasă: "Ce am învățat despre mediul nostru local și ce putem face pentru a face diferența?"
- Elevii completează o propoziție: "Un lucru pe care îl pot face pentru a-mi ajuta mediul local este..."
- Profesorul observă abilitățile de cercetare ale elevilor, munca colaborativă și capacitatea de a comunica probleme și soluții de mediu. Rugați cursanții să identifice o acțiune pe care o pot întreprinde acasă pentru a-și sprijini mediul local.

Activitatea 5 (clasele 4-6) Provocarea de design a naturii

Competența/competențele Greencomp

Înțelegerea sustenabilității
Promovarea naturii

Abordare pedagogică

Gândire de proiectare
Învățare bazată pe cercetare

Scopul / Rezultatul învățării dorite:

Elevii explorează modul în care natura inspiră modele durabile și aplică această înțelegere pentru a-și crea propriile soluții inspirate de natură la problemele de mediu.

Cum să te pregătești: Găsiți câteva exemple pentru a arăta cum natura gestionează lucrurile care ar fi putut inspira oamenii (barajul castorului ca casă izolată, strigătul liliacului ca sonar etc.)

Numărul orelor: 2 sau mai multe

Element motivațional: "Cum rezolvă natura problemele?" "Ce pot învăța oamenii din rezolvarea problemelor naturii? – Arătați exemple de biomimetism (de exemplu, velcro inspirat de bavuri, tren glonț inspirat de ciocul pescărușului albastru) și elevii pot găsi o nouă motivație pentru a respecta și cerceta modalitățile naturii de rezolvare a problemelor.

Norme de clasă / Să fim de acord cu:

- Fii curios și inovator.
- Învăță din înțelepciunea naturii.
- Oferiți feedback constructiv.

Sfaturi de includere:

A fi inovator sau a găsi "problemele naturii" poate fi dificil pentru unii, așa că oferiți sfaturi și ajutamați dând întrebări în consecință.

De asemenea, toată lumea nu se simte încrezătoare în măiestria lor, așa că planificați câteva modalități alternative de prezentare, dacă este necesar. Oferiți atât opțiuni creative, cât și analitice (de exemplu, desen vs. prezentare scurtă) pentru a asigura incluziunea.

Material util:

- Cărți sau site-uri web despre biomimetism (design inspirat de natură)
- Materiale reciclate (carton, sticle de plastic, resturi de țesătură)
- Rechizite de artă (bandă, lipici, foarfece)

Întrebări directe:

- "Ce probleme rezolvă natura eficient?"
- "Cum putem învăța din proiectele naturii pentru a crea soluții durabile?"
- "Ce obiect sau problemă de zi cu zi ar putea fi îmbunătățită învățând de la natură?"
- "Care este animalul tău preferat? De ce? Are acest animal ceva care seamănă cu o unealtă pe care o ai acasă?"

Sarcini / teme ale elevilor:

1. Cercetați un exemplu de biomimetism sau identificați un design natural care rezolvă o problemă.
2. Alegeți o problemă simplă de mediu (de exemplu, gunoi, deșeuri sau consum de energie).
3. Proiectați și/sau creați un prototip folosind materiale reciclate inspirate din natură pentru a aborda problema aleasă.
4. Prezentați clasei "Soluția de proiectare a naturii", explicând inspirația și modul în care funcționează.

Evaluare / Discuție de încheiere:

- Discuție în clasă: "Ce modele uimitoare am văzut din natură și cum ne pot ajuta?"
- Elevii reflectează asupra procesului de proiectare și a ceea ce au învățat de la natură.
- Profesorul observă înțelegerea elevilor despre biomimetism, creativitatea în design și conexiunea cu soluții durabile.

Încurajarea legăturilor cu subiecte de știință și tehnologie pentru a consolida învățarea interdisciplinară.

Activități pentru ciclul gimnazial

Activitatea 6 (clasele 6-8) Investigația amprentei comunitare

Competența/competențele GreenComp

Gândire sistemică
Gândire critică
Inițiativă individuală

Abordare pedagogică

Învățare bazată pe cercetare
Învățare bazată pe proiecte,
Învățare colaborativă

Scopul / Rezultatul învățării dorite

Elevii analizează alegerile de zi cu zi din școală și comunitate (deșeuri, energie, alimente) pentru a înțelege interconexiunile și a propune îmbunătățiri practice.

Cum să vă pregătiți: Găsiți un videoclip educațional despre amprenta asupra mediului. Aflați dacă școala dumneavoastră are date despre consumul de apă/energie etc.

Numărul orelor: 2 (lucru în grup, prezentare)

Element motivațional: "Pune întrebarea: "Cât de mare este amprenta școlii noastre?" Arătați un scurt videoclip cu impactul vieții de zi cu zi asupra mediului pentru a le arăta elevilor că o unitate la fel de mică ca o școală (în comparație cu scara globală) poate avea un impact mare asupra naturii."

Norme de clasă / Să fim de acord cu

- Respectați diferite puncte de vedere.
 - Sprijiniți-vă reciproc în investigațiile de grup.
- Folosiți dovezi pentru a susține afirmațiile.

Sfaturi de includere:

Lucrul în grup nu vine natural pentru toată lumea, așa că profesorii ar putea fi nevoiți să dea un impuls pentru ca lucrurile să funcționeze fără probleme. Atribuiți roluri specifice (de exemplu, colector de date, raportor) pentru a vă asigura că toată lumea participă.

Material util

- Fișă de audit a energiei/deșeurilor
- Postere sau instrumente digitale pentru prezentare
- Opțional: Calculatoare sau instrument de amprentă online

Întrebări călăuzitoare

- Unde folosește școala noastră cele mai multe resurse (energie, apă, alimente)?
- Ce modele observăm?
- Ce acțiuni mici ar putea face cea mai mare diferență?

Sarcini pentru studenți

- Colectați date despre deșeurile școlare, apă sau energie.
- Cartografiați fluxurile de resurse (intrări și ieșiri).
- Sugerați 2-3 modificări fezabile.

Grupurile de discuții de evaluare / închidere

prezintă constatările. Votază 1-2 acțiuni pe care le consideră a fi cele mai fezabile. Profesorul observă calitatea utilizării dovezilor și a colaborării.

Activitatea 7 (clasele 6-8) Provocarea de proiectare a școlilor viitorului

Competența/competențele GreenComp

Alfabetizarea viitorului
Gândire exploratorie
Adaptabilitate

Abordare pedagogică

Pedagogie transformativă
Gândire de proiectare
Învățare bazată pe fenomene

Scopul / Rezultatul învățării dorite

Elevii își imaginează și proiectează școli durabile ale viitorului, integrând dimensiuni creative, sociale și de mediu

Cum se pregătește:

Numărul orelor: 2 (lucru în grup, prezentare)

Element motivațional: *"Dacă ar fi să proiectezi o școală pentru 2050, cum ar arăta?"* Împărtășiți modele futuriste inspirate de școli ecologice. O abordare mai ușoară a sustenabilității și a viitorului îi poate inspira pe studenți să privească pozitiv spre viitor.

Norme de clasă / Să fim de acord cu

- Visează mare; nicio idee nu este prea sălbatică.
 - Construiți pe ideile celuiilalt.
- Fii deschis la schimbare și feedback

Sfaturi de includere:

Lucrul în grup nu vine natural pentru toată lumea, așa că profesorul ar putea fi nevoit să dea un impuls pentru ca lucrurile să funcționeze fără probleme. Teama de scenă poate fi, de asemenea, un obstacol pentru unii studenți, așa că este recomandat să faceți o prezentare informală și ușor de abordat. Încurajați elevii să ia în considerare accesibilitatea și incluziunea în designul viitorului lor școlar.

Material util

- Instrumente de desen/modelare 3D
- Materiale artizanale reciclate
- Hârtie grafică pentru plăci de design

Întrebări călăuzitoare

- Cum vor arăta energia, mâncarea și învățarea în 2050?
- Cum echilibrăm tehnologia cu natura?
- Cu ce provocări s-ar putea confrunta școlile viitoare?

Sarcini pentru studenți

- Brainstorming viziuni pentru o școală viitoare.
- Construiți sau desenați plăci sau modele de proiectare.
- Prezențați prototipuri cu raționament.

Evaluare / Discuție de închidere Feedback-ul colegilor: Ce este inspirațional? Ce este fezabil? Reflecție asupra modului în care viziunea viitorului ne ajută să acționăm astăzi. "Cum vă schimbă proiectarea școlilor viitoare înțelegerea responsabilităților de mediu de astăzi?" Elevii comentează despre planurile altora. Profesorul observă nivelul de implicare și autenticitate a ideilor.

Activitatea 8 (clasele 6-8)

Dezbateri privind corectitudinea: cine deține resursele pământului

Competența/competențele GreenComp

Sprijinirea corectitudinii
Agenție politică
Gândire critică

Abordare pedagogică

Pedagogie colaborativă
Pedagogie pozitivă
Învățare bazată pe dezbateri

Scopul / Rezultatul învățării dorite

Elevii reflectează asupra echității în accesul la resurse, a dreptății pentru generațiile viitoare și a rolului lor în a cere corectitudine.

Cum să te pregătești:

Găsiți studii de caz și știri care iau în considerare resursele naturii și distribuția lor în rândul populației umane (la nivel global). Faceți cărți de dezbateri (guvern, proprietar de fabrică, fermier local etc.) și scenarii în care profesorul lucrează ca gazdă a dezbaterilor (de exemplu "The Steel Makers Corporation vrea să construiască o nouă fabrică aproape de lacul orașului").

Numărul orelor: 2 (parte informativă și practică și dezbateri)

Element motivațional: "Este corect ca unele țări să folosească mai multe resurse ale Pământului decât altele?" Folosiți imagini pentru a stimula reflecția critică.

Norme de clasă / Să fim de acord cu

- Ascultați activ și respectuos; Nu întrerupeți.
- Criticați ideile, nu oamenii.
- Folosiți fapte și empatie.

Sfaturi de incluziune

Este firesc ca în grupuri unii să fie mai încrezători decât alții în a vorbi (formal), așa că încercați să observați și să încurajați că toată lumea își poate exprima opinia în timpul dezbaterii, chiar dacă elevii timizi preferă să tacă în timpul dezbaterii. Oferiți cărți de argumentare pre-scrise pentru elevii care se luptă cu vorbirea spontană.

Material util

- Studii de caz (drepturile la apă, refugiații climatici, utilizarea terenurilor)
- Cărți de dezbateri cu roluri (guvern, comunitate, ONG, tineret)

Întrebări călăuzitoare

- Ce înseamnă corectitudine în sustenabilitate?
- Ale cui voci ar trebui să fie auzite în luarea deciziilor?
- Ce responsabilități avem ca cetățeni?
- Care sunt interesele grupului/individului pe care îl prezentați în dezbateri? De ce?
- Care sunt interesele celorlalte grupuri în dezbateri? Există vreo cale de compromis între interesele lor și ale noastre?

Sarcini/teme pentru studenți

- Pregătiți argumente pentru/împotriva scenariilor de partajare a resurselor.
- Participați la o dezbateri structurată.
- Scrieți o reflecție asupra poziției lor și a ceea ce au învățat (după dezbateri).

Evaluare / Discuție de închidere

Întrebați dacă cineva gândește diferit în comparație cu modul în care gândea la începutul activității. Puneți întrebări despre dezbateri ca conversație și dezbateri ca subiect: ce au învățat elevii despre argumentare, care au fost modalități puternice/slabe de a-ți dovedi punctul de vedere și cât de mult a sunat dezbateri în comparație cu politica din viața reală.

Activitatea 9 (clasele 6-8)

Laborator de rezolvare a problemelor: Abordarea problemelor reale

Competența/competențele GreenComp

Încadrarea problemelor
Sisteme și gândire critică
Acțiune colectivă

Abordare pedagogică

Învățare bazată pe cercetare
Învățare bazată pe probleme
Învățare colaborativă

Scopul / Rezultatul învățării dorite

Elevii învață să încadreze provocări complexe de sustenabilitate (deșeuri de plastic, schimbări climatice, fast fashion) și să exploreze soluții cu mai mulți actori.

Cum să vă pregătiți: Pregătiți o listă scurtă de provocări de sustenabilitate relevante la nivel local din care elevii să aleagă.

Numărul orelor: 2 - 4

Element motivațional: *"De ce nu putem interzice plasticul mâine?"* Încurajați elevii să gândească dincolo de răspunsurile de suprafață și să arătați că eficientizarea problemelor este adesea imposibilă, încurajându-i pe elevi spre empatie, rezolvarea problemelor logice și gândirea inovatoare. Îndemnați elevii să identifice cine beneficiază și cine este împovărat de diferite soluții.

Norme de clasă / Să fim de acord cu

- Fiecare voce contează.
- Problemele complexe nu au răspunsuri simple.
- Fii creativ și colaborativ.

Sfaturi de incluziune

Lucrul în grup nu vine natural pentru toată lumea, așa că profesorii ar putea fi nevoiți să dea un impuls pentru ca lucrurile să funcționeze fără probleme. Teama de scenă poate fi, de asemenea, un obstacol pentru unii studenți, așa că este recomandat să faceți o prezentare informală și ușor de abordat. Oferiți idei de propoziții și un "meniu de roluri" (facilitator, cartograf, căutător de dovezi, prezentator) pentru a sprijini participarea.

Material util

- Articole de știri, videoclipuri despre provocările legate de sustenabilitate
- Note lipicioase și hârtie grafică pentru sisteme de cartografiere
- Opțional: Materiale pentru idei de proiectare

Întrebări călăuzitoare

- Cine este implicat în această problemă?
- Ce îl face dificil de rezolvat?
- Ce acțiuni pot fi întreprinse la nivel de școală/comunitate?
- Ce consecințe neintenționate ar putea apărea?

Sarcini pentru studenți

- Cartografiați problema și părțile interesate.
- Propunerea de soluții realiste la scară mică.
- Prezentați clasei "harta problemelor și soluțiilor".

Evaluare / Discuție de închidere

Reflecți: "Ce am învățat despre abordarea problemelor mari?" Profesorul observă capacitatea de a încadra, conecta sisteme și propune acțiuni.

Activitatea 10 (clasele 6-8) Proiectul Gardienii Naturii

Competența/competențele GreenComp

Promovarea naturii
Acțiune colectivă
Inițiativă individuală

Abordare pedagogică

Învățare prin servicii
Învățare experimentală
Abordarea laboratorului viu

Scopul / Rezultatul învățării dorite

Elevii restaurează, învață și/sau protejează în mod activ o zonă naturală locală în timp ce învață respectul și responsabilitatea pentru ecosisteme.

Cum să vă pregătiți: Găsiți un loc pentru a planta semințe, fie în interior, fie în exterior. Confirmați permisiunile pentru munca în aer liber, evaluarea riscurilor, siguranța sculelor și îndrumările locale privind biodiversitatea.

Numărul orelor: Proiect pe termen lung

Element motivațional: Duceți elevii afară: "*Ce ființe vii din jurul nostru au nevoie de îngrijire?*" Introduceți o problemă locală a biodiversității și ajutați elevii să realizeze că pot face parte din viața împreună cu natura fără a face schimbări dramatice în viața lor de zi cu zi.

Norme de clasă / Să fim de acord cu

- Grijă de ființele vii.
- Lăsați locuri mai bune decât le-am găsit.
- Opțional: lucrați împreună ca o echipă (acesta poate fi un proiect individual)

Sfaturi de incluziune

Această activitate necesită răbdare, deoarece a vedea lucrurile crescând necesită timp. Încercați să găsiți modalități de a motiva elevii nerăbdători pe parcurs și o altă perspectivă pentru cei care ar putea fi motivați să vadă imaginea de ansamblu și/sau cauzalitatea. Oferiți diverse roluri (înregistrator de date, fotograf, plantator, comunicator) pentru a se potrivi intereselor/abilităților.

Material util

- Instrumente de grădinărit/curățenie
- Semințe de plante native
- Jurnale de reflecție
- Fișe tehnice simple; Formulare de consimțământ pentru documentare

Întrebări călăuzitoare

- Cum influențează oamenii acest spațiu natural?
- Ce putem face pentru a ajuta?
- Cum ne face să ne simțim grija pentru natură?
- Ce ODD sprijină proiectul nostru (de exemplu, ODD 15 Viața pe uscat)?

Sarcini/teme pentru studenți

- Observați starea actuală a spațiului verde local.
- Planificarea și realizarea unei acțiuni de îmbunătățire (plantare, curățare, construirea habitatelor)
- Documentați procesul și rezultatele
- Încărcați o fotografie săptămânală + observația de 2 propoziții într-un portofoliu partajat

Evaluare / Discuție de închidere

Elevii împărtășesc jurnale/fotografii despre planta și proiectul lor de creștere. Clasa discută despre modul în care acțiunile lor planificate se conectează la obiective mai mari de sustenabilitate.

Activitatea 11 (clasele 9-12) Hackathon privind politica climatică

Competența/competențele GreenComp

Agenție politică
Acțiune colectivă
Gândire critică

Abordare pedagogică

Învățare bazată pe probleme
Pedagogia dezbaterii
Învățare colaborativă

Scopul / Rezultatul învățării dorite

Elevii explorează modul în care sunt elaborate politicile climatice, exersează competențe de advocacy (susținerea și promovarea unei cauze) și formulează propuneri pentru acțiuni echitabile și eficiente.

Cum să vă pregătiți:

Găsiți studii de caz, știri și/sau videoclipuri care iau în considerare elaborarea politicilor climatice. Faceți cărți de rol de dezbateri (guvern, proprietar de fabrică, activist pentru natură etc.) și scenarii în care profesorul lucrează ca gazdă a dezbaterilor (de exemplu, probleme despre construirea unei noi centrale eoliene)

Numărul orelor: 2-3 (parte informativă și practică și dezbateri). Lecție suplimentară pentru acest caz că elevii își aduc propriile probleme ipotetice pentru a dezbate

Element motivațional: "Imaginează-ți că ești la un summit global privind clima. Pentru ce soluții veți lupta? Pe cine vei reprezenta?" Elevii învață luarea deciziilor politice la prima mână, ceea ce sperăm că le oferă abilitățile și motivația necesare pentru a fi activi politic în viața lor viitoare. Atribuiți lentile rapide părților interesate (tineri, municipalități, întreprinderi mici, ONG-uri) pentru brainstorming inițial.

Norme de clasă / Să fim de acord cu

- Respectați diferite roluri și puncte de vedere.
- Argumentele bazate pe fapte și empatie.
- Toată lumea are dreptul să vorbească.
- Utilizați runde cronometrate și un tracker de vorbire pentru a vă asigura că toate vocile sunt auzite.

Sfaturi de incluziune

Este firesc ca în grupuri unii să fie mai încrezători decât alții în a vorbi (formal), așa că încercați să observați și să încurajați ca toată lumea să-și poată exprima opinia luând în considerare dezbateri, chiar dacă elevii timizi preferă să tacă în timpul dezbaterii

Material util

- Rezumatele politicii climatice (Pactul verde al UE, Acordul de la Paris)
- Cărți de rol (activiști de tineret, guvern, afaceri, ONG-uri)
- Tablă albă sau instrumente de colaborare digitală

Întrebări călăuzitoare

- Ale cui voci domină spațiile politice?
- Ce compromisuri există în politica climatică?
- Cum pot tinerii să influențeze deciziile?

Sarcini/teme pentru studenți

- Joacă o negociere politică în grupuri.
- Elaborarea de scurte documente de poziție și propuneri.
- Să prezinte "pachetul de acțiuni climatice" ca un rezumat al recomandărilor lor.

Evaluare / Discuție de încheiere

Informare despre corectitudine, agenție și compromisuri în elaborarea politicilor reale. Profesorul evaluează profunzimea raționamentului și colaborării.

Activitatea 12 (clasele 9-12)

Viziunea 2050: Atelier de alfabetizare a viitorului

Competența/competențele GreenComp

Alfabetizarea viitorului
Agenție, Acțiune colectivă
Gândirea exploratorie
Adaptabilitate

Abordare pedagogică

Pedagogie transformativă
Construirea scenariului
Învățare bazată pe fenomene

Scopul / Rezultatul învățării dorite

Elevii exersează imaginarea unor viitoruri alternative durabile și reflectează asupra rolului lor în modelarea lor.

Cum se pregătește:

Numărul orelor: 2-3 (lucru în grup, prezentare)

Element motivațional: "Avansăm rapid până în anul 2050. Cum arată orașul sau comunitatea ta?" Împărtășiți (sperăm) modele futuriste de eco-societate. O abordare mai ușoară a sustenabilității și a viitorului îi poate inspira pe studenți să privească pozitiv spre viitor.

Norme de clasă / Să fim de acord cu

- Fii creativ; suspendați neîncrederea.
- Respectați toate viziunile de viitor.
- Concentrați-vă pe posibilități în plus față de probleme (sfătuiți să evidențiați această abordare)

Sfaturi de includere:

Lucrul în grup nu vine natural pentru toată lumea, așa că profesorul ar putea fi nevoit să dea un impuls pentru ca lucrurile să funcționeze fără probleme. Teama de scenă poate fi, de asemenea, un obstacol pentru unii studenți, așa că este recomandat să faceți o prezentare informală și ușor de abordat. Oferiți opțiuni (cronologie, storyboard, pitch audio, poster) pentru a susține diferite puncte forte.

Material util

- Scenarii viitoare (climă, tehnologie, societate)
- Tablouri mari de hârtie sau digitale pentru crearea cronologiei
- Markere, note lipicioase

Întrebări călăuzitoare

- Cum vor arăta sistemele alimentare, de transport și energetice?
- Ce rol joacă cetățenii în viitorul durabil?
- Cum modelează alegerile noastre de astăzi aceste viitoruri?
- Cine beneficiază și cine ar putea fi lăsat pe dinafară în fiecare viitor?

Sarcini pentru studenți

- Lucrați în grupuri pentru a crea termene pentru posibile viitoruri.
- Prezentați un scenariu optimist și unul provocator.
- Reflectați asupra punctelor cheie de cotitură și asupra acțiunilor necesare acum.
- Enumerați 3 acțiuni pe care le putem întreprinde în acest an pentru a ne îndrepta spre viitorul preferat.

Evaluare / Discuție de închidere

Discuție în clasă: Ce viitor pare cel mai rezonabil? Pentru care vrem să lucrăm? Evaluați rezonabilitatea, incluziunea și capacitatea de acțiune (3 niveluri).

Activitatea 13 (clasele 9-12) Provocarea start-up-urilor sustenabile

Competența/competențele GreenComp

Inițiativă individuală
Gândirea sistemică
Încadrarea problemelor

Abordare pedagogică

Învățare bazată pe proiecte
Pedagogia antreprenorială
Învățare experimentală

Scopul / Rezultatul învățării dorite

Elevii proiectează idei de start-up care abordează provocările locale de sustenabilitate, aplicând inovația și abilitățile antreprenoriale.

Cum să vă pregătiți:

Decideți dacă această activitate se desfășoară individual, în perechi sau în grupuri mici și planificați programul și concentrați-vă în consecință. De obicei, munca în grup durează mai mult timp. Găsiți câteva povești pentru a arăta exemple din viața reală. Oferiți o pânză simplă a modelului de afaceri + pânză de impact.

Numărul orelor: 2-4

Element motivațional: "Cum ar fi dacă ai putea lansa mâine o companie care rezolvă o problemă de sustenabilitate?"

Elevii au șansa de a-și pune în aplicare cele mai nebunești idei, încurajând gândirea inovatoare și agenția că pot încerca să schimbe lumea dacă doresc acest lucru. Opțional: Invitați un antreprenor social local (live sau înregistrat) pentru o scânteie de 5 minute.

Norme de clasă / Să fim de acord cu

- Încurajați asumarea de riscuri și creativitatea.
- Prețuiți fiecare contribuție.
- Să încercăm să vedem eșecurile ca pietre de temelie.
- Adoptați feedback-ul "Da și"; criticați ideile, nu oamenii.

Sfaturi de includere:

Lucrul în grup nu vine natural pentru toată lumea, așa că profesorul ar putea fi nevoit să dea un impuls pentru ca lucrurile să funcționeze fără probleme. Frica de scenă și teama de a-și prezenta propriile idei pot fi, de asemenea, un obstacol pentru unii elevi, așa că este recomandat să faci o prezentare informală și ușor de abordat.

Material util

- Opțional: Șabloane de pânză pentru modele de afaceri
- Acces la studii de caz locale sau antreprenori
- Instrumente de prezentare a pitch-ului

Întrebări călăuzitoare

- Ce probleme de sustenabilitate au nevoie de soluții urgente la nivel local?
- Cine ar beneficia și cine ar putea rezista?
- Cum testezi dacă o idee este fezabilă?
- Cum ți-ai finanța proiectul? Cui îi vinzi ideea ta?

Sarcini/teme pentru studenți

- Identificați o problemă locală de sustenabilitate.
- Dezvoltați un model de afaceri și un prototip.
- Prezentați ideea într-un format în stil "Shark Tank".

Evaluare / Discuție de închidere

Feedback-ul colegilor și profesorilor cu privire la fezabilitate, creativitate și impact asupra sustenabilității. Reflecție asupra rolului antreprenoriatului în schimbare.

Activitatea 14 (clasele 9-12)

Justiție și sustenabilitate: Dialoguri privind studiile de caz

Competența/competențele GreenComp

Suținerea corectitudinii
Prețuirea sustenabilității
Promovarea naturii

Abordare pedagogică

Pedagogie critică
Pedagogie pozitivă
Învățare bazată pe cercetare

Scopul / Rezultatul învățării dorite

Elevii investighează dilemele justiției durabile din lumea reală, conectând etica, echitatea și ecologia

Cum să vă pregătiți: Găsiți câteva povești, articole de știri etc., ca exemple pentru a arăta exemple din viața reală (la nivel global) și pentru a le distribui pentru studiu de caz. Selectați 3-4 cazuri diferite (globale/locale, sectoare diferite) și o fișă rezumativă neutră pentru fiecare caz.

Numărul orelor: 2-3

Element motivațional: "A cui justiție este în joc când vorbim despre sustenabilitate?" Elevii își vor da seama că există multe "adevăruri și drepturi" și că a fi corect nu este ușor – așa că este o responsabilitate individuală să fii cât mai corect posibil.

Norme de clasă / Să fim de acord cu

- Implicați-vă cu empatie.
- Ascultați vocile marginalizate.
- Nu sunt de acord cu respect.

Sfaturi de includere:

Lucrul în grup nu vine natural pentru toată lumea, așa că profesorul ar putea fi nevoit să dea un impuls pentru ca lucrurile să funcționeze fără probleme. De asemenea, atunci când discutați despre etică, poate lovi prea aproape de casă în unele cazuri, așa că alegeți cu atenție exemple din viața reală. Setări opțiuni de renunțare și reflecție anonimă pentru subiecte sensibile.

Material util

- Studii de caz (de exemplu, fast fashion, drepturi funciare indigene, conflicte privind energia regenerabilă)
- Cărți de dilemă etică
- Jurnale de reflecție

Întrebări călăuzitoare

- Cine beneficiază de sistemele actuale?
- Cine suportă costurile?
- Cum pot fi făcute soluțiile mai echitabile?
- Ce dinamici de putere sunt prezente și cum modelează rezultatele?

Sarcini/teme pentru studenți

- Cercetați studiul de caz atribuit.
- Discutați dilemele etice în grupuri.
- Împărtășiți recomandări pentru soluții mai echitabile.
- Produceți o "recomandare de corectitudine" cu un principiu, două acțiuni și un risc de monitorizat.

Evaluare / Discuție de închidere

Cercul de închidere: Ce înseamnă corectitudinea în sustenabilitate? Revizuiți jurnalele de reflecție ale celuilalt.

Activitatea 15 (clasele 9-12) Școala ca laborator viu

Competența/competențele GreenComp

Acțiune colectivă
Îmbrățișarea complexității (gândirea sistemică, încadrarea problemelor)
Acționarea pentru sustenabilitate (inițiativă + agenție)

Abordare pedagogică

Abordarea laboratorului viu
Învățare experimentală
Abordarea la nivelul întregii școli

Scopul / Rezultatul învățării dorite

Elevii conduc experimente de sustenabilitate în școala lor (de exemplu, reducerea utilizării plasticului, monitorizarea biodiversității, testarea prototipurilor de energie regenerabilă).

Cum să vă pregătiți: Discutați cu directorul și cu alți membri ai facultății școlii despre acest proiect la nivel de școală. Aflați dacă școala dumneavoastră are date despre consumul de apă/energie. Formați o "echipă de laborator" student-personal, definiți roluri, termene și guvernanta datelor (confidențialitate, consimțământ, stocare)

Numărul orelor: Proiect pe termen lung

Element motivațional: "Ce ar fi dacă școala noastră ar deveni un laborator de sustenabilitate pentru întreaga comunitate?"
Prezentarea solidarității și posibilităților la nivelul întregii școli prin observarea mediului școlar și observarea modului în care efortul de colaborare poate schimba sistemele locale

Norme de clasă / Să fim de acord cu

- Tratați școala ca pe spațiul nostru comun de experimentare.
- Fii respectuos față de rezultate și procese.
- Colaborați deschis cu colegii și personalul.
-

Sfaturi de includere:

Este dificil să motivezi angajamentul pe termen lung pentru întreaga școală. Acest lucru poate necesita muncă suplimentară din partea oamenilor din interiorul și din afara școlii, ceea ce necesită multă comunicare între părțile interesate - care, în caz de caz, poate suprima neintenționat unele voci. Asigurarea reprezentării diferitelor grupe de ani și nevoi; roțiți rolurile de conducere.

Material util

- Instrumente de monitorizare (termometre, aplicații pentru biodiversitate, contoare de energie)
- Accesul la facilitățile școlare pentru experimente
- Tablouri de bord simple (pe hârtie sau digitale) pentru indicatori săptămânali (de exemplu, kWh, greutatea deșeurilor, numărul biodiversității).

Întrebări călăuzitoare

- Ce sisteme în școală putem face mai durabile?
- Cum afectează intervențiile mici modelele mai mari?
- Cum putem implica întreaga comunitate școlară?
- Ce intervenții sunt scalabile sau partajabile cu alte școli?

Sarcini pentru studenți

- Identificați o problemă locală de sustenabilitate în cadrul școlii sau al comunității înconjurătoare.
- Proiectarea și implementarea unei intervenții.
- Colectați și analizați date și partajați rezultatele public.

Evaluare / Discuție de închidere

Elevii prezintă constatările în "rapoarte de laborator vii" de 1 pagină (referință, acțiuni, rezultate, pași următori). Reflecție asupra modului în care micile schimbări se leagă de sustenabilitatea sistemică.

9. Evaluarea competențelor favorabile incluziunii în materie de durabilitate

Evaluarea eficientă a competențelor de sustenabilitate necesită o abordare nuanțată care se extinde dincolo de evaluările sumative tradiționale. Dimensiunea "evaluarea învățării", deși importantă pentru determinarea a ceea ce au învățat elevii, ar trebui să fie completată de "evaluarea pentru învățare" și "evaluarea ca învățare" (Wiek et al., 2011; Sterling, 2013).

"Evaluarea pentru învățare" implică feedback continuu și instrumente de diagnosticare care ghidează instruirea și ajută profesorii să diferențieze sprijinul, asigurându-se că toți elevii, în special cei din grupurile marginalizate, pot progresa. Acest lucru se aliniază cu accentul modelului pe echitate și sprijin diferențiat, reflectând natura dinamică și individualizată a învățării susținută de principiile socio-constructiviste și de Universal Design for Learning (UDL) (Rose & Meyer, 2002).

Mai mult, **"evaluarea ca învățare"** le permite elevilor să devină agenți activi în propria lor călătorie de învățare. Prin autoevaluare, feedback de la egal la egal și portofolii de reflecție, cursanții pot monitoriza dezvoltarea competențelor de sustenabilitate, pot analiza critic înțelegerea lor și își pot asuma responsabilitatea creșterii lor (Boud & Falchikov, 2007). Acest lucru rezonază cu angajamentul modelului de a promova agenția cursantului, reflecția critică și autoreglarea. Prin încorporarea acestor dimensiuni multiple de evaluare, cadrul de evaluare al modelului pedagogic InclusiveFuture își propune să ofere o imagine holistică a progresului elevilor în sustenabilitate, trecând dincolo de simpla achiziție de cunoștințe pentru a cuprinde valori, abilități și capacitatea de acțiune transformatoare.

9.1 Abordări diferite

Evaluarea competențelor de sustenabilitate într-un mod incluziv necesită ca educatorii să combine abordări diverse și flexibile. **Scopul este de a surprinde o înțelegere holistică a cunoștințelor, abilităților, valorilor și atitudinilor unui elev în legătură cu sustenabilitatea, adaptând în același timp stiluri și nevoi de învățare variate.** Această secțiune prezintă mai multe metode de evaluare relevante și discută beneficiile și provocările potențiale ale acestora pentru profesori.

1. Evaluare formativă și feedback

Evaluarea formativă implică monitorizarea continuă a învățării elevilor pentru a oferi feedback specific în timp util, care poate fi folosit pentru a îmbunătăți predarea și învățarea. Permite profesorilor să identifice înțelegerea și concepțiile greșite ale elevilor despre conceptele și valorile de sustenabilitate în timp real, oferind oportunități de ajustare imediată a instruirii. Acest proces iterativ sprijină toți cursanții, în special pe cei care ar putea avea nevoie de schele suplimentare sau de sprijin diferențiat. De asemenea,

se aliniază cu accentul pus pe învățarea orientată spre procese în educația pentru sustenabilitate, concentrându-se pe creștere în detrimentul unui rezultat fix.

Evaluările formative necesită ca profesorii să aibă abilități puternice de observație și capacitatea de a oferi feedback constructiv și acționabil. Poate fi intensiv în timp, mai ales în clasele mari cu nevoi diverse, deoarece are nevoie de o schimbare de gândire de la doar notare la sprijinirea îmbunătățirii continue. Spre deosebire de evaluările sumative, care se concentrează pe măsurarea rezultatelor finale, evaluările formative le permit profesorilor să modeleze în mod activ învățarea pe măsură ce se întâmplă.

2. Evaluări de învățare bazate pe proiecte și experimentale

Învățarea bazată pe proiecte și experiența sunt esențiale pentru model. Evaluarea în cadrul acestor abordări se concentrează pe procesul și produsele implicării în lumea reală. Aceste metode permit studenților să demonstreze competențe de sustenabilitate (de exemplu, gândire sistemică, acțiune colaborativă, rezolvare creativă a problemelor) prin rezultate tangibile, cum ar fi prezentări, modele, campanii sau inițiative comunitare. Acestea sunt în mod inerent incluzive, deoarece oferă mai multe căi pentru ca elevii să se implice în conținut și să-și exprime înțelegerea, răspunzând diferitelor puncte forte și stiluri de învățare. De asemenea, oferă contexte autentice pentru evaluarea competențelor complexe care nu pot fi surprinse de testele tradiționale.

Cu toate acestea, proiectarea unor rubrici clare care surprind multidimensionalitatea competențelor de sustenabilitate poate fi complexă. În plus, asigurarea participării echitabile a grupului și evaluarea contribuțiilor individuale în cadrul proiectelor de colaborare pot fi, de asemenea, dificile. Resursele (timp, materiale, parteneriate comunitare) pentru implementarea acestor proiecte ar putea fi o barieră în spațiile cu disponibilitate limitată și ar putea avea nevoie ca profesorii să fie creativi și să găsească alternative disponibile la nivel local la resursele standard.

3. Evaluarea portofoliului

Abordarea portofoliului permite elevilor să prezinte progresul în timp și încurajează reflecția asupra propriei călătorii de învățare. De asemenea, poate funcționa ca o "listă de sarcini" practică atât pentru profesori, cât și pentru elevi, indiferent de tipurile de evaluare implicate. Portofoliile oferă o imagine cuprinzătoare a progresului unui student, integrând diverse forme de dovezi (de exemplu, eseuri de reflecție, fotografii ale proiectelor, rezultate ale cercetării, feedback de la egal la egal, autoevaluări). Această metodă se aliniază cu principiile incluzive prin valorificarea mai multor mijloace de exprimare și recunoașterea căilor individuale de învățare. Încurajează agenția elevilor și auto-reflecția, aspecte cheie ale învățării transformative.

Portofoliile pot fi, de asemenea, consumatoare de timp atât pentru studenți, cât și pentru profesori pentru a crea, revizui și evalua. Dezvoltarea unor criterii consistente de evaluare a conținutului variat al portofoliului poate fi o provocare. Asigurarea accesibilității pentru

toți elevii, în special pentru cei cu nevoi specifice de învățare, necesită o planificare atentă și opțiuni de format flexibile.

4. Observații și înregistrări anecdotice

Profesorii pot observa sistematic participarea, interacțiunile și abordările de rezolvare a problemelor elevilor în timpul activităților axate pe sustenabilitate.

Această metodă oferă informații despre valorile, atitudinile și abilitățile de colaborare ale elevilor, care sunt cruciale pentru sustenabilitate, dar dificil de evaluat prin teste formale. Poate surprinde expresii spontane de empatie, gândire critică sau leadership. Este o metodă extrem de incluzivă, deoarece evaluează elevii în contexte de învățare autentice, reducând dependența de performanța scrisă sau orală care poate dezavantaja unii cursanți.

Deoarece interpretarea observației de către fiecare individ este diferită, subiectivitatea poate fi o preocupare pentru corectitudinea evaluării, necesitând criterii clare și observații consecvente. Profesorii trebuie să dezvolte sisteme eficiente de înregistrare și interpretare a observațiilor pentru a asigura acuratețea și corectitudinea. În același timp, este aproape imposibil să observi toți elevii în mod egal în medii dinamice de clasă.

5. Autoevaluarea și evaluarea de la egal la egal

Elevii pot fi îndrumați să-și evalueze propria învățare și pe cea a colegilor lor pe baza unor criterii definite legate de competențele de sustenabilitate. Acest lucru încurajează metacogniția și reflecția critică, împuternicindu-i pe elevi să-și asume învățarea și să înțeleagă criteriile de evaluare. Se aliniază cu accentul modelului pe agenția cursantului și învățarea colaborativă. Pentru incluziune, promovează o cultură de clasă de susținere în care elevii învață unii de la alții și dezvoltă empatie și abilități de comunicare.

Elevii au nevoie de instruire explicită în furnizarea de feedback constructiv și utilizarea eficientă a criteriilor de evaluare. Pot exista probleme de părtinire sau participare inegală, pe care profesorii trebuie să le gestioneze prin linii directe clare și facilitare. În plus, profesorii trebuie să fie clari cât de mult (sau puțin) această formă de evaluare afectează nota generală, deoarece elevii pot da evaluări necinstite doar pentru a obține note mai bune, ceea ce învinge scopul autoevaluării și al evaluării de la egal la egal.

6. Dialog și evaluare bazată pe discuții

Discuțiile structurate, dezbaterile și seminariile socratice pot fi folosite pentru a evalua capacitatea studenților de a articula înțelegerea, de a se angaja în gândirea critică și de a naviga în dileme complexe de sustenabilitate. Aceste metode dezvăluie în mod eficient înțelegerea conceptuală a elevilor, abilitățile de reflecție critică și capacitatea de a naviga prin dileme și compromisuri. Ele oferă studenților oportunități de a explora perspective diverse și de a contesta presupunerile, legându-se direct de pedagogia critică și învățarea interdisciplinară. Participarea orală poate fi mai incluzivă pentru elevii care se luptă cu exprimarea scrisă.

Profesorii trebuie să asigure participarea echitabilă a tuturor elevilor, în special a celor care sunt timizi sau mai puțin încrezători în vorbire și ar putea prefera alte modalități de exprimare. Evaluarea obiectivă a profunzimii și calității contribuțiilor necesită rubrici clare și o moderare atentă din partea profesorului.

7. Rubrici și liste de verificare

Deși nu este o metodă de evaluare în sine, rubricile și listele de verificare sunt instrumente esențiale care pot fi utilizate în toate abordările de mai sus. Acestea oferă criterii clare pentru evaluarea competențelor complexe de sustenabilitate, făcând evaluarea transparentă și echitabilă atât pentru profesori, cât și pentru elevi. Acestea ajută la articularea calității în ceea ce privește cunoștințele, abilitățile și valorile și pot fi concepute pentru a fi incluzive, oferind mai mulți indicatori de succes.

Dezvoltarea unor rubrici eficiente care surprind nuanțele competențelor de sustenabilitate fără a fi prea prescriptive poate fi o provocare. Ele trebuie să fie suficient de flexibile pentru a permite diverse expresii ale învățării, menținând în același timp consecvența. Evaluarea competențelor în materie de durabilitate într-o manieră incluzivă necesită o abordare multidimensională, care integrează evaluarea formativă continuă cu sarcini autentice, bazate pe performanță. Profesorii trebuie să fie echipați cu abilitățile necesare pentru a proiecta și implementa aceste metode diverse, susținute de instrumente flexibile care să permită tuturor cursanților să-și demonstreze creșterea și contribuția la un viitor durabil și incluziv.

8. Design universal pentru învățare ca strategie de evaluare

Această secțiune conectează în mod explicit principiile din capitolul 4, în special designul universal pentru învățare (UDL) și intersecționalitatea, la practica evaluării. Scopul este de a se asigura că procesul de evaluare în sine este corect, accesibil și responsabil pentru toți cursanții.

Aplicarea UDL la evaluare: Designul universal pentru învățare încurajează furnizarea mai multor mijloace de acțiune și exprimare. Aceasta înseamnă să le permită elevilor să-și demonstreze cunoștințele și abilitățile în moduri care se potrivesc cel mai bine punctelor forte și nevoilor lor, mai degrabă decât să se bazeze pe un singur format standardizat.

Obiectiv de învățare	Evaluare tradițională	Opțiuni aliniate la UDL (mai multe mijloace de acțiune și exprimare)
Opțiuni aliniate la UDL (mai multe mijloace de acțiune și exprimare)	Scrieți un eseu de 500 de cuvinte.	• Creați o hartă conceptuală sau un infografic. • Înregistrați un scurt podcast sau un documentar video. • Construiți un model fizic sau digital. • Faceți o prezentare orală.

Studentul analizează compromisurile etice într-un studiu de caz privind justiția climatică.	Faceți un test cu răspunsuri multiple.	• Participați la o dezbateră structurată. • Scrieți o intrare de jurnal reflexivă din perspectiva unei anumite părți interesate. • Creați o scurtă bandă desenată sau un storyboard care ilustrează dilema. • Elaborați o propunere pentru o soluție echitabilă.
---	--	---

Tabelul 9: Aplicarea UDL la evaluare

9. Evaluare receptivă din punct de vedere cultural

O abordare de evaluare incluzivă cere, de asemenea, profesorilor să reflecteze asupra modului în care mediile culturale și experiențiale ar putea influența performanța elevilor. Implică proiectarea de sarcini care sunt relevante și accesibile studenților din diverse medii culturale, lingvistice și socio-economice.

Îndemnuri pentru reflecția profesorului:

- Această sarcină de evaluare presupune cunoștințe sau experiențe anterioare (de exemplu, călătorii, acces la tehnologie) care ar putea să nu fie universale pentru toți elevii mei?
- Sunt materialele, exemplele și contextele utilizate în evaluare relevante și respectuoase pentru diversele medii culturale ale elevilor mei?
- Ar putea formatul de evaluare (de exemplu, scriere cronometrată, prezentare formală) să creeze din greșeală bariere pentru elevii care învață limba engleză sau au stiluri de comunicare diferite?
- Am oferit studenților oportunități de a conecta evaluarea la propriile identități, comunități și experiențe trăite?

9.2 Exemple de instrumente și valori

Această secțiune explorează abordări și instrumente practice pentru evaluarea competențelor de sustenabilitate și incluziune în școlile primare și secundare. Abordările sunt construite pe ipoteza că evaluarea eficientă surprinde dezvoltarea holistică a cursanților, cuprinzând cunoștințele, abilitățile, valorile și capacitatea lor de acțiune. Servește nu numai pentru a evalua progresul, ci și pentru a informa practicile pedagogice și pentru a oferi feedback semnificativ elevilor, părinților și comunităților școlare.

Instrumentele de evaluare, cum ar fi rubricile, portofoliul și chestionarele elevilor prezentate în această secțiune sunt ilustrative și pot fi adaptate și modificate pentru contextul individual al clasei și al școlii.

Pentru profesorii din Învățământul Primar

Rubrica abilităților de sustenabilitate (clasele 2-4)

Cum se folosește această rubrică:

- Profesorii o pot folosi pentru observare și feedback. - Elevii se pot autoevalua încercându-se, colorând sau folosind fețe zâmbitoare. - Poate fi repetat la începutul, mijlocul și sfârșitul unui proiect (sau al unui an școlar) pentru a arăta creșterea.

1. Grijă față de oameni și natură				
Îndemânare	Început	Dezvoltarea	Încrezător	Note suplimentare
Am grijă de natură (plante, animale, locuri)	Am nevoie de memento-uri pentru a fi blând cu natura.	Uneori îmi amintesc să am grijă de natură.	De multe ori am grijă de natură fără să fiu întrebat.	
Mă gândesc la corectitudine (împărtășire, grijă pentru ceilalți, corectitudine în lume)	Nu observ întotdeauna dacă ceva este nedrept.	Uneori observ și pun întrebări.	Observ corectitudinea și încerc să fac lucrurile corecte.	

2. Gândindu-ne la probleme				
Îndemânare	Început	Dezvoltarea	Încrezător	Note suplimentare
Pot vedea cum sunt conectate lucrurile (de exemplu, mâncare, apă, oameni, animale)	Nu văd încă multe conexiuni.	Uneori observ cum lucrurile se leagă între ele.	Pot explica cum sunt conectate lucrurile.	
Mă pot gândi la probleme	Nu știu cum să încep.	Pot descrie o problemă, dar am nevoie de ajutor pentru a o înțelege.	Pot explica probleme și pot sugera primele idei.	

3. Gândindu-ne la viitor				
Îndemânare	Început	Dezvoltarea	Încrezător	Note suplimentare
Îmi pot imagina viitorul	Nu mă gândesc prea mult la viitor.	Îmi pot imagina unul sau două lucruri în viitor.	Îmi pot imagina multe idei despre cum ar putea fi viitorul.	
Pot schimba și încerca lucruri noi	Este dificil să faci lucrurile diferit.	Pot încerca ceva nou cu ajutor.	Mă pot adapta la schimbări și pot încerca lucruri noi cu ușurință.	

4. Luarea de măsuri				
Îndemânare	Început	Dezvoltarea	Încrezător	Exemplu/Note
Pot lucra cu alții	Uneori îmi este greu să lucrez cu un grup.	Pot lucra cu alții dacă profesorul mă ajută.	Pot împărtăși, asculta și lucra bine cu ceilalți.	
Pot lua măsuri (pași mici acasă sau la școală)	Am nevoie de ajutor pentru a lua măsuri.	Uneori iau măsuri când mi se cere.	De multe ori acționez și împărtășesc idei cu alții	

Urmărire: Reflecția profesorului și/sau a elevului

Un lucru pe care l-am făcut foarte bine: _____

Un lucru în care vreau să cresc: _____

Următorul meu pas va fi: _____

Sondaj de autoevaluare a elevilor (clasele 1-5)

Ca și precedentul, acest sondaj ar putea fi utilizat pentru autoevaluarea pe termen lung (de exemplu, la începutul, mijlocul și sfârșitul anului școlar). În acest fel, profesorii și elevii înșiși pot vedea schimbările și dezvoltarea acțiunilor și gândirii lor. Amintiți-vă totuși că, dacă acest sondaj este folosit ca parte a evaluării notelor la sfârșitul anului școlar, elevii pot răspunde puțin necinstit doar pentru a obține note mai bune. Profesorii ar trebui să explice că sensul acestui sondaj nu este doar de a fi un alt test, ci și de a-i ajuta pe elevi să realizeze cum s-au schimbat acțiunile și gândirea lor de la momentul primei evaluări la cea mai recentă.

Pentru fiecare afirmație de mai jos, gândiți-vă cât de adevărat se simte pentru dvs. Apoi desenați sau încercuiți fața care arată cel mai bine răspunsul dvs.:

😊 Da!

🙂 Puțin

😐 Nu sunt sigur

☹️ Nu chiar

😞 Nu

Declarație	Răspunsul tău
Încerc să am grijă de Pământ și de mediu făcând ceva util (de exemplu, ridicând gunoiul).	
Încerc să fiu drăguț și bun cu ceilalți, chiar dacă ei nu se comportă ca mine	
Îmi place să învăț despre natură și despre cum oamenii și animalele pot trăi în pace împreună.	
Toată lumea din clasa mea își împărtășește ideile și face parte din activitățile noastre.	
Înțeleg cum, de exemplu, lipsa păianjenilor ar avea un efect asupra ecosistemului și ar duce la răspândirea altor insecte.	
Pun întrebări când nu înțeleg ceva sau cred că ar putea fi greșit.	

Încerc să înțeleg problemele gândindu-mă la ceea ce ar putea simți sau de care au nevoie diferiți oameni.	
Toată lumea ajunge să vorbească și să fie ascultată atunci când vorbim despre probleme dificile.	
Este ușor pentru mine să mă gândesc la cum va fi lumea mai bună în viitor!	
Îmi pot schimba ideile sau planurile atunci când lucrurile nu merg așa cum credeam.	
Îmi place să vin cu idei distractive și noi pentru a rezolva probleme.	
Diferiți studenți își pot imagina viitorul în felul lor și asta este în regulă.	
Cred că este important să vorbești atunci când ceva este nedrept sau îi rănește pe alții sau pe natură.	
Îmi place să lucrez cu alții pentru a ajuta oamenii.	
cum ar fi să lucrezi cu alții pentru a ajuta planeta.	
Cred că pot face lucruri mici care ajută la îmbunătățirea lumii.	
În clasa noastră, cu toții ajutăm în moduri care se potrivesc cu cine suntem și la ce suntem buni.	

Pentru profesorii de ciclul gimnazial

Șablon de evaluare a portofoliului (clasele 6-8)

Portofoliul este menit să prezinte abilitățile și dezvoltarea studenților în materia respectivă, în acest caz sustenabilitatea. Poate fi la fel de simplu ca un folder digital sau fizic sau la fel de complex ca pagina web creată de el însuși de un student. Evaluările incluse în portofoliu sunt definite de profesor, deși varietatea este încurajată.

Pentru un profesor este o modalitate excelentă de a colecta, reaminti și evalua toate proiectele sau evaluările necesare bucată cu bucată, deoarece uneori elevii (și profesorii) pot uita existența evaluării singulare. De asemenea, oferă o anumită libertate pentru

alegerile individuale pentru studenți de a alege cele mai potrivite tipuri pentru munca lor. De exemplu, un elev care suferă de frică de scenă paralizantă poate găsi o soluție prin realizarea video în loc să arate prezentări live în fața întregii clase.

Următorul document oferă un exemplu de ceea ce poate include un portofoliu, de la "prima pagină" până la reflecția finală după ce toate temele sunt finalizate. Există diverse exemple de autoevaluare și auto-reflecție pentru elevi și sunt menite să fie folosite ca instrumente pe termen lung pentru ca elevii să-și realizeze dezvoltarea cu materia respectivă. De exemplu, o autoevaluare intermediară ar putea fi folosită de două ori în timpul anului școlar înainte de reflecția finală. Aveți grijă să nu puneți prea multă auto-reflecție între evaluări. Deși este o modalitate importantă pentru elevi de a-și realiza dezvoltarea, utilizarea excesivă poate transforma auto-reflecția în corvoadă fără minte, ceea ce învinge scopul auto-reflecției.

Călătoria mea în portofoliu

Numele studentului: _____

Nota: _____

Perioada portofoliului: _____ până la _____

Portofoliile vă ajută să reflectați asupra călătoriei de învățare în sustenabilitate - modul în care gândirea, acțiunile și simțul responsabilității evoluează în timp. Adăugați cele mai bune lucrări, fotografii, reflecții și dovezi aici

Până acum acest portofoliu îmi arată abilitățile în:

- ☐ Gândirea sistemică
- ☐ Alfabetizarea viitorului
- ☐ Acțiune colectivă
- ☐ Gândire critică
- ☐ Agenție politică
- ☐ Inițiativă individuală
- ☐ Altele: _____

Munca mea

1. Titlul lucrării mele: _____

2. Tip de prezentare: _____

(de exemplu: fotografie, poster, reflecție scrisă, prezentare digitală, video)

3. Scop sau context: _____

4. În aceasta mi-am demonstrat abilitățile luând în considerare:

- ☐ Gândirea sistemică
- ☐ Alfabetizarea viitorului

- ☐ Acțiune colectivă
- ☐ Gândire critică
- ☐ Agenție politică
- ☐ Inițiativă individuală
- ☐ Altele: _____

5. Reflecție (2-5 propoziții):

- Ce ai învățat din această activitate?

- Ce te-a surprins?

- Cum te-a ajutat să crești lucrul la asta?

Rubrica de autoevaluare

Competență	Emergente	Dezvoltarea	Competenți	Avansat
Gândire sistemică	☐	☐	☐	☐
Alfabetizarea viitorului	☐	☐	☐	☐
Acțiune colectivă	☐	☐	☐	☐
Gândire critică	☐	☐	☐	☐
Agenție politică	☐	☐	☐	☐
Inițiativă individuală	☐	☐	☐	☐

Reflecția elevilor:

Pentru o competență pe care ați evaluat-o ca fiind Proficient sau Advanced:

"Mă simt încrezător în _____ pentru că _____."

Pentru o competență pe care doriți să o dezvoltați în continuare:

"Vreau să mă îmbunătățesc în _____ cu
_____."

Feedback de la egal la egal (opțional)

Artefact revizuit: _____

Ce a funcționat bine: _____

Ce ar putea fi și mai bine: _____

Am învățat că: _____

Secțiunea E: Reflecție finală și pașii următori

Privind înapoi la acest portofoliu, de ce ești cel mai mândru?

Ce abilitate de sustenabilitate doriți să dezvoltați în continuare?

Care este o nouă acțiune sau provocare pe care o vei asuma în viitor?

Sondaj elevilor de gimnaziu

Acest lucru funcționează cu același cadru ca și sondajul de autoevaluare a elevilor menționat anterior pentru clasele 1-5. Prin utilizarea pe termen lung, elevii pot observa o dezvoltare în gândirea lor. De exemplu, acest sondaj ar putea fi făcut de trei ori în timpul anului școlar (la început, la mijloc și la sfârșit). Dacă acest sondaj este folosit ca parte a evaluării notelor la sfârșitul anului școlar, elevii pot răspunde puțin necinstit doar pentru a obține note mai bune, așa că profesorii ar putea avea nevoie să echilibreze "greutatea" acestui sondaj între motivația exterioară ("Vreau note mai bune!") și auto-reflecția semnificativă ("Dacă acest sondaj nu afectează nimic, nu am niciun motiv să o fac serios").

Vă rugăm să citiți fiecare afirmație și să reflectați la cât de adevărat se simte pentru dvs. Utilizați următoarea scară și scrieți numărul care se potrivește cel mai bine în gol:

- 1 = Deloc
- 2 = Ușor
- 3 = Moderat
- 4 = Foarte
- 5 = Complet

Declarație	Răspunsul tău
Mă gândesc la modul în care acțiunile mele afectează planeta și generațiile viitoare.	
Îmi pasă de corectitudine și respect pentru oamenii din toate mediile.	
Înțeleg cum oamenii și natura sunt conectate și de ce contează.	
Educația pentru sustenabilitate la școala mea include voci și experiențe din diferite culturi și grupuri.	
Văd cum diferite lucruri – cum ar fi clima, economia și societatea – sunt conectate.	
Pun la îndoială informațiile și încerc să înțeleg ce este cu adevărat adevărat.	
Încerc să înțeleg problemele de sustenabilitate privindu-le din punctele de vedere ale diferitelor persoane.	
Toată lumea de la școala mea are șansa de a lua parte la conversații despre provocările sustenabilității.	
Îmi place să mă gândesc la cum putem crea un viitor mai bun pentru toată lumea.	
Mă pot adapta la schimbări și incertitudine atunci când lucrez la provocări de sustenabilitate.	

Îmi place să explorez idei creative și noi pentru a rezolva problemele de sustenabilitate.	
Școala mea încurajează perspective diferite atunci când își imaginează un viitor durabil.	
Înțeleg modul în care deciziile și politicile pot afecta sustenabilitatea.	
Îmi place să lucrez cu alții pentru a avea un impact pozitiv în școala sau comunitatea mea.	
Simt că pot acționa și contribui la sustenabilitate în moduri semnificative.	
Școala mea ajută fiecare elev să-și găsească propria modalitate de a se implica în eforturile de sustenabilitate.	

10. Concluzie

Modelul pedagogic InclusiveFuture pentru predarea, învățarea și evaluarea competențelor de sustenabilitate reprezintă un progres major în încorporarea sustenabilității și incluziunii în educația de masă, un pas semnificativ către integrarea provocărilor globale critice la nivel de școală. Bazându-se pe teorii consacrate precum teoria sistemelor, teoria sistemelor ecologice, designul universal pentru învățare (UDL) și modelul de intersecționalitate al lui Crenshaw, modelul oferă un cadru holistic și coerent pentru promovarea sustenabilității și incluziunii în școli.

Modelul pedagogic InclusiveFuture trece dincolo de abordările fragmentate ale sustenabilității și incluziunii, oferind un cadru coerent și integrat care poate fi aplicat în diverse contexte educaționale:

- **Trecerea de la incluziune reactivă la incluziune proactivă:** Prin integrarea principiilor UDL și concentrarea pe anticiparea variabilității, modelul încurajează educatorii să proiecteze medii de învățare care sunt în mod inherent incluzive, mai degrabă decât să se bazeze pe adaptări reactive. Acest lucru se aliniază cu înțelegerea că diversitatea este norma, nu o excepție.
- **Împuternicirea cursanților:** Accentul pus pe pedagogia centrată pe cursant, agenția elevilor și reflecția critică transformă elevii din destinatari pasivi ai cunoștințelor în co-creatori activi ai viitorului durabil și echitabil (aliniindu-se la ODD 4.7). Acest lucru cultivă nu numai cunoașterea, ci și identitatea și agenția necesare pentru acțiunea transformatoare.
- **Gândire interdisciplinară și sistemică:** Prin promovarea învățării interdisciplinare și bazate pe fenomene, modelul încurajează gândirea sistemică în conformitate cu cadrul GreenComp, permițând studenților să înțeleagă interconexiunile dintre sistemele de mediu, sociale și economice.
- **Dezvoltarea holistică a profesorilor:** Prin sublinierea competențelor pedagogice specifice și sublinierea învățării profesionale continue, modelul oferă o foaie de parcurs clară pentru ca profesorii să dezvolte abilitățile și încrederea necesare pentru a implementa în mod eficient educația durabilă incluzivă.
- **Consolidarea culturii școlare:** Printr-o abordare a întregii școli care prețuiește participarea, colaborarea și bunăstarea, modelul sprijină transformarea întregii instituții, unde sustenabilitatea și incluziunea sunt încorporate în toate aspectele vieții școlare.

Considerații și limitări viitoare

În timp ce modelul pedagogic InclusiveFuture oferă un cadru solid, implementarea sa cu succes și impactul pe termen lung vor depinde de mai mulți factori:

- **Alinierea și sprijinul politicilor:** Pentru ca modelul să fie scalat în mod eficient, politicile educaționale europene, naționale și regionale ar trebui să se alinieze la

principiile sale, oferind resursele necesare, flexibilitatea curriculumului și cadrele de evaluare care prețuiesc competențele cuprinzătoare de sustenabilitate și incluziune.

- **Dezvoltare profesională continuă:** Programele de dezvoltare profesională continuă și colaborativă sunt cruciale pentru a se asigura că profesorii își îmbunătățesc continuu abilitățile și încrederea. Aceasta ar trebui să includă oportunități de învățare reciprocă și de schimb de bune practici.
- **Adaptare contextuală:** Deși modelul este flexibil, cercetarea continuă și adaptarea culturală vor fi vitale pentru a-și menține relevanța în diverse contexte educaționale și provocări de sustenabilitate în evoluție.
- **Măsurarea impactului:** Dezvoltarea de instrumente de evaluare cu metode mixte pentru a măsura impactul modelului asupra învățării, comportamentului și culturii școlare va fi esențială. Aceasta ar trebui să includă dovezi de portofoliu și date longitudinale pentru a surprinde dezvoltarea holistică a competențelor.

Modelul pedagogic InclusiveFuture oferă un răspuns oportun și cuprinzător la nevoia globală de sisteme educaționale care să pregătească elevii pentru un viitor complex și incert. Bazat pe teorie și îndrumare practică, permite educatorilor să cultive cursanți responsabili din punct de vedere etic, reflexivi critici și orientați spre acțiune. Punerea sa în aplicare sprijină obiectivele Spațiului european al educației 2030, asigurându-se că educația le permite tuturor cursanților să contribuie la o lume justă, incluzivă și durabilă.

Referințe

- Aithal, A., & Aithal, P. S. (2021). *A conceptual framework for achieving sustainable development goals through sustainable education*. *International Journal of Applied Engineering and Management Letters*, 5(1), 1–19.
- Andreotti, V. (2006). Soft versus critical global citizenship education. *Policy & Practice: A Development Education Review*, 3, 40–51.
- Barth, M., Godemann, J., Rieckmann, M., & Stoltenberg, U. (2007). Developing key competencies for sustainable development in higher education. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 8(4), 416–430. <https://doi.org/10.1108/14676370710823582>
- Bertalanffy, L. von. (1968). *General system theory: Foundations, development, applications*. George Braziller.
- Bianchi, G. (2020). *GreenComp: The European sustainability competence framework*. European Commission, Joint Research Centre.
- Bianchi, G., Pisiotis, U., & Cabrera Giraldez, M. (2022). *GreenComp: The European sustainability competence framework*. Publications Office of the European Union.
- Blum, N., Nazir, J., Breiting, S., Goh, K., & Pedretti, E. (2013). Balancing the tensions and meeting the conceptual challenges of education for sustainable development and climate change. *Environmental Education Research*, 19(2), 206–217.
- Booth, T., & Ainscow, M. (2011). *Index for inclusion: Developing learning and participation in schools*. Centre for Studies on Inclusive Education (CSIE).
- Boud, D., & Falchikov, N. (Eds.). (2007). *Rethinking assessment in higher education: Learning for the longer term*. Routledge.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Burns, D. (2007). *Systemic action research: A strategy for whole system change*. Policy Press.
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex: A Black feminist critique of antidiscrimination doctrine. *University of Chicago Legal Forum*, 1989(1), 139–167.
- European Commission. (2022). *European Green Deal*. Publications Office of the European Union.
- European Environment Agency. (2021). *EPI 2021*. European Union.
- Fettes, M., & Judson, G. (2011). Imagination and the cognitive tools of place-based education. *Canadian Journal of Environmental Education*, 16, 45–55.
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed*. Herder and Herder.

- Gaudelli, W. (2009). *Global citizenship education: Everyday transcendence*. Routledge.
- Gay, G. (2010). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Teachers College Press.
- Goodale, T., DelliCarpini, M., & Pashby, K. (2024). Global citizenship education: Critical perspectives. *Globalisation, Societies and Education*.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2020). *Professional capital: Transforming teaching in every school*. Teachers College Press.
- Hargreaves, A., & O'Connor, M. T. (2018). *Collaborative professionalism*. Corwin.
- Hooda, A., & Tuba, O. (2025). Comparing Sustainability Competences Across School Curricula In Europe and Beyond (pp. 1–106). Inclusive Future: Fostering Inclusion through Sustainable Education (POL-EXP). Retrieved 2025, from https://inclusive-future.eu/wp-content/uploads/2025/06/SUSTAINABILITY-SCHOOL-CURRICULUM-InclusiveFuture_May2025.pdf
- Hungerford, H. R. (2009). Environmental education (EE) for the 21st century: Where have we been? Where are we now? Where are we headed? *The Journal of Environmental Education*, 41(1), 1–6.
- Jensen, B. B., & Schnack, K. (1997). The action competence approach in environmental education. *Environmental Education Research*, 3(2), 163–178.
- Kortetmäki, T., et al. (2023). Planetary well-being and education. *Sustainability Science*, 18(2), 433–446.
- Laurie, R., Nonoyama-Tarumi, Y., McKeown, R., & Hopkins, C. (2016). Contributions of education for sustainable development (ESD) to quality education: A synthesis of research. *Journal of Education for Sustainable Development*, 10(2), 226–242.
- Loreman, T. (2017). *Pedagogy for inclusive education*. Routledge.
- Meadows, D. H. (2008). *Thinking in systems: A primer*. Chelsea Green Publishing.
- Mogensen, F., & Schnack, K. (2010). The action competence approach and the 'new' discourses of education for sustainable development, competence and quality criteria. *Environmental Education Research*, 16(1), 59–74.
- Nussbaum, M. (2011). *Creating capabilities: The human development approach*. Belknap Press.
- OECD. (2020). *PISA 2020 results*. OECD Publishing.
- Oinonen, M., Matero, I., Arffman, I., & Aaltonen, K. (2024). Student engagement in inclusive sustainability education. *Scandinavian Journal of Educational Research*.

Pashby, K., da Costa, M., Stein, S., & Andreotti, V. (2020). The Global Citizenship Education 'Project': An analysis of power and subjectification. *Education Policy Analysis Archives*, 28(1).

Rawls, J. (1971). *A theory of justice*. Harvard University Press.

Rose, D. H., & Meyer, A. (2002). *Teaching every student in the digital age: Universal Design for Learning*. ASCD.

Sass, W., Schönstein, J., & Budke, A. (2022). Action competence in ESD. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 23(3), 477–493.

Senge, P. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. Doubleday.

Slee, R. (2011). *The irregular school: Exclusion, schooling and inclusive education*. Routledge.

Sterling, S. (2010). Transformative learning and sustainability: Sketching the conceptual ground. *Learning and Teaching in Higher Education*, 5, 17–33.

Sterling, S. (2013). *The sustainable university: Progress and prospects*. Routledge.

Tilbury, D., & Wortman, D. (2004). *Engaging people in sustainability*. IUCN Commission on Education and Communication.

UNESCO. (2017). *Education for Sustainable Development Goals: Learning objectives*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*.

Vesely, É-T., Szövérfi, J., Hajdu, E. & Hajdu, Z. (2025). Good Practices of Inclusive and Sustainable Education. InclusiveFuture: Fostering Inclusion through Sustainable Education (POL-EXP). Retrieved from <https://inclusive-future.eu/wp-content/uploads/2025/09/GOOD-PRACTICES-OF-SUSTAINABLE-AND-INCLUSIVE-EDUCATION.pdf>

Vesely, É-T. & Szövérfi, J. (2025). Focus Groups on Sustainability Education and Inclusiveness. Inclusive Future: Fostering Inclusion through Sustainable Education (POL-EXP). Retrieved 2025, from https://inclusive-future.eu/wp-content/uploads/2025/06/Focus-Groups-on-Sustainability-Educationand-Inclusiveness_Report.pdf

Vislie, L. (2003). From integration to inclusion: Focusing global trends and changes in the western European societies. *European Journal of Special Needs Education*, 18(1), 17–35.

Wals, A. E. J. (2011). Learning our way to sustainability. *Journal of Education for Sustainable Development*, 5(2), 177–186. <https://doi.org/10.1177/097340821100500208>

Wiek, A., Withycombe, L., & Redman, C. L. (2011). Key competencies in sustainability: A reference framework for academic program development. *Sustainability Science*, 6(2), 203–218.

Anexe (opțional)

Anexa 1. Despre proiectul InclusiveFuture

Proiectul InclusiveFuture, finanțat de Uniunea Europeană, își propune să sprijine integrarea competențelor de sustenabilitate în procesul educațional, ceea ce va duce la un mediu mai incluziv pentru profesori și cursanți și va împuternici tranziția școlilor către practici durabile și **incluzive**.

Recunoscând imperativul de a cultiva competențele de sustenabilitate de la o vârstă fragedă, acest proiect se concentrează pe Tema 4: Educația școlară, cu accent pe Prioritatea 9: Construirea competențelor de sustenabilitate. Aliniată la această prioritate, obiectivele proiectului sunt strâns legate de prioritățile Spațiului European al Educației (SEE):

1. Facilitarea educației incluzive: Proiectul se străduiește să ofere căi pentru dezvoltarea competențelor de sustenabilitate în rândul elevilor din școala primară și secundară, inclusiv în rândul celor din grupuri vulnerabile și din zonele rurale, cum ar fi migranții, refugiații și minoritățile etnice. Scopul său este de a stabili cadre pentru cultivarea unor astfel de competențe în rândul acestor grupuri.

2. Promovarea educației pentru dezvoltare durabilă (EDD): Inspirat de Recomandarea Consiliului privind învățarea pentru tranziția verde și dezvoltarea durabilă și de Cadrul european de competențe în materie de durabilitate, proiectul își propune să dezvolte programe educaționale cuprinzătoare, adaptate diferitelor grupe de vârstă și niveluri educaționale. Aceste programe vor integra concepte de sustenabilitate, conservare a mediului și tehnologii verzi, aliniindu-se la Cadrul european de competențe în materie de durabilitate. În plus, proiectul va oferi programe de formare pentru educatori pentru a-și îmbunătăți capacitatea de a furniza EDD în mod eficient.

Cooperarea transnațională facilitată de acest proiect va contribui la Agenda Europeană pentru Competențe prin promovarea unor abordări politice inovatoare care au potențialul de a îmbunătăți sistemele de educație și formare din întreaga Europă. Obiectivul general al proiectului este de a influența politicile în educația școlară prin dezvoltarea de abordări inovatoare pentru integrarea competențelor durabile în școlile din întreaga Europă. Proiectul își propune să integreze competențele de sustenabilitate în programele școlare, abordând direct prioritatea Erasmus+ de promovare a educației pentru dezvoltare durabilă. Prin dezvoltarea unor modele curriculare cuprinzătoare și asigurarea dezvoltării profesionale a profesorilor, proiectul asigură că elevii dobândesc competențe critice de sustenabilitate. Acest lucru este în conformitate cu obiectivele GreenComp, care

subliniază importanța echipării cursanților cu abilitățile necesare pentru a aborda provocările de mediu și pentru a promova stiluri de viață durabile.

1.1 Țări și organizații participante

Datele au fost colectate din cele opt țări enumerate prin intermediul următoarelor organizații partenere ale proiectului InclusiveFuture (vezi fig.1):

1. Bulgaria

- a. Centrul pentru Integrarea Educațională a Copiilor și Elevilor din Minoritățile Etnice (CEICSEM) din Bulgaria este o instituție susținută de guvern, axată pe promovarea egalității de șanse educaționale pentru copiii din medii minoritare etnice. Lucrează pentru a integra elevii în sistemul educațional, pentru a sprijini educația bilingvă și pentru a încuraja dialogul intercultural. Centrul dezvoltă politici, finanțează proiecte și colaborează cu ONG-uri și școli pentru a reduce disparitățile educaționale.
- b. Law and Psychology (LP), o organizație non-profit cu sediul în Bulgaria. Principalele activități ale organizației se concentrează pe îmbunătățirea dezvoltării abilităților și competențelor tinerilor și a grupurilor vulnerabile; organizarea de instruiți, conferințe și seminarii; sprijinirea studenților la drept și psihologie în timpul stagiului, precum și efectuarea de cercetări în domeniul legislației bulgare, europene și internaționale.

2. Finlanda

- a. Glocal Minta OY (GM) este un IMM conectat la nivel global situat în Jyväskylä, Finlanda, în centrul dezvoltării educației, cu accent pe sustenabilitate și educație pentru cetățenie globală (www.finnminta.com/en). GM încurajează dialogul și dezvoltarea atât în Finlanda, cât și la nivel global. Este specializată în educație pentru dezvoltare durabilă, educație pentru bunăstarea planetară, competență de acțiune pentru bunăstare, învățare bazată pe fenomene și interdisciplinară. Expertiza sa se extinde la cercetarea și inovarea educațională, dezvoltarea cadrului și procesele de cercetare colaborativă, comparative, conducând la progrese semnificative în educație la nivel mondial. Inițiativele sale, cum ar fi săptămânile tematice de sustenabilitate și evenimentele de formare a profesorilor din Forumul Finn Minta, oferă oportunități practice și experiențiale de învățare și diseminare.

3. Grecia

- a. Big Bang School (BBS), o școală primară inovatoare înființată în 2019 la granița dintre Salonic și Halkidiki, a fost fondată de educatori vizionari pentru a oferi o experiență de învățare holistică elevilor din toată Grecia pe trei principii de bază: îmbunătățirea conștiinței, dezvoltarea abilităților de

viață și predarea prin învățare diferențiată. Într-un mediu care hrănește curiozitatea, creșterea personală și o apreciere profundă pentru cunoaștere și natură, studenții de la BBS sunt împuterniciți să modeleze viitorul. Prin excursii educaționale, ateliere interactive, activități artistice și proiecte de colaborare, elevii își cultivă talentele, dezvoltă abilități de gândire critică și își sporesc angajamentul social. BBS promovează o conexiune puternică cu natura, creând un mediu de învățare dinamic care încurajează colaborarea, descoperirea și dezvoltarea personală - formând indivizi responsabili, inovatori și creativi. Îmbrățișând principiile multilingvismului de la o vârstă fragedă, explorăm interacțiunea limbilor și culturilor în creierul uman, echipând elevii cu abilități lingvistice și interculturale valoroase. Viziunea școlii este de a crea un mediu de învățare transformator pentru fiecare elev, pregătindu-i pentru viitor și ajutându-i să devină cele mai bune versiuni ale lor.

4. Ungaria

- a. [Centrul Regional pentru Informare și Dezvoltare Științifică \(RCISD\)](#), un IMM inovator, condus de femei, are o vastă experiență în promovarea practicilor educaționale incluzive și combaterea inegalităților prin cooperare internațională. RCISD excelează în proiecte precum Noaptea cercetătorilor maghiari și Inclusion4Schools, promovând colaborarea interdisciplinară și incluziunea în educație. Prin inițiative precum STEAMCRAFT, ei implică studenții în învățarea experiențială, în timp ce proiecte precum BIOLOC și CELEBio evidențiază dezvoltarea durabilă. Integrarea expertizei RCISD în educația pentru sustenabilitate asigură incluziune și învățare inovatoare.
- b. Universitatea din Obuda (OE) este un jucător cheie în învățământul superior maghiar și o instituție de top orientată spre practică, unde 11.000 de studenți își urmează studiile. Potrivit celui mai recent raport 2024 Times Higher Education, OU este cea mai bine cotată universitate tehnică din Ungaria. Oferă cunoștințe competitive în domeniile ingineriei mecanice, ingineriei mecatronice, informaticii, matematicii aplicate, economiei, geoinformaticii, arhitecturii, marketingului și formării profesorilor în 7 facultăți, 2 centre de învățământ, 16 programe de licență / licență (8 în limba engleză) și 14 programe de masterat / masterat (7 în limba engleză). OU conduce 3 școli doctorale. OU este un actor în mai multe organizații internaționale și programe bilaterale și internaționale (în prezent peste 20 de proiecte științifice finanțate de UE).

5. Portugalia

- a. Instituto Superior Técnico Lisboa este cea mai importantă școală de inginerie, știință, tehnologie și arhitectură din Portugalia, recunoscută pentru excelența academică, impactul cercetării și parteneriatele internaționale puternice. Cu peste 11.000 de studenți de 60+ naționalități, Técnico încurajează inovația, antreprenoriatul și cercetarea de ultimă oră

pentru a aborda provocările globale. Școala participă activ la rețele academice internaționale (CLUSTER, TIME, CESAER) și colaborează cu universități de top precum MIT, CMU, UT-Austin și EPFL prin programe de doctorat duble și comune. Técnico se angajează să-și extindă prezența globală prin parteneriate strategice, cercetare interdisciplinară și transfer de cunoștințe, făcându-l un jucător cheie în proiectele internaționale.

6. România

- a. Focus Eco Center este o organizație non-profit cu sediul în Tg. Mureș, România, și este activă în principal în regiunea Transilvania Centrală. Scopul principal al organizației este de a colecta și distribui informații de calitate cu privire la problemele cheie de mediu, cum ar fi schimbările climatice sau pierderea biodiversității, și de a promova informații valoroase, dovedite științific privind soluțiile. Focus crede că profesorii și educatorii sunt oamenii potriviți care pot influența viitorul generațiilor viitoare, așa că principalele noastre grupuri țintă sunt școlile, dar lucrează și cu alte grupuri, cum ar fi factorii de decizie politică. Dezvoltă proiecte pilot în special în domeniul managementului apei și își oferă experiențele pentru implementare de către sisteme mai mari.

7. Spania

- a. Europa Deschisă este o organizație non-profit cu sediul în Reus, Spania, dedicată promovării mobilității europene, învățării pe tot parcursul vieții și inovării educaționale. Oferă formare, orientare în carieră și acces la programe europene pentru studenți și educatori. Europa deschisă este specializată în promovarea incluziunii, sustenabilității și competențelor digitale, crearea de platforme educaționale și resurse inovatoare de învățare pentru a sprijini dezvoltarea profesională și integrarea socială.
- b. Escola Pia de Catalunya (EPC) este o instituție cu o rețea de 23 de școli. Studiile merg de la grădiniță la învățământul superior. Avem studii VET în 13 din cele 22 de școli, în diferite domenii: Administrație, IT, Sport, Sănătate, Copilărie, Marketing, Silvicultură, Ospitalitate etc. EPC are 20.000 de elevi, 2.900 de profesori și o fundație (Camins). EPC are peste 400 de ani de experiență în educație în Catalunya. De atunci, și până în prezent, Escola Pia de Catalunya a continuat să evolueze, adaptându-se la vremurile noi fără a pierde vreodată scopul de a promova educația ca forță motrice pentru transformarea socială.

8. Turcia

- a. Direcția Națională de Educație a Provinciei Konya (Konya IL MEM) este o instituție de stat responsabilă pentru planificarea și coordonarea activităților educaționale și de formare în educația preșcolară, primară, secundară și a adulților din Konya. Provincia cuprinde 31 de districte, găzduind un total de 2.913 școli, 36.439 de profesori și 543.379 de elevi. Konya IL MEM acționează ca o organizație umbrelă, unind această rețea educațională extinsă.

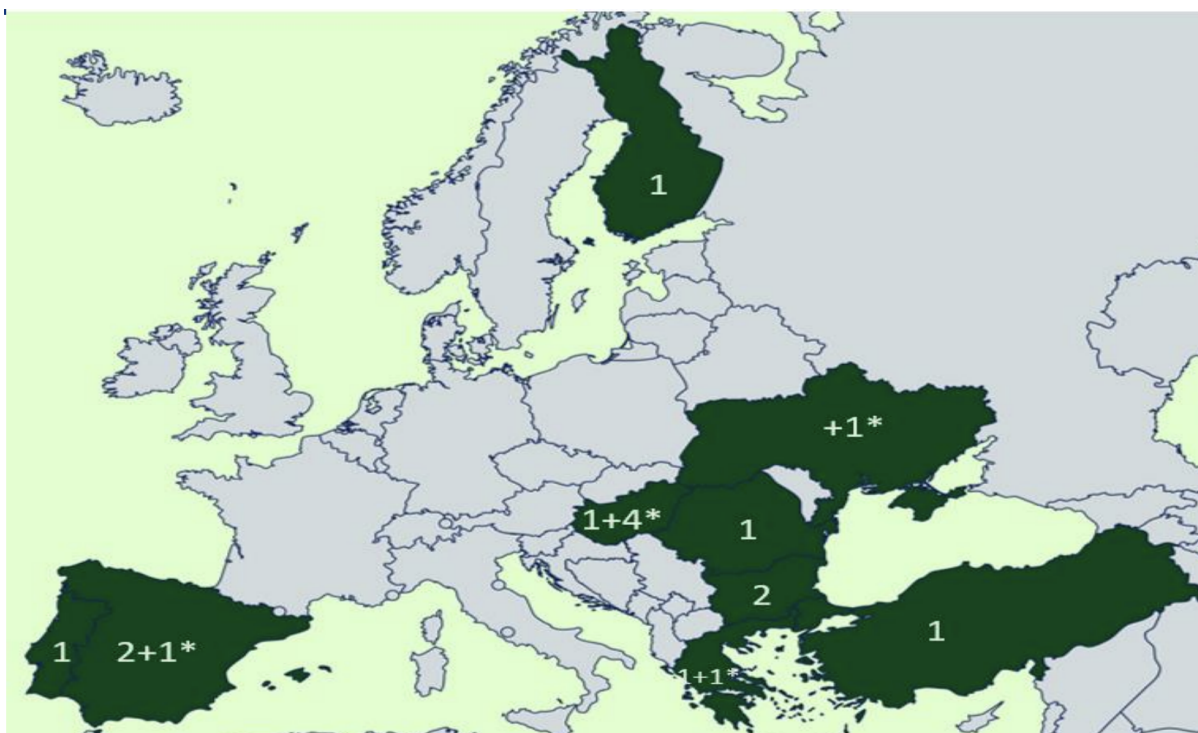

Figura: Țările participante și numărul de organizații partenere (*parteneri asociați) reprezentate pe o hartă.

Țările enumerate, în ciuda angajamentului ferm al guvernelor lor față de obiectivele ODD 4, continuă să se confrunte într-o măsură diferită cu multiple provocări geografice, sociale și economice, adică probleme care pot fi clasificate ca probleme de sustenabilitate, care țin cont de diferitele dimensiuni ale sustenabilității. Contextele specifice fiecărei țări în ceea ce privește educația pentru dezvoltare durabilă sunt explicate mai jos:

În **Bulgaria**, educația pentru sustenabilitatea mediului câștigă interes, dar integrarea sa în curriculum rămâne o provocare. Deși problemele de mediu sunt abordate în mai multe subiecte, există încă inconsecvențe în implementarea și profunzimea acoperirii. Profesorii nu au adesea pregătire și resurse adecvate pentru a preda aceste subiecte în mod eficient. Doar 15% dintre profesori raportează că au primit formare în educație ecologică (Ministerul Educației și Științei, 2020).

Spania este extrem de vulnerabilă la schimbările climatice, în special în regiunea mediteraneană, un "hotspot" recunoscut al schimbărilor climatice. Creșterea temperaturilor și fenomenele meteorologice extreme, cum ar fi seceta și modelele imprevizibile de precipitații, amenință resursele esențiale, cum ar fi apa și solul, care sunt cruciale pentru agricultură, creșterea animalelor, silvicultură și turism (IPCC, 2021). Sistemul educațional spaniol reflectă aceste priorități naționale, subiectele de sustenabilitate fiind din ce în ce mai integrate în curriculum. Cu toate acestea, rămâne dificil să se integreze aceste subiecte la toate nivelurile de educație și în toate regiunile. Strategia spaniolă pentru economia circulară (EEEC) își propune să treacă de la o

economie liniară la una circulară și să promoveze reutilizarea, reciclarea și repararea produselor până în 2030 (Ministerul Tranziției Ecologice, 2020).

Ungaria se confruntă cu provocări majore de mediu, în special în ceea ce privește gestionarea apei și poluarea. În ciuda eforturilor de abordare a acestor probleme, Ungaria se află pe locul 23 din 27 de țări ale UE în Indicele de performanță de mediu din 2021 (EPI, 2021). Curriculumul actual trebuie actualizat pentru a permite o educație cuprinzătoare pentru sustenabilitate. Programele de formare a cadrelor didactice care se concentrează pe sustenabilitate sunt cruciale, deoarece doar 20% dintre profesorii maghiari spun că sunt încrezători în predarea subiectelor de mediu (OCDE, 2020).

România, bogată în biodiversitate, se confruntă cu amenințări de mediu din partea activităților industriale. În Indicele de performanță de mediu 2021 (EPI, 2021), țara ocupă locul 26 din 27 de țări ale UE. În ciuda unor progrese, sunt necesare reforme semnificative pentru a integra sustenabilitatea în sistemul educațional. Doar 10% dintre profesori se simt pregătiți în mod adecvat pentru a preda sustenabilitatea mediului (Ministerul Educației, 2020).

Finlanda este lider mondial în educație, ocupând locul 3 în Indicele de performanță de mediu 2021 (EPI, 2021). Țara are o bază solidă în educația ecologică, 95% dintre școli încorporând sustenabilitatea în programele lor (Agenția Națională Finlandeză pentru Educație, 2020). Programele de formare a profesorilor și oportunitățile de dezvoltare profesională axate pe sustenabilitate sunt esențiale pentru menținerea și îmbunătățirea acestei poziții de conducere. Prin promovarea metodelor de predare interactive și centrate pe cursant, Finlanda continuă să stabilească un punct de referință pentru integrarea competențelor de sustenabilitate la toate nivelurile de educație și materii, promovând o înțelegere profundă a problemelor de mediu în rândul elevilor. Cu toate acestea, creșterea migrației și a diversității în școlile finlandeze au dus la creșterea inegalităților, atât în general, cât și în special în educație. Pe măsură ce populația studentescă devine mai diversă, au apărut disparități în rezultatele educaționale și accesul la resurse. Abordarea acestor inegalități este crucială pentru a se asigura că toți elevii, indiferent de mediul lor, beneficiază în mod egal de progresele educaționale și inițiativele de sustenabilitate ale Finlandei.

Grecia se confruntă cu provocări grave de mediu din cauza schimbărilor climatice, cu o scădere preconizată cu 30 % a disponibilității apei până în 2050 (Agenția Europeană de Mediu, 2021). Integrarea educației cuprinzătoare pentru sustenabilitate în curriculum este esențială pentru a face față acestor provocări. Programele de educație și formare pentru profesori care se concentrează pe sustenabilitate sunt cruciale. Doar 25% dintre profesorii de greacă se simt pregătiți să predea aceste subiecte (Ministerul Educației și Afacerilor Religioase, 2020).

Portugalia a înregistrat progrese semnificative în domeniul educației, dar se confruntă cu provocarea integrării sustenabilității în sistemul educațional. Deși Portugalia are un scor bun la diverși indicatori de sustenabilitate, doar 15% dintre profesori se simt pregătiți în mod adecvat pentru a preda sustenabilitatea mediului (Ministerul Educației, 2020). Țara

se află pe locul 17 din 27 de țări UE în Indicele de performanță de mediu (EPI, 2021) din 2021, indicând loc de îmbunătățire.

Turcia se confruntă cu probleme semnificative de degradare a mediului și urbanizare, ocupând locul 56 din 180 de țări în Indicele de performanță de mediu din 2021 (EPI, 2021). Provocările de mediu, cum ar fi defrișările, poluarea apei și gestionarea deșeurilor, sunt agravate de urbanizarea rapidă. Integrarea sustenabilității mediului în curriculum este esențială pentru a aborda aceste provocări în mod eficient. Cu toate acestea, doar 30% dintre profesorii turci raportează că se simt încrezători în predarea subiectelor de mediu (OCDE, 2020).

Anexa 2.1 Sondaj de autoevaluare a cadrelor didactice

Acest sondaj de autoevaluare îi ajută pe profesori să reflecteze și să-și dezvolte propria practică. Încurajăm profesorii să completeze chestionarul, să discute răspunsurile lor cu colegii și să împărtășească idei care apar din reflecția critică. Liderii educaționali sunt invitați să faciliteze reflecția colectivă, consolidând atât practica individuală, cât și colaborarea în cadrul școlii. Acest instrument introduce, de asemenea, domeniile de bază ale cadrului InclusiveFuture, care se bazează pe GreenComp cu principii suplimentare de incluziune.

Categorie	Declarație	Răspuns (1 = Deloc, 2 = Ușor, 3 = Moderat, 4 = Foarte, 5 = Complet)
Întruchiparea valorilor de sustenabilitate și incluziune	Predau în moduri care promovează corectitudinea, respectul și egalitatea de șanse pentru toți cursanții.	
	Contest prejudecățile, discriminarea și stereotipurile din clasa mea pentru a crea un mediu de învățare în care toată lumea se simte apreciată.	
	Îmi adaptez predarea pentru a satisface nevoile diversilor cursanți.	
	Arăt angajament față de sustenabilitate și incluziune în practica mea de clasă.	
Îmbrățișarea complexității în sustenabilitate	Predau folosind exemple din lumea reală pentru a arăta cum sunt legate diferite sisteme (de exemplu, mediu, economie, societate).	
	Îi învăț pe elevi să pună la îndoială sustenabilitatea, informațiile legate de schimbările climatice și să analizeze informațiile în mod critic.	

	Încurajez elevii să pună la îndoială presupunerile și să exploreze dileme în care s-ar putea să nu existe un singur răspuns corect.	
	Reflectez la propria mea predare pentru a înțelege cum influențează sistemele mai largi.	
Imaginarea unui viitor durabil și incluziv	Îi ajut pe elevi să-și imagineze diferite scenarii viitoare.	
	Îi sprijin pe studenți în gestionarea schimbării și a incertitudinii atunci când discută despre provocările de sustenabilitate.	
	Sprijin studenții în proiectarea de idei pentru transformarea pozitivă pentru sustenabilitate și incluziune.	
	Încurajez reflecția asupra modului în care sustenabilitatea afectează diferite persoane și locuri (adică grupurile vulnerabile).	
Acționând pentru sustenabilitate și incluziune	Ofer oportunități pentru cursanți de a lua măsuri semnificative în contexte reale.	
	Ajut studenții să înțeleagă modul în care acțiunile individuale și colective pot avea un efect în viitorul apropiat și îndepărtat.	
	Le ofer studenților oportunități de a prelua conducerea acțiunilor legate de sustenabilitate.	
	Promovez colaborarea incluzivă și responsabilitatea comună în activitățile de grup.	

Anexa 2.2 Co-crearea criteriilor de evaluare cu cursanții

Pentru a întruchipa pe deplin valoarea "participării și colaborării", procesul de evaluare în sine poate deveni un act de colaborare. Co-crearea de rubrici sau criterii de succes cu elevii este o practică puternică care îmbunătățește capacitatea de acțiune a cursantului, le aprofundează înțelegerea obiectivelor de învățare și face evaluarea mai transparentă și mai semnificativă.

Când studenții sunt implicați în definirea modului în care arată "calitatea", își asumă o mai mare responsabilitate asupra muncii lor. Procesul de discutare și definire a criteriilor îi ajută să internalizeze obiectivele de învățare la un nivel mult mai profund decât simpla înmânare a unei rubrici prefabricate. Această practică schimbă cultura clasei de la una de conformitate la una de scop comun.

Orientări privind procesul de co-creare:

1. **Începeți cu obiectivele de învățare:** Profesorul începe prin a prezenta clar obiectivele și competențele de învățare nenegociabile pentru proiect (de exemplu,

"În acest proiect, trebuie să ne demonstrăm înțelegerea gândirii sistemice și să propunem o soluție la o problemă locală de mediu").

2. **Brainstorming "Cum arată succesul?":** Întrebați elevii: "Cum ar arăta, cum ar suna și cum s-ar simți un proiect grozav?" sau "Dacă cineva ar face o treabă fantastică în această privință, ce am vedea?" Înregistrați toate ideile elevilor fără judecată.
3. **Grupați și etichetați criteriile:** Ca clasă, căutați modele în lista de brainstorming și grupați idei similare împreună. Lucrați cu elevii pentru a crea o etichetă sau un nume pentru fiecare categorie (de exemplu, "Explicație clară", "Soluție creativă", "Muncă în echipă"). Acestea devin criteriile pentru rubrică.
4. **Definiți nivelurile de calitate:** Pentru fiecare criteriu, discutați cum ar arăta diferitele niveluri de performanță. Începeți prin a defini cel mai înalt nivel ("Competent" sau "Exemplar"). Apoi, lucrați înapoi pentru a descrie cum ar arăta munca "Dezvoltare" sau "Început". Profesorul poate ghida acest proces pentru a se asigura că descrierile sunt specifice, observabile și aliniate cu obiectivele de învățare.
5. **Utilizați și rafinați:** utilizați rubrica co-creată pentru evaluarea personală, a colegilor și a profesorului. După proiect, reflectați cu clasa asupra procesului: A fost corectă rubrica? A fost clar? Ce am schimba data viitoare?

Anexa 2.3 Un ghid pentru furnizarea de feedback formativ

Evaluarea este cea mai eficientă atunci când face parte dintr-un ciclu de învățare continuă. Feedback-ul formativ de înaltă calitate este bazat pe puncte forte, acționabil și dialogic - încurajează o mentalitate de creștere și îi împuternicește pe studenți să se îmbunătățească, mai degrabă decât să emită o simplă judecată.

Protocoale pentru structurarea conversațiilor de feedback:

- **"Ce a funcționat bine? Ce ar fi și mai bine dacă?" (W.W.W./W.W.B.E.I.):** O încadrare simplă și pozitivă pentru feedback-ul colegilor sau profesorilor. Persoana care oferă feedback trebuie mai întâi să identifice punctele forte specifice înainte de a oferi o sugestie concretă de îmbunătățire.
- **Laudă-Întrebare-Poloneză:**
 1. **Laudă:** Începeți cu un compliment autentic și specific despre lucrare.
 2. **Întrebare:** Puneți o întrebare atentă pentru a-l determina pe elev să se gândească mai profund la munca sa (de exemplu, "Mă întreb ce s-ar întâmpla dacă ați lua în considerare perspectiva de...?").
 3. **Poloneză:** Oferiți o sugestie concretă de revizuire.

Începători de propoziții pentru comentarii scrise:

- Pentru a evidenția punctele forte: "Am observat că ai făcut o treabă excelentă de..." sau "Analiza ta despre ____ a fost deosebit de pătrunzătoare pentru că..."

- Pentru a încuraja o gândire mai profundă: "O întrebare pe care o am despre concluzia ta este..." sau "Pentru a duce acest lucru la nivelul următor, luați în considerare explorarea legăturii dintre ____ și ____."
- Pentru a oferi sfaturi practice: "Un domeniu specific de revizuire este..." sau "Încercați să vă întăriți argumentul adăugând dovezi legate de..."

Strategii pentru o buclă de feedback continuu:

1. **Autoevaluare în primul rând:** Înainte de a trimite un proiect major, rugați elevii să-și evalueze propria muncă folosind rubrica. Acest lucru îi ajută să internalizeze criteriile.
2. **Feedback structurat de la egal la egal:** Ghidați elevii să folosească un protocol (cum ar fi W.W.W./W.W.B.E.I.?) pentru a oferi feedback unui partener. Acest lucru face ca feedback-ul să fie mai concentrat și mai util.
3. **Feedback-ul profesorului pentru revizuire:** Oferiți feedback-ul după ce elevii au avut șansa de a reflecta și de a învăța de la un coleg. Concentrați-vă comentariile pe ghidarea următorilor pași pentru revizuire.